

De Oorlog in Zuid-Afrika.

A. DE VELDTOCHT IN NATAL.

(Vervolg van blz. 342.)

IV. De gevechten aan de Boven-Tugela.

De opmarsch der Engelschen naar de Boven-Tugela.

Tusschen 16 Dec. en 6 Jan. kwam de 5^e divisie ¹⁾ onder den Luitenant-Generaal SIR CH. WARREN te Durban aan; den 9^{en} d.a.v. was zij in het kamp van Frere vereenigd. Na hunne overwinning bij Colenso hadden de Boeren zich bepaald tot het versterken van den Hlangwane en het bezetten van Colenso, zoodat BULLER zijne troepen ongestoord kon reorganiseeren en voorbereiden voor eene tweede poging tot ontzet van Ladysmith. Ditmaal wilde hij de Tugela overtrekken bij de Potgietersdrift, een punt bovenstrooms en $\pm$ 25 KM. van Colenso, $\pm$ 27 KM. van Ladysmith en $\pm$ 40 KM. van Frere, het eindpunt van de spoorwegverbinding met Durban.

Te Springfield zou een groote voorraad levensmiddelen worden opgestapeld; hiermede hoopte men den 13^{en} Jan. gereed te zijn. Tot dekking van den weg Frere—Springfield zou de divisie CLERY, in twee gemengde brigades gesplitst, in den nacht van 9 op 10 Jan. afmarcheeren om ten zuiden van de Pretoriushoeve een kamp te betrekken; de brigade HILDYARD zou bovendien in recht noordwaartsche richting manoeuvreeren, alsof men daar den overtocht wilde uitvoeren; de brigade HART moest haar in geval van nood ondersteunen. Verder zou de divisie WARREN, waarbij de 10^e brigade, 2 veldbatterijen, enz. gedetacheerd waren, in den namiddag van den 10^{en} Jan. van Frere naar Springfield vertrekken, terwijl een bereden detachement van de divisie CLERY haar van uit het kamp bij de Pretoriushoeve zou voorafgaan. De divisie WARREN werd in den morgen van den 11^{en} te Springfield verwacht; de divisie CLERY zou twee dagen later volgen. BULLER rekende op den 13^{en} te Springfield bijeen te zullen hebben: 19 bataljons infanterie, $\pm$ 2000 man cavalerie en bereden infanterie, 42 veldkanonnen, 6 veldhouwitsers, 8 marinekanonnen van 7.62 cM. (twaalfponders), 2 marinekanonnen van 12 cM., 2 compagnieën genietroepen, voorts detachementen pontonniers, luchtschippers en telegrafisten; ten slotte een

¹⁾ Volgens WARREN zelf (Blauwboeken II, blz. 223) was 1 bataljon in de K.K. achtergelaten; later (op blz. 650) zegt hij echter, dat er twee waren gebleven.

voorraad levensmiddelen en fourage voor 17 dagen. Hij was dan nog $\pm$ 12 KM. van de Potgietersdrift verwijderd. Chieveley bleef bezet door 4 bataljons infanterie, 200 man bereden infanterie en 4 marinekanonnen van 7.62 cM.; Frere door eenige afdeelingen infanterie, te zamen een zwak bataljon, 400 man bereden infanterie, 2 veldstukken en 2 marinekanonnen van 7.62 cM.

De marsch naar Springfield ging met groote bezwaren gepaard. Hevige regens hadden de wegen doorweekt en het water in de rivieren doen stijgen. Eerst den 14^{en} Jan. waren de verlangde voorraden ter plaatse en in den loop van den 15^{en} werd de divisie CLERY aldaar verzameld. Men had dus twee dagen vertraging ondervonden en zes dagen gebruikt om 27 KM., den afstand tusschen Springfield en Frere, te doorloopen. De vele, met ossen bespannen voertuigen van de korpstreinen, verminderden het marschtempo van den troep tot 2.5 KM. per uur (rusten niet medegerekend).

Het is ons niet duidelijk, wat BULLER met al die voorraden te Springfield wilde doen. Met de voertuigen van den korps- en van den algemeen train konden levensmiddelen voor *elf* dagen worden medegevoerd, ongetwijfeld genoeg om van Frere over Springfield en de Potgietersdrift naar Ladysmith te gaan. 1) De Engelsche bevelhebber had vóór alles de bewegelijkheid zijner hoofdmacht moeten verhoogen, om onder dekking van krachtige demonstratiën 2) van de troepen te Chieveley en te Frere tegen Colenso, onverwacht aan de Boven-Tugela te verschijnen en daar den overtocht te forceeren. De hoofdmacht moest voorafgegaan worden door cavalerie en bereden infanterie om het terrein ten zuiden van de Tugela, van Colenso af stroomopwaarts, hermetisch af te sluiten en, wanneer de gelegenheid daartoe gunstig was, de beheerschende hoogten op den noordelijken oever te bezetten. Daartoe beschikte BULLER over 2 regimenten cavalerie, de bereden compagnieën der infanteriebataljons en over de vele bereden koloniale korpsen. Den 8sten Jan. was het grootste gedeelte der bereden troepen tot eene brigade onder Kolonel LORD DUNDONALD vereenigd, hetgeen niet belette, dat zij thans over de divisieën verdeeld werd en derhalve alleen den veiligheidsdienst verrichtte. Wel kwamen reeds in den morgen van den 11^{en} eenige ruiters van DUNDONALD aan de Tugela en namen zij aan de overzijde vijandelijke afdeelingen waar, die bezig waren zich in te graven, wel kwam den 13^{en} de brigade LYTTELTON met 2 bataljons op den Zwartkop, maar geen poging werd gedaan om de beheerschende hoogten op den noordelijken oever te bezetten. LYTTELTON liet de rest zijner brigade bivakkeeren bij de Spearmanshoeve en men

1) Nog geen 70 KM.

2) Van de demonstratie der brigade HILDYARD (vorige blz.) kon niet veel uitwerking worden verwacht, daar zij eindigde eenige dagen, vóórdat de overtocht werkelijk werd uitgevoerd.

begon de marinekanonnen op den Mount-Alice op te stellen, om van daar 's vijands stellingen te beschieten.

De gevechten bij de Venterspruit.

Bij nader inzien oordeelde BULLER de Potgietersdrift minder geschikt tot overgangspunt: hij wilde bij de Trichardtsdrift van oever verwisselen, vanwaar hij hoopte 's vijands stelling te kunnen omtrekken. ¹⁾ Hiervoor bestemde hij de geheele divisie CLERY en van de divisie WARREN de brigade WOODGATE en de artillerie, d. w. z. 12 bataljons en 6 batterijen, bovendien de bereden brigade DUNDONALD ($\pm$ 1500 man), terwijl de brigade LYTTTELTON, een deel der brigade COKE, 1 veldbatterij, 1 houwiterbatterij en het marinegeschut bij de Potgieters- en de Skietdrift zouden demonstreeren. Zonderling genoeg, schoof BULLER de leiding der omtrekkende groep van zich af door WARREN aan haar hoofd te stellen, zoodat hij van Opperbevelhebber tot toeschouwer afdaalde, wanneer hij zich ten minste niet wilde bemoeien met de wijze, waarop WARREN zijne opdracht uitvoerde. Natuurlijk was de verzoeking hiertoe hem te sterk en zoo zien wij hem de volgende dagen steeds ingrijpen in de handelingen zijner onderbevelhebbers, zeer ten nadeele van den geregelden gang van zaken. ²⁾

De uitvoering van BULLER's bevelen liet ook alles te wenschen over. Niet vóór den namiddag van den 17^{en} Jan. waren WARREN's troepen, nagenoeg zonder tegenstand te ondervinden, de rivier overgetrokken ³⁾ en in plaats dat deze opperofficier dadelijk al zijne bereden troepen in noordelijke en noordwestelijke richting uitzond om den rechtervleugel der Boeren te bepalen en te verhinderen, dat zij zich nog meer naar het Westen uitbreidden — daarbij zijne infanterie gereed houdende om zoo spoedig mogelijk van de inkomende berichten gebruik te maken —, liet hij niet alleen al zijne troepen een bivak betrekken, maar stoorde ook den volgende dag den vijand niet in het aanleggen van verdedigingswerken op den Tabamyama en andere heuvels. Hij gevoelde zich klaarblijkelijk niet gerust, voordat ook een voorraad levensmiddelen en fouflage voor vier dagen was overgezet. Hiermede verliepen de geheele 18^e en een deel van den 19^{en} Jan.; alleen de bereden brigade DUNDO-

¹⁾ Telegram van BULLER aan den Staatssecretaris voor Oorlog, d.d. 13 Jan. 1900 (Blauwboeken II, blz. 627).

²⁾ Zoo gaf BULLER op den 17^{en} Jan. aan WOODGATE bevelen, betreffende den aanval; hij raadde dezen brigadecommandant — die toch onmiddellijk onder WARREN stond — aan zich niet te haasten en zijne manschappen te laten eten, alvorens op te rukken.

³⁾ Als eene bijzonderheid kan worden vermeld, hoe 3 Boeren er in slaagden door hun vuur den brugslag geruimen tijd op te houden. (Medegedeeld in Krijgswetenschap 1901—1902, blz. 190.)

De overtocht werd begeleid door een hevig vuur van de zes batterijen, zonder dat de onzichtbare vijand daarop eenigszins reageerde.

NALD ging den 18^{en} in de richting van Acton Homes vooruit en had ten westen van deze plaats eene gelukkige ontmoeting met eene Boerenafdeeling. Met 1200 man bezette DUNDONALD eenige kopjes; ten 7 uur n.m. werden 300 man van het 1ste Regt. Koninklijke Dragonders ter versterking gezonden, maar overigens moedigde dit eerste kleine succes WARREN niet aan. Den 19^{en} riep hij een krijgsraad bijeen; een kostbare tijd ging met beraadslagen verloren en in den avond meldde hij den Opperbevelhebber, dat hij den weg over Acton Homes niet volgen zou en dat de kortere weg (over Fair View en Rosalie) te veel bezwaren voor eene lange voertuigencolonne opleverde, tenzij de vijand geheel verstrooid was. Hij verwachtte dus nog twee of drie dagen in zijn kamp aan de Venterspruit te blijven en vroeg nog meer levensmiddelen, niet-tegenstaande te Springfield, $\pm$ 13 KM. meer achterwaarts, aanmerkelijke voorraden waren opgestapeld. ¹⁾

De Boeren konden zich geen aangenamer tegenstander wenschen. Den 13^{en} Jan. ontving L. BOTHA van den Vechtgeneraal CRONJÉ, die met eenige Vrijstaatsche commando's de Boven-Tugela bewaakte, het bericht, dat de Engelschen den Zwartkop hadden bezet. BOTHA zond al dadelijk eenige versterkingen, gaandeweg werd de linie der Boeren, uit vrees voor omtrekking, meer naar het Westen uitgebreid. ²⁾ Echter zou eerst den 19^{en} in een krijgsraad besloten zijn er 2000 man heen te zenden. ³⁾ Natuurlijk maakten de reeds aangekomen Boeren van den, hun door de Engelschen gelaten, tijd een nuttig gebruik, door zich zoo spoedig mogelijk in te graven.

BULLER had de door WARREN gevraagde levensmiddelen gezonden en den 20sten Jan. had eindelijk de eerste aanval der Engelschen plaats. Evenals BULLER den 15^{en} t. v., gaf WARREN de leiding over aan een onderbevelhebber: aan CLERY n.l. werd opgedragen met 8 bataljons en 4 batterijen de Boeren uit hunne stellingen ten westen van den Spionkop te verjagen, terwijl de brigade HILDYARD (4 bataljons) en twee

¹⁾ Later schijnt WARREN in dit opzicht van meening veranderd te zijn. In zijn rapport aan den chef van den staf van BULLER gaf hij te kennen, dat men tot het volgen van genoemden weg alle treinen naar den zuidelijken oever der Tugela moest terugzenden, en de man alleen van den voorraad in zijn ransel leven moest (Revue Militaire, deel 60, blz. 144 vgg.).

²⁾ SANDBERG. De zesdaagsche slag aan de Boven-Tugela. Gids 1901, II, blz. 88. Volgens FOURNIER zouden, wegens het wassen der Tugela en hare zijtakken, de Boerenpatrouilles op den noordelijken oever teruggekeerd zijn. VILJOEN (blz. 49) spreekt echter wél van Boerenpatrouilles op den zuidelijken oever.

³⁾ Volgens FOURNIER. Hiermede komt overeen een heliogram van WHITE aan BULLER, d.d. 19 Jan., waarin o.a. wordt medegedeeld: „A force of 1500 to 2000 Boers moved from Clydesdale towards Acton Homes, 5 p. m. to-day, by main road” (Blauwboeken II, blz. 163). Volgens SANDBERG hebben de Boeren nooit meer dan 3000 man aan de Boven-Tugela gehad; BULLER dacht, dat er den 23sten Jan. wel 15000 waren; dit getal is natuurlijk veel te hoog.

batterijen zonder orders achterbleven, hoogstwaarschijnlijk ter bewaking van het kamp en van de overgangen.

Dank zij een oordeelkundig gebruik van het terrein ¹⁾ en den steun van de artillerie, ¹⁾ gelukte het CLERY, na een urenlang, frontaal gevoerd gevecht, de stelling op den rand te naderen, welke daarop door de Boeren werd prijsgegeven. Zeker van de overwinning zetten de Engelsen toen de voorwaartsche beweging voort, doch groot was hunne teleurstelling, toen zij onder het vuur kwamen van eene tweede stelling, ingericht op het flauw naar het Noorden afhellende terrein en daardoor onbereikbaar voor de Engelsche artillerie.

Intusschen was ook de rechtervleugel der Boeren aangevallen: 2 eskadrons South African Light Horse der brigade DUNDONALD hadden een uitlooper van den Tabamyama beklommen; op den rand aangekomen, werden ook zij door eene tweede linie van loopgraven tegengehouden.

Dank zij het initiatief van HILDYARD, niet op last van WARREN, ontvingen zoowel deze troepen, als die van CLERY, eenige ondersteuning; het doorzetten van den aanval werd echter door CLERY onmogelijk geacht.

Een nieuwe aanval, welke den 21sten tegen de zuidelijke uitloopers van den Tabamyama werd gericht, had geheel het zelfde verloop en het vuur der inmiddels ontboden houwitsers had niet het gehoopte gevolg. Van de ter versterking opgeroepen brigade COKE werd geen oordeelkundig gebruik gemaakt; bovendien heerschte tusschen BULLER en WARREN groote oneenigheid. WARREN meende het zwakste punt der vijandelijke stelling tegenover zijn rechtervleugel te moeten zoeken; BULLER daarentegen was overtuigd, dat alleen eene omtrekking van den vijandelijken rechtervleugel de Boeren tot den terugtocht zou noodzaken. Hoewel Opperbevelhebber, zette hij zijn wil niet door; hij bepaalde zich tot raadgevingen, waar hij zelf het bevel op zich had moeten nemen, om de operatiën volgens zijne inzichten te vervolgen. ³⁾ Intusschen was het gevolg van een en ander, dat in geen van beide richtingen werd doorgetast; ook de 22ste en de 23ste Jan. werden met over

¹⁾ SANDBERG schrijft: „En nu kwamen, in sterk verspreide orde, — hier één, een pas of vier, vijf rechts van hem weer één, een pas of tien achter hem weer één, naast hem links op behoorlijken afstand nog één, en zoo maar aanhoudend door — de khakies tegen de glooing opgelopen, dekking zoekend, waar mogelijk, of zich plat op den grond werpend, zoodat zij zelfs voor het scherpe oog van den Boer tijdelijk onzichtbaar werden” (Gids 1901, II, blz. 90).

²⁾ Op 900 M. van de eerste stelling der Boeren kreeg het terrein den vorm van een geheel open glacis; zoodra de Engelsche infanterie zoo ver gekomen was, opende de artillerie een snelvuur van 4 schoten per stuk en per minuut en hield dat gedurende een kwartier vol; dadelijk verminderde het geweevuur der Boeren en de aanval kon voortgaan (Revue du Cercle militaire, 12 Mei 1900).

³⁾ Met groote openhartigheid erkende BULLER in zijn rapport, dd. 30 Jan., aan den Staatssecretaris voor Oorlog zijne tekortkomingen in dit opzicht.

en weer schieten doorgebracht. Hoe weinig wilskracht bij WARREN voorzat bij de uitvoering van zijne opdracht, blijkt wel het best uit de geringe verliezen, door zijne troepen geleden. ¹⁾

WARREN's pogingen om door de stellingen der Boeren heen te breken werden op hoogst gebrekkige wijze ondersteund door de brigades LYTTTELTON en COKE. Eerstgenoemde ging wel door de Potgietersdrift, doch greep den vijand niet krachtig genoeg aan ²⁾, hetgeen toch het eenige middel was om diens aandacht van zijn rechtervleugel af te leiden. Men vergenoegde zich met eene beschieting van den Spionkop en de hoogten van Brakfontein, door het marinegeschut ³⁾ op den Mt-Alice en op den Spearman-heuvel. De Boeren bleven natuurlijk onzichtbaar. De brigade COKE deed zelfs geen poging om de Tugela over te steken; den 21sten werd zij naar den linkervleugel ter versterking van WARREN gezonden. De bezetting van Chieveley „demonstreerde” op gelijksoortige wijze tegen Colenso en den Hlangwane. Den 21sten versterkte zij de brigade LYTTTELTON met twee bataljons.

Bij de gevechten aan de Venterspruit bleek de groote waarde van loopgraven in tweede linie, achter den rand van de hoogte en onbereikbaar voor het vijandelijke artillerievuur aangelegd, vanwaar het geweervuur, wegens den korten afstand achter den rand en het vóórliggende open terrein, groote uitwerking heeft. Tenzij de artillerie van den aanvaller eene stelling vindt, vanwaar uit zij de nieuwe verdedigingslinie enfileerend of echarpeerend beschieten kan, is zij verplicht in de voorste lijn der eigen infanterie in batterij te komen, om deze het voorwaarts gaan mogelijk te maken. Een en ander zal met groote moeilijkheden gepaard gaan, maar met het in batterij brengen zijn deze overwonnen, want de schilden der hedendaagsche artillerie stellen haar in staat ook op korte afstanden den strijd met de infanterie te aanvaarden. ⁴⁾

Ten slotte dient de aanvalsrichting met eenige woorden te worden besproken.

¹⁾ Van de divisie CLERY werden op 20, 21, 22 en 23 Jan. buiten gevecht gesteld achtereenvolgens 114, 162, 21 en 15 officieren, onderofficieren en manschappen (Revue Militaire, deel 60, blz. 138).

²⁾ De brigade LYTTTELTON verloor den 20sten Jan. slechts 17 man.

³⁾ Was het niet mogelijk geweest dit vèr dragende geschut met behulp van den kabelballon zoodanig op te stellen, dat de liniën der Boeren tegenover de Trichardsdrift geënfileerd of geëcharpeerd werden?

⁴⁾ Blijkens zijn reeds aangehaald telegram aan den Staatssecretaris voor Oorlog, dd. 13 Jan., wist BULLER, dat de Boeren hunne loopgraven in meerdere liniën achter elkander hadden aangelegd: „...their defences are in 2 and 3 lines, the second line being out of sight of the plain, with 8 guns”... (Blauwboeken II, blz. 627). Waarom verzuimde hij hijtijds maatregelen te nemen, om, na de bezetting der voorste linie, den aanval op de volgende te doen gelukken?

BULLER meende, dat de rechtervleugel der Boeren zich op het zuidelijk gedeelte van den Tabamyama bevond; om dien vleugel te omtrekken, zouden de Engelschen zich moeten bewegen door het dal van de Venterspruit, d.w.z. een flankmarsch moeten verrichten in het gezicht van den vijand. Het natuurlijke gevolg daarvan zou zijn, dat de Boeren zich nog meer naar het Westen zouden uitbreiden, zoodat de omtrekende colonne den vleugel nooit vinden zou. Afgezien nog van de gewone, aan eene dergelijke beweging verbonden, nadeelen, was dus van eene omtrekking weinig heil te verwachten, tenzij zij 's nachts werd uitgevoerd. Den 18^{en} was DUNDONALD's brigade langs den zelfden weg opgerukt; men kende dien weg dus, behoorde hem althans te kennen; derhalve was een nachtmarsch niet onuitvoerbaar. De zelfde brigade zond echter den 19^{en} bericht, dat de hoogten aan beide zijden van den grooten weg Acton Homes—Ladysmith sterk bezet waren; mondeling werd gemeld, dat de vijandelijke afdeelingen bij Acton Homes werden samengetrokken. ¹⁾ Hoogstwaarschijnlijk heeft dit bericht grooten invloed gehad op WARREN's besluit van den 19^{en} Jan. 's avonds, om niet den weg over Acton Homes, doch den rechtstreekschen over Fair View—Rosalie te kiezen. Dit blijkt echter niet uit zijn desbetreffend schrijven aan BULLER's chef van den staf. ²⁾

Op grond van het bovenstaande mag het verklaarbaar heeten, dat WARREN geen omtrekking van 's vijands rechtervleugel beproefde, doch een frontaanval verrichtte om, overeenkomstig de opdracht van den 16^{den} Jan., het terrein ten noorden van den Spionkop te bereiken. Bovendien was WARREN eenigszins huiverig zich nog verder te verwijderen van de troepen aan de Potgietersdrift. ³⁾

Moge het nu zeer begrijpelijk zijn, dat WARREN geen omtrekking wilde uitvoeren, het is niet duidelijk, welke redenen hem brachten tot de keuze van zijne aanvalsrichting op den 20sten Jan. en volgende dagen. Toen hij eenmaal de omtrekking onuitvoerbaar achtte, had hij door zorgvuldige verkenningen, door een inleidend gevecht over eene zoo groot mogelijke breedte der vijandelijke stelling, naar deze moeten tasten om, in verband met hetgeen hij van het terrein wist of nog te weten kwam, het doorbrekingspunt te bepalen. Het trekt de aandacht,

¹⁾ Blauwboeken II, blz. 648. Verg. de beschouwingen van LANGLOIS (Enseignements, etc., blz. 124 vgg.), die deze bijzonderheid niet schijnt te weten.

²⁾ Zie voor dit schrijven Revue Militaire, deel 60, blz. 102; ook WARREN's rapport op blz. 110.

³⁾ „My (n.l. WARREN's) guiding rule in crossing at Trichardt's Drift was to keep touch with the troops at Potgieter's Drift: so long as we did so, my right was more or less protected and the long range guns could help us (Daar heeft hij veel van gemerkt; verg. noot 3 op blz. 436.)...our strength and safety lay in our keeping together and beating them as near to the river as we could get them to fight” (Blauwboeken II, blz. 644). De afstand tusschen de Potgieters- en de Trichardtsdrift bedraagt, volgens BULLER, ± 6 Eng. mijlen, d.i. ruim 9.5 KM.

dat men niet onmiddellijk gedacht heeft aan een aanval op den Spionkop. Deze kop toch beheerscht de heuvelreeks op den noordelijken Tugela-oever; hij was de sleutel der vijandelijke stelling en men mag aannemen, dat vele officieren in het Engelsche leger voldoende met de plaatselijke terreingesteldheid bekend waren om een en ander te kunnen beoordeelen.

Tot op zekere hoogte werd door WARREN in bovenbedoelden zin gehandeld, zij het dan ook onbewust; men zou de gevechten bij de Venterspruit kunnen beschouwen als eene demonstratie, om 's vijands aandacht van den Spionkop af te leiden, gevolgd door eene nachtelijke onderneming tegen dit punt. Zooals wij zullen zien, slaagde deze onderneming aanvankelijk, maar begingen de Engelschen de groote fout hunne troepen de, op de vorige dagen reeds veroverde, stellingen te doen verlaten, waardoor ook deze poging tot ontzet van Ladysmith ten slotte mislukte.

De bezetting en de ontruiming van den Spionkop.

Den 22sten Jan. werd andermaal van plan veranderd. De Engelschen besloten toen hunne ondernemingen tegen den Spionkop te richten.

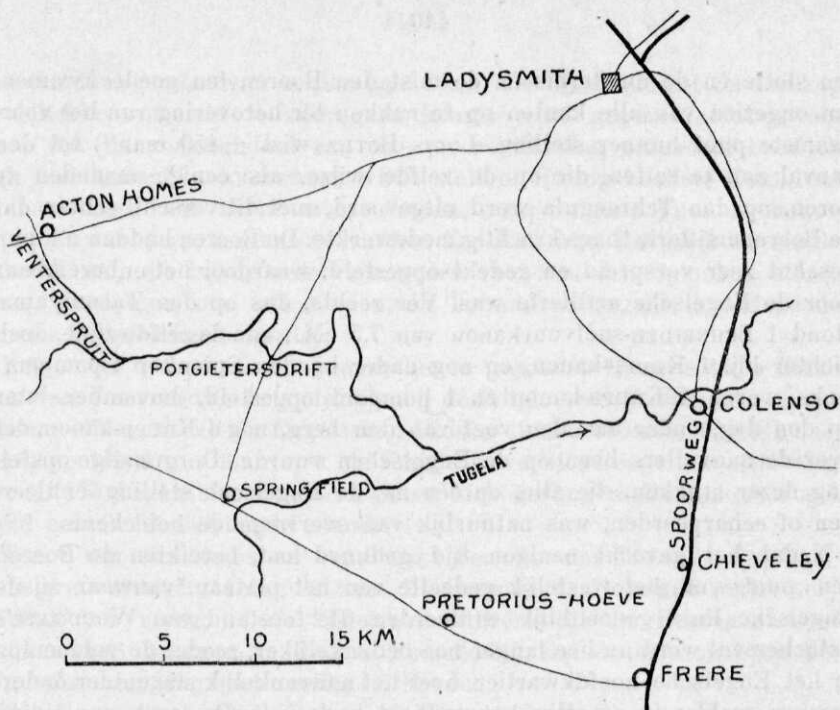
Den 24sten Jan., ten 1 uur v.m., beklom een detachement, bestaande uit 2 bataljons infanterie, 198 man van THORNEYCROFT's Bereden Infanterie en $\frac{1}{2}$ compagnie genietroepen, de zuidelijke helling van den Spionkop. Tegen 3 uur v.m. kwam men boven aan; een wachtpost der Boeren werd zonder moeite verdreven en de Engelschen waren bijna zonder slag of stoot meester van den zuidelijken punt van den kop. Hiermede meende de detachementscommandant, Generaal WOODGATE, voorloopig genoeg gedaan te hebben; in plaats van zijn voordeel te vervolgen tot den noordelijken rand, zonder den Boeren tijd te laten van hunne verrassing te bekomen, liet hij zijne manschappen zich op het zuidelijke gedeelte ingraven. Dat dergelijke, in den nacht aangelegde, loopgraven overdag niet voldeden, kan niemand verwonderen; WOODGATE maakte hier de zelfde fout als CARLETON op den 30sten Oct. 1899 op den Tchren-gula. ¹⁾ Het is niet aan te nemen, dat de Engelschen geheel onbekend zouden zijn geweest met de grootte en den vorm van den Spionkop; zij hadden gelegenheid genoeg gehad daaromtrent gegevens te verzamelen. Ook zullen zeer zeker eenigen van THORNEYCROFT's Bereden Infanterie ter plaatse min of meer bekend zijn geweest. ²⁾

Het nachtelijk duister werd gevolgd door een dikken mist, die eerst ten 8 uur v.m. optrok. De Engelschen bleven, waar zij waren, zoodat

¹⁾ Zie Mil. Spectator 1904, blz. 268 vgg.

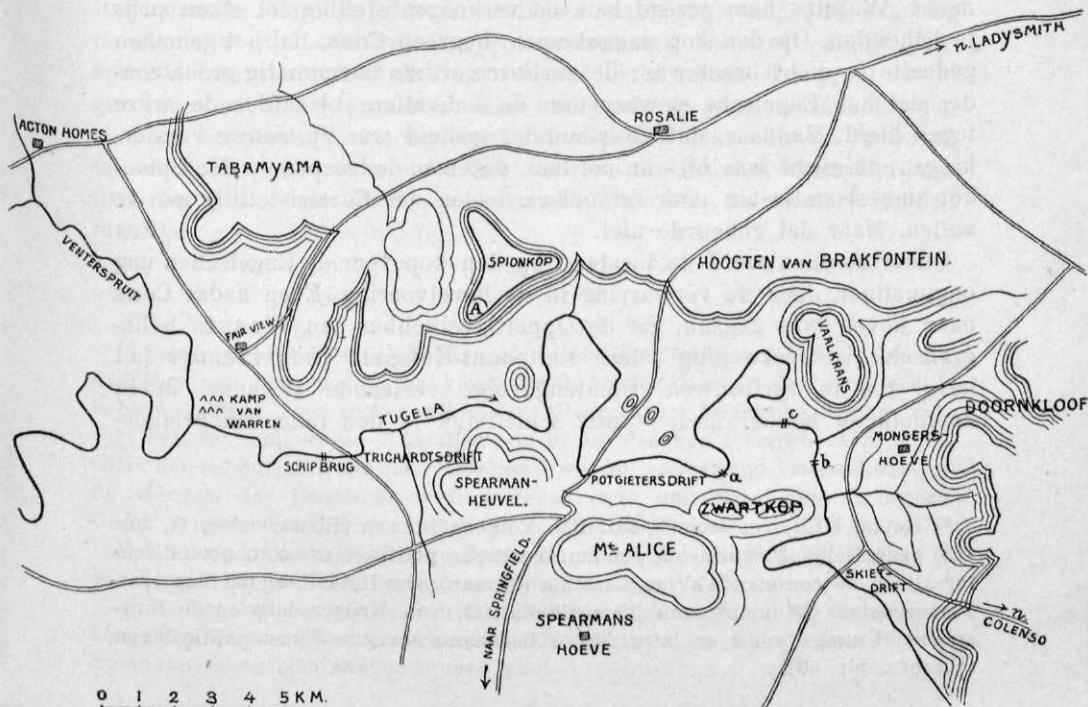
²⁾ Gedurende het beklimmen van den Spionkop had het detachement van THORNEYCROFT's Ber. Inf^{te}. aan het hoofd der colonne gemarcheerd. De korpscommandant, Luitenant-Kolonel THORNEYCROFT, die den tocht medemaakte, was vóór den oorlog „deputy-assistant-adjutant-general” te Pietermaritzburg geweest.

SCHETS VAN HET TERREIN AAN DE BOVEN-TUGELA.

Schaal 1 : 450.000.

VLUCHTIGE SCHETS VAN HET GEVECHTSTERREIN AAN DE BOVEN-TUGELA.

A. Stelling van de Engelschen op 24 Januari op den Spionkop.

ten slotte en de duisternis en de mist den Boeren ten goede kwamen, om ongezien van alle kanten op te rukken ter herovering van het voornaamste punt hunner stelling. LOUIS BOTHA wist ± 450 man ¹⁾ tot den aanval aan te zetten, die op de zelfde wijze, als eenige maanden te voren, op den Tchrengula werd uitgevoerd, met dit verschil echter, dat de Boerenartillerie thans krachtig medewerkte. De Boeren hadden n.l. hun geschut zeer verspreid en gedekt opgesteld, waardoor het onbereikbaar voor de Engelsche artillerie was. Ver rechts, dus op den Tabamyama, stond 1 SCHNEIDER-snelvuurkanon van 7.5 cM.; aan de zelfde zijde, doch dichter bij, 1 KRUPP-kanon, en nog nader bij den Spionkop 1 pompom; links waren 1 KRUPP-kanon en 1 pompom opgesteld, bovendien later op den dag, onder aan den voet van den berg, nog 1 KRUPP-kanon, dat over de aanvallers heen op de Engelschen vuurde. De gunstige opstelling dezer stukken, die alle, op één na, de Engelsche stelling enfileerden of echarpeerden, was natuurlijk van overwegende beteekenis.

Nadat het gevecht eenigen tijd geduurd had, bereikten de Boeren een punt van het westelijk gedeelte van het plateau, vanwaar zij de Engelsche linie gedeeltelijk enfileerden. De toestand van WOODGATE's detachement werd nu hoe langer hoe bedenkelijker, zoodat de voldoening in het Engelsche hoofdkwartier, over het aanvankelijk slagen der onderneming, weldra in ernstige bezorgdheid verkeerde. De eerste aanleiding hiertoe was een heliogram, meldende de doodelijke verwonding van WOODGATE, met een verzoek om hulp. Op last van WARREN zond COKE twee bataljons naar boven; COKE zelf ging ten 11 uur v.m. naar den kop, nadat WARREN hem gezegd had, de verkregen stelling tot elken prijs te behouden. Op den kop aangekomen, begreep COKE, dat het genomen gedeelte te dicht bezet was; de verliezen waren bovenmatig groot, zonder dat het Engelsche geweervuur de aanvallers op afdoende wijze tegen hield. Vandaar, dat COKE minder gesteld was op nieuwe versterkingen; te recht was hij van oordeel, dat men de troepen op den Spionkop moest ontlasten door de andere deelen der Boerenstelling aan te vallen. Maar dat gebeurde niet.

Ondertusschen werd de toestand op den kop voor de Engelschen nog ongunstiger, door de verwarring in de bevelvoering. Even nadat COKE naar boven was gegaan, gaf de Opperbevelhebber aan WARREN heliografisch „in overweging” den Luitenant-Kolonel THORNEYCROFT het bevel toe te vertrouwen. Dientengevolge verleende WARREN dezen hoofdofficier heliografisch — niet schriftelijk — den rang van brigade-

¹⁾ Revue Militaire, deel 60, blz. 132. Volgens BULLER (Blauwboeken II, blz. 198) gedeeltelijk Pretoria- en Johannesburgsche politie. SANDBERG noemt echter alleen de commando's van Carolina (90 man), van Heidelberg (50 man), van Pretoria-stad (35 man), van Pretoria-district, van Krugersdorp en de Duitschers. VILJOEN zond er later nog 200 Johannesburgers (geen politie) heen (VILJOEN, blz. 50).

commandant ¹⁾, waarvan echter aan COKE, die bij aankomst op den kop bevelhebber meende te zijn, geen kennis werd gegeven. Het gevolg was, dat de commandant van een, ter versterking gezonden, bataljon zich niet onder THORNEYCROFT wilde stellen. Hierop besliste COKE, dat Kolonel HILL het bevel moest voeren, maar volgens THORNEYCROFT's rapport was deze nergens te vinden. Zoo had men dus *drie* bevelhebbers: COKE, die bij de reserve aan den voet van den Spionkop stond, HILL, dien men niet kon vinden, en THORNEYCROFT, die inderdaad de voorste linie commandeerde.

Nog meer troepen werden naar boven gezonden ²⁾, zelfs twee bataljons van LYTTLETON's brigade, die bij de Potgietersdrift stond. Een paar retours offensief van de Engelschen hadden slechts een zeer tijdelijk succes ³⁾ en ten 2 uur n.m. stak de Engelsche rechtervleugel de witte vlag op; ± 175 Lancashire Fusiliers gaven zich gevangen. De linkervleugel hield echter tot den nacht stand.

Ten 6 uur n.m. ongeveer zond COKE bericht naar WARREN, dat 's vijands granaatvuur zeer hevig was. Hij noemde den toestand „extremely critical” en vroeg, of de Engelsche artillerie die der Boeren niet tot zwijgen kon brengen. ⁴⁾ Anders vreesde hij, dat de manschappen het den volgenden dag niet zouden uithouden.

Ten 9 uur n.m. werd COKE door WARREN ontboden, om dezen op de hoogte van den toestand te brengen. Beide opperofficieren vonden elkander eerst ten 2 uur v.m. (van den 25sten Jan.).

Tegen 11 uur n.m. werd de kop op THORNEYCROFT's last ontruimd, niet-tegenstaande Kapitein PHILLIPS, officier van COKE's staf, zich krachtig daartegen verzette en de korpscommandanten zelfs schriftelijk aanspoorde hunne verlaten stellingen weder in te nemen. Een groot aantal gewonden werd achtergelaten. Men had juist een paar marinekanonnen en eene bergbatterij aan den voet van den kop gebracht, om ze boven op te stellen. Waarom was men daartoe niet bij het aanbreken van den dag (van den 24sten) overgegaan? Het was nu mosterd na den maaltijd.

¹⁾ Bevordering tot een tijdelijken of plaatselijken rang, een stelsel, dat alle nadeelen van bevordering bij keuze heeft, zonder daarvan de voordeelen te hebben, bestaat, voor zoover wij weten, alleen in het Engelsche leger.

²⁾ Ten 4³⁰ n.m. waren 7 bataljons op of om den kop (Blauwboeken II, blz. 652); het schijnt, dat een paar bataljons werden aangewend tot dekking van de vleugels der Engelsche stelling tegen eene omvatting door de Boeren. Onder 's vijands artillerievuur hadden zij niet veel succes.

³⁾ Hierop doelt misschien de hoopvolle zin: „The hill is being cleared of the Boers” uit COKE's heliogram van 3⁵⁰ n.m. aan WARREN.

⁴⁾ De Engelsche artillerie vuurde uit alle macht, maar zonder veel uitwerking; de Boerenartillerie was voor haar onzichtbaar en de aanvallers van den Spionkop gaven zich nagenoeg niet bloot.

Waarom ontruimden de Engelschen den Spionkop?

THORNEYCROFT zegt in zijn rapport ¹⁾ op grond van de volgende overwegingen tot de ontruiming te zijn overgegaan:

1. *De overmacht der Boerenartillerie.*

Door hare onzichtbare opstelling was de Boerenartillerie onkwetsbaar, zoodat zij haar vuur even rustig, als op het schietterrein, kon afgeven. Dit, gevoegd bij hare omvattende opstelling, moest den toestand der Engelsche infanterie op den kop wel zeer moeilijk maken.

2. *Onbekendheid met het voornemen om hem den volgenden dag vèrdragende artillerie te zenden.* WARREN daarentegen beweert den bevelvoerenden officier op den Spionkop medegedeeld te hebben, dat twee twaalfponders van de marine in aantocht waren. Misschien is deze mededeeling niet naar behooren overgebracht, maar in elk geval was het te laat. Het is ook zeer de vraag, of de aankomst van die stukken op den kop eenige verlichting zou hebben gegeven; de bedieningsmanschappen zouden spoedig het zelfde lot, als de infanterie, ondergaan hebben.

3. *Volstrekt gebrek aan water en levensmiddelen.*

De commandant der genie bij de 5e divisie en andere Engelsche hoofdofficiëren spreken beslist tegen, dat op den Spionkop gebrek aan water zou hebben geheerscht ²⁾; VILJOEN ook ³⁾. Voorts waren de troepen, met één dag levensmiddelen bij zich, uitgerukt. Men kon trouwens al het noodige aanvoeren.

4. *De moeilijkheid om zich op den kop te verschansen, wegens het kleine aantal gereedschappen en den rotsachtigen bodem.*

Had men meer gereedschappen willen hebben, dan had men ze moeten ontbieden, maar men had zich niet moeten verschansen, alvorens den geheelen kop in bezit te hebben genomen.

De wijze, waarop de onderneming werd aangevangen, moest noodzakelijk hare mislukking ten gevolge hebben, want men begon de Engelsche troepen terug te trekken uit de stellingen, die zij de vorige dagen, niet zonder moeite, ingenomen hadden. Daardoor kregen de Boeren vrijheid om uit alle richtingen naar den Spionkop te snellen. Men krijgt geen hoog denkbeeld van de bekwaamheid der Engelsche generaals, als men BULLER, die als Opperbevelhebber toch maar had te gelasten, aan WARREN ziet verwijten, dat deze zijne troepen op den kop niet ondersteunt, terwijl WARREN het tegendeel tracht te bewijzen, door aan te geven, dat hij, „sent to Spion Kop everything I possessed that would be of use”. ⁴⁾ Geen van beide bevelhebbers begreep, dat de eenige wijze, om het detachement op den kop te ondersteunen, was, niet steeds troepen daarheen te zenden, waartegen COKE in zijn heliogram van 12⁵⁰ n.m.

¹⁾ Revue Militaire, deel 60, blz. 449.

²⁾ Idem, blzn. 255 en 256.

³⁾ VILJOEN, blz. 51.

⁴⁾ Blauwboeken II, blz. 651.

aan WARREN al eenigszins gewaarschuwd had, maar de stelling der Boeren op andere punten, liefst over hare geheele breedte, met kracht aan te vallen. De zeer dunne linie der Boeren zou daartegen niet bestand zijn geweest ¹⁾, want zelfs uit de berichten van Boerenschrijvers blijkt, dat zij zich in den avond van den 24sten volstrekt niet als overwinnaars beschouwden; alleen BOTHA meende het pleit gewonnen te hebben. ²⁾ Ten gevolge van den zesdaagschen strijd waren de Boeren meer dan uitgeput, zij waren „gedaan”. Maar de Engelschen op den Spionkop waren dit evenzeer. Na een vermoeienden nachtmarsch hadden zij zich ingegraven, doch op weinig oordeelkundige wijze ³⁾; van af 8 uur v.m. stonden zij bloot aan 's vijands krachtig artillerie- en infanterievuur; eenige, druppelsgewijze ingezette, versterkingen brachten geen afdoende hulp; men moest wel het gevoel krijgen van aan zichzelf overgelaten te zijn. Het is begrijpelijk, dat ten slotte een moment intrad, waarop men fysiek en moreel onmachtig was om langer stand te houden. Vèr achter de voorste linie zijnde, was Kapitein PHILLIPS minder onder den indruk geraakt; vandaar waarschijnlijk zijn verzet tegen THORNECROFT's terugtocht.

De verliezen der Engelschen bedroegen ongeveer 20% van de sterkte der werkelijk in gevecht geweest zijnde troepen; van de $\pm$ 450 Boeren werden er 53 gedood en 146 gewond, zijnde 44%, wel een bewijs van de groote krachtsinspanning, waartoe BOTHA zijne mannen heeft weten aan te vuren. ⁴⁾

De terugtocht van de Engelschen na de ontruiming van den Spionkop.

Den 25sten Jan. besloot BULLER, wegens de groote vermoeidheid zijner troepen, op den zuidelijken oever der Tugela terug te gaan. Men ondervond nu de nadeelige gevolgen van WARREN's onvoorzichtigheid, om zich bij zijn overtocht, op den 17^{en} Jan., te doen volgen door zijne treinen, nog vóórdát hij de beheerschende hoogten op den noordelijken oever in bezit had. Niet minder dan 232 ossenwagens, 98 voertuigen met 10 muildieren, 107 met 6 muildieren en 32 met 4 muildieren bespannen, totaal 489 voertuigen, moesten over de brug en door de drift.

¹⁾ Ten 4³⁰ n.m. werd aan BOTHA gemeld, dat een heuvel ten oosten van den Spionkop, toen door het Carolina commando verlaten om den Spionkop te heroveren, ernstig bedreigd werd (waarschijnlijk door de Engelsche afdeelingen, die den omvattenden aanval der Boeren uit deze richting tot staan wilden brengen). Niet meer dan 10 man kon BOTHA er heen zenden, n.l. eenige zijner adjudanten en verkenners. Later kwam er versterking door verschuiving der verder naar het Oosten liggende commando's (SANDBERG).

²⁾ Volgens SANDBERG. Zie ook VILJOEN, blz. 51.

³⁾ Zie ook RUNCK. Aus dem Freiheitskampfe der Buren, blz. 81.

⁴⁾ Maar niet zonder moeite. Zelf gaf hij het voorbeeld, door zich in het hevigste vuur te wagen. De talrijke ongewonde achterblijvers, die zich achter steenen e. d. dekten en geen deel aan het gevecht namen, joeg hij, alles behalve vriendelijk, naar voren. Eén paard werd onder hem doodgeschoten (RUNCK, blzn. 78 en 79).

Eerst den 26sten, ten 11 uur v.m., kwam de brug vrij voor de troepen; den 27sten, ten 4 uur v.m., was de overtocht geëindigd. Gelukkig voor de Engelschen, gevoelden de Boeren zich te uitgeput, om gebruik te maken van deze eenige gelegenheid tot vernietiging van hunne tegenstanders. Hunne artillerie bepaalde zich tot een vrij onschadelijk granaatvuur. Was het nog maar granaatkartetsvuur geweest!

Vaalkrans.

BULLER's tweede poging tot ontzet van Ladysmith was door de ont ruiming van den Spionkop mislukt; alleen de afdeelingen der brigade LYTTTELTON, die sedert den 20sten Jan. een paar kopjes ten noorden der Potgietersdrift bezet hielden, bleven ten noorden der rivier. Na eene week rust werden de operatiën hervat.¹⁾

BULLER wilde laten demonstreeren tegen de hoogten van Brakfontein door afdeelingen, welke door de Potgietersdrift zouden gaan; in verband met die demonstratie zou de hoofdaanval geschieden op den Vaalkrans.

Den 4^{en} Febr. werden de infanterie der divisie CLERY en de brigade COKE verzameld ten zuiden van den Zwartkop. De brigade WYNNE²⁾ met 42 veldstukken, w.o. 6 veldhouwitsers, ging door de Potgietersdrift en loste de afdeelingen der brigade LYTTTELTON af; deze voegde zich daarop bij de divisie CLERY. De bereden brigade werd over beide vleugels verdeeld; hare beide cavalerieregimenten rechts, bij den Zwartkop, en de koloniale korpsen links, bij de Potgietersdrift. Men schijnt van deze brigade een zeer „nuttig” gebruik gemaakt te hebben door haar op de volgende drie dagen werkeloos in deze opstellingen te laten. Eene schipbrug (*a* op de schets) over de Tugela verzekerde de gemeenschap tusschen de twee groepen van het Engelsche leger.

Den 5^{en} Febr. ging de brigade WYNNE vooruit. Zij voerde hare opdracht om te demonstreeren op hoogst gebrekkige wijze uit. Bovendien meende WARREN, die hier de leiding had, al heel spoedig, dat hij genoeg gedaan had: reeds ten 10 uur v.m. zond hij zijne artillerie over de schipbrug om den hoofdaanval op den Vaalkrans te ondersteunen en ten 1 uur n.m. ontving het eenige bataljon in de voorste linie bevel tot den terugtocht. Het verplaatsen der Engelsche artillerie werd door de Boeren duidelijk waargenomen; zij brachten nu hunne stukken, welke tot dusverre wijselijk gezwegen hadden, in werking. Eerst ten 1 uur n.m. verliet de laatste batterij hare stelling; natuurlijk had deze

¹⁾ LORD ROBERTS had BULLER in overweging gegeven met eene derde poging tot ontzet te wachten, totdat de indruk van den inval der Engelschen in den O. V. St. aan de Tugela en vóór Ladysmith merkbaar geworden zou zijn. BULLER vreesde dan echter te laat te komen voor de benarde bezetting van Ladysmith en, vertrouwend op zijn nieuw plan, besloot hij zoo spoedig mogelijk weder tot den aanval over te gaan.

²⁾ WYNNE had WOODGATE als commandant der 11^e brigade vervangen.

het meeste te lijden. Evenmin kon de infanterie den terugtocht ongestoord volbrengen.

Onder dekking van het vuur der artillerie ¹⁾ op den Zwartkop werd op 1200 M. ten zuiden van den Vaalkrans eene brug geslagen (*b* op de schets). Niettegenstaande het vuur van de Boeren was zij reeds ten 12 uur gereed. Reeds in den ochtend waren, *gansch open en bloot voor den vijand*, de infanterie der divisie CLERY, de brigade COKE en de cavaleriebrigade op de noordelijke hellingen van den Zwartkop verzameld.

Toen de Engelsche Opperbevelhebber meende, dat het artillerievuur den aanval naar behooren had voorbereid, droeg hij aan de brigade LYTTELTON op, de brug over te gaan en den Vaalkrans aan te vallen. Tegen 2 uur n.m. ging genoemde brigade over de Tugela, terwijl de brigade HILDYARD van de divisie CLERY zich ter ondersteuning bij de brug opstelde. Gedekt door den hooger en oever, wist LYTTELTON met 2 bataljons in voorste linie door te dringen tot halfweg de brug en het zuidelijk uiteinde van den Vaalkrans. Toen werd hij, niettegenstaande het geschut op den Zwartkop steeds doorvuurde, zoowel in front — van den Vaalkrans — als op zijne rechterflank — van de Mongers-hoeve — hevig beschoten. De hoeve werd genomen en tegen 3 uur n.m. slaagde hij er in den zuidelijken rand van den Vaalkrans over eene breedte van $\pm$ 1500 M. te bezetten, na de Boeren vandaar verjaagd te hebben. Maar verder kwam hij niet: in front werd hij begroet door een hevig geweervuur uit eene tweede stelling, terwijl de Boerenartillerie hem van de hoogten van Brakfontein en van de westelijke hellingen van de Doornkloof, waar o. a. een Long Tom was opgesteld, ²⁾ onder vuur nam. Tegen het vallen van den nacht begonnen de Boeren op te dringen, zoodat LYTTELTON zijne laatste 2 bataljons in voorste linie moest brengen. Hij wist zich echter in de genomen stelling te handhaven.

Gedurende den nacht loste de brigade HILDYARD, die geen deel aan het gevecht genomen had, de brigade LYTTELTON in hare stelling af. Aan den voet van den Vaalkrans werd eene brug geslagen (*c* op de schets).

Noch den 6^{en}, noch den 7^{en} deden de Engelschen eene poging om het, aanvankelijk behaalde, voordeel te vervolgen. Er werd wat over en weer geschoten, maar geen der partijen ging tot den aanval over.

In den namiddag van den 7^{en} werden de Engelsche generaals door den Opperbevelhebber in een „Council of War” vereenigd. Allen waren van oordeel, dat de stelling op den Vaalkrans onhoudbaar was; zij wisten er niets anders op, dan terug te trekken. Alleen HART bepleitte een aanval op de Doornkloof. BULLER besloot echter van verdere pogingen tot forceering van de Boven-Tugela af te zien. Den 11^{en} Febr. waren alle troepen te Frere en te Chieveley terug, zonder dat de Boeren ook maar de geringste poging tot vervolging hadden gewaagd.

¹⁾ N.l. 6 twaalfponders der marine, 2 vijftienponders van de veldartillerie en 1 bergbatterij, des namiddags versterkt door WARREN's artillerie.

²⁾ RUNCK, blz. 87.

Het ontruimen van den Vaalkrans.

Bij den aanval op den Vaalkrans treft ons weer de hoogst eigenaardige wijze, waarop de Engelschen eene demonstratie geliefden uit te voeren. De brigade WYNNE, die met slechts 1 bataljon in voorste linie de hoogten van Brakfontein genaderd was, ging ten 1 uur n.m., terug, d. w. z. even nadat de brigade LYTTELTON de Tugela overgestoken was en den hoofdaanval begonnen had; bovendien had de artillerie ten 10 uur v.m. hare stellingverandering aangevangen. En dat alles geschiedde binnen bereik van 's vijands oog en vuur!

De troepen bij den Zwartkop deden ook geen poging om zich aan 's vijands gezicht te onttrekken. De „demonstratie” bij de Potgietersdrift had derhalve even goed achterwege kunnen blijven.

Aan de Venterspruit had WARREN op zeer onaangename wijze de gevolgen van de „slappe” demonstratiën van LYTTELTON en COKE onderzonden ¹⁾, maar zij hadden hem klaarblijkelijk niet tot nadenken gestemd, want op den 5^{en} Febr., bij de Potgietersdrift, „ondersteunt” hij op de zelfde wijze LYTTELTON bij diens aanval op den Vaalkrans. De gevolgen bleven niet uit: de Boeren konden van alle kanten oprukken om de Engelschen op den Vaalkrans tegen te houden; groote stukken uit hunne langgerekte linie konden en moesten daartoe bijna geheel van verdedigers worden ontbloot, want eene reserve hadden zij niet.

BULLER had gehoopt artillerie op den Vaalkrans te kunnen opstellen, ter ondersteuning van den aanval op de tweede verdedigingslinie. Niettemin zond hij LYTTELTON geen geschut achterna; het is mogelijk, dat het terrein dit zeer bezwaarlijk maakte. Hij wilde zich niet blootstellen aan de groote verliezen, welke het gevolg van een doordringen zonder den steun der artillerie konden zijn en telegrafeerde deswege aan LORD ROBERTS, die hem antwoordde, dat Ladysmith tot elken prijs moest worden ontzet, er aan toevoegende: „Tell your troops that the honour of the Empire is in their hands and that I have no possible doubt of their being successful”. BULLER zegt eenigszins „puzzled” te zijn door dit telegram, daar LORD ROBERTS zelf hem eenige dagen te voren geraden had den indruk van den inval in den O. V. St. af te wachten. Hoogstwaarschijnlijk zal echter LORD ROBERTS meer „puzzled” over BULLER's vraag, dan deze over het antwoord van zijn chef geweest zijn. Eerst betuigde BULLER vol vertrouwen te zijn en wees hij op de noodzakelijkheid om Ladysmith te hulp te komen ²⁾, maar bij den eersten tegenslag verwachtte hij groote verliezen, nl. 2000 tot 3000 man, en daarop wendde hij zich tot LORD ROBERTS, die veel te ver weg was, om den toestand naar behooren te overzien. Men zou BULLER wel willen vragen, of hij na de voorgaande gevechten verwacht had, zijn doel *zonder* groote verliezen te bereiken.

De verliezen der Engelschen op den 5^{en}, 6^{en} en 7^{en} Febr. bedroegen aan gesneuvelden, gewonden en vermisten 20 officieren en 354 onder-

¹⁾ Zie blz. 436. ²⁾ Telegram, d.d. 4 Febr. (Zie noot 1 op blz. 444.)

officiëren en manschappen. Eigenlijk was alleen LYTELTON's brigade in het vuur geweest. De Boeren zouden 79 dooden en gewonden verloren hebben. ¹⁾ Deze cijfers spreken voor zichzelf.

De oorzaken van den tegenspoed der Engelschen aan de Boven-Tugela kunnen in de hieronder volgende punten worden samengevat:

1. gemis van eene krachtige, eenhoofdige leiding;
2. buitengewone traagheid in de uitvoering der verschillende bewegingen;
3. hoogst gebrekkige ondersteuning van de beslissende door de vasthoudende groep.

Het ontzet van Ladysmith.

BULLER liet zich door den ondervonden tegenspoed niet terneerslaan. Den 14^{en} Febr. begon hij zijne vierde poging tot ontzet van Ladysmith met eene beweging tegen de stelling der Boeren op den Hlangwane en de daarbij gelegen heuvels. Dezen keer ging men in goed gekozen formaties omvattend vooruit, zoodat den 19^{en} Febr. de Boeren zich moesten terugtrekken in eene tweede stelling, ten noorden van de Tugela. Colenso en Fort Wylie werden ontruimd; hun rechtersvleugel bezette thans de Groblerskloof, de linkervleugel den Pietersheuvel.

Den 21sten deden de Engelschen eene eerste poging tot doorbreking der vijandelijke stelling, echter zonder succes. Plaatsgebrek verbiedt ons de gevoerde gevechten uitvoerig na te gaan. De Boeren boden hardnekkig tegenstand en vielen in den nacht van den 23sten op den 24sten Febr. den linkervleugel der Engelschen aan. Het kwam tot een handgemeen, dat door de bajonetten der Engelschen beslist werd; ook uit dit feit kan worden afgeleid, dat de blanke wapenen niet in de musea gedeponeerd kunnen worden, doch eene noodzakelijke aanvulling van het vuurwapen vormen.

Den 27sten Febr. herhaalde BULLER zijne aanvallen. Van de 24 beschikbare bataljons zond hij er elf tegen den linkervleugel der Boeren, deze werd doorbroken en ten 5 uur n.m. was het gevecht ten voordeele der Engelschen beslist. Bij deze gelegenheid werd de voortrukkende infanterie naar den eisch door de artillerie ondersteund. Volgens BULLER staakten de marinekanonnen hun granaatvuur eerst, toen de eigen tirailleurs de vijandelijke loopgraven tot op 15 yards genaderd waren.

Het succes van de Engelschen moet echter voor een zeer groot deel worden toegeschreven aan den inval van LORD ROBERTS in den O. V. St., waardoor de Vrijstaters Natal gingen verlaten. Bovendien vernamen beide partijen den 27sten de tijding van CRONJÉ's capitulatie bij Paardeberg. Het moreel der Engelschen werd daardoor verhoogd, dat der Boeren daalde in gelijke mate.

Den 1sten Maart hield BULLER zijn intocht in Ladysmith.

¹⁾ Revue Militaire, deel 60, blz. 249. Verg. VILJOEN, blz. 55.

(Wordt vervolgd.)

Nederland en België.

DOOR

F. E. M. DIEKHOF.

Eerste-Luitenant der Veldartillerie.

(Vervolg van blz. 356.)

III. De samenwerking in oorlogstijd.

Het vereenigd optreden van *Nederland* en *België* kan niet alleen in oorlogstijd, maar ook reeds in tijd van vrede tegenover het buitenland van veelzijdig nut zijn. Vooral thans, nu de internationale belangen der beide landen zich voortdurend uitbreiden en de strijd, om zich een deel van den wereldhandel te verzekeren, steeds ernstiger wordt, zou eene bespreking over de stelling, die *Nederland* en *België* in dit opzicht zouden kunnen innemen, wel de aandacht verdienen. Het zou ons evenwel op het oogenblik te ver voeren, deze aangelegenheid in den kring van onze beschouwingen op te nemen. Wij zullen ons in de volgende bladzijden dan ook bepalen tot het bespreken van de wijze, waarop in geval van een aanval op de onafhankelijkheid van *Nederland* en *België* door een vereenigd optreden deze aanval kan te keer gegaan worden, hieraan vastknoopende eene beschouwing over de te nemen maatregelen tot het handhaven der onzijdigheid, in geval van een oorlog tusschen naburige Rijken.

Reeds alleen de gedachte, in oorlogstijd de hulp te kunnen verwachten van eene andere Mogendheid, dan wel aan die Mogendheid hulp te moeten brengen, maakt het tot een eisch, dat het defensief quand même, dat altijd als grondbeginsel voor onze landsverdediging gegolden heeft, en dat menig Nederlander in hart en nieren heeft opgenomen, beslist verlaten moet worden. Eenmaal toch opgesloten in onze aloude verdedigingsliniën, zal de hulp, die wij van daaruit aan *België* kunnen brengen, gering, zoo niet nul zijn. De terreinen, die de kern van onzen weerstand moeten vormen, leenen zich zeer goed tot eene hardnekkige verdediging, het offensief laten zij evenwel slechts uiterst moeilijk toe; van die terreinen geldt: „wie er eenmaal in zit, komt er niet spoedig weer uit”.

Ook *België* zou op deze wijze zeer moeilijk hulp kunnen bieden, daar het den vijand gemakkelijk zal vallen de verbinding tusschen beide landen te onderbreken. Van af het begin moet dan ook bij een eventueelen oorlog op den voorgrond staan, dat wij de verbinding met *België* niet mogen prijsgeven, en aangezien deze verbinding zich niet tot eene

enkele lijn mag bepalen, zoo volgt hieruit, dat men eene groote strook van het terrein, gelegen buiten onze verdedigingsliniën, moet behouden, m. a. w. dat het denkbeeld, een groot deel der buitenprovinciën aan den vijand over te laten, beslist losgelaten moet worden.

De grootere legersterkte en de betere organisatie, die de Militiewet 1901 ons brengen zal, openen ons de gelegenheid dit met goed gevolg te kunnen doen.

Bovendien brengt dit voornemen nog een tweeledig voordeel; eerstens verdwijnt de defensieve bestemming van het Nederlandsche leger, die onze weermacht steeds als eene nachtmerrie beheerscht heeft, en in de tweede plaats krijgen de zoogenaamde buitenprovinciën, die te recht klagen, dat het leger voor hen geen waarde heeft, daar het hen in oorlogstijd in den steek laat, meer rechtstreeksch belang bij de landsverdediging.

De vereeniging met de Belgische strijdkrachten moet voorts naar den vijand toe gezocht worden, daar elke terugtrekkende beweging, in welke richting ook, ons van een deel der zoo hoog noodige verbinding berooft.

Is eenmaal dit beginsel vastgesteld, dan is het zaak te zorgen, dat de vruchten, te plukken uit de vereeniging der beide legers, zoo groot mogelijk zijn. De geschiedenis toch, leert ons, dat in het wezen eener coalitie ten allen tijde verschillende factoren voorhanden waren, die afbreuk deden aan de kracht, welke daarvan uitging. Al mogen misschien staatkundige redenen zich verzetten tegen het reeds in vollen vrede sluiten van een verbond met *België*, zoo mag dit toch geen beletsel zijn, om reeds in vredestijd maatregelen te treffen, waardoor de nadeelen, aan een wederzijdsch samengaan verbonden, zooveel mogelijk veronzijdigd worden. Het verschil in organisatie en vechtwijze, de natuurlijke naijver, die steeds tusschen verschillende legers bestaat, het gemis aan kennis omtrent de zeden en gebruiken van een vreemd volk, dikwijls ook het verschil in taal, zijn factoren, die men reeds in vredestijd onder de oogen moet zien, en waarvan men de nadeelige werking zooveel mogelijk moet veronzijdigen. Bovendien is het noodig, dat de eerste opstelling der beide legers voor verschillende oorlogsgevallen reeds in vredestijd zooveel mogelijk worde vastgesteld. De snelle wijze van oorlogvoeren van den tegenwoordigen tijd en de betrekkelijk kleine ruimte, waarbinnen de oorlog moet gevoerd worden, maken zulks tot een gebiedenden eisch. Om verder de nadeelen eener coalitie zooveel mogelijk weg te nemen, moeten detacheringen van officieren over en weder plaats hebben; kennis der vechtwijzen en organisatiën van beide legers moeten als verplicht leervak in het programma der militaire studie-inrichtingen worden opgenomen; deelname aan onderlinge wedstrijden en concoursen moet bevorderd worden, tot verhooging der onderlinge waardeering en vriendschap; den soldaten der beide legers moet de kennis der verschillende uniformen worden ingeprent; terwijl op gelijktijdige kennis der Nederlandsche en Fransche taal voortdurend gelet zal moeten worden.

Om tot eene vruchtbare samenwerking te geraken, moeten beide volkeren elkanders zeden en gebruiken leeren kennen en deze, voor zoover zij goed zijn, waardeeren en navolgen.

Zijn op deze wijze de grondslagen voor eene innige verbinding gelegd, dan gaan ook, voor de regeling van het opperbevel en de leiding van den oorlog, verschillende bezwaren te niet. Op deze beide, hoogst belangrijke zaken komen wij later nog terug, terwijl wij voorts in de volgende bladzijden gelegenheid zullen hebben te wijzen op verschillende punten, die voor eene voorbereiding in vreedestijd in aanmerking komen.

Beschouwt men den horizontalen vorm der beide landen, dan vormen zij samen een langgestrekt gebied, dat zijne grootste lengte vindt in de oostelijke grens (Arlon-Nieuwe Schans 400 KM.), terwijl de lengte der kustlijn Helder-Veurne hemelsbreed 160 KM. bedraagt. Daarentegen meet de grootste breedte Ostende-Roermond 220 KM., welke breedte evenwel, zoowel naar het Z. als naar het N., afneemt en voor 's-Gravenhage-Groenlo bijv. 170 KM. bedraagt.

Blijkt uit deze getallen reeds de, op vele punten, geringe diepte der landstreek, met de daaraan verbonden nadeelen bij een snel doordringen des vijands, nog duidelijker springen de gevaren daarvan in het oog, wanneer men nagaat, dat Amsterdam ongeveer 140 KM. van de oostgrens en 30 KM. van de Noordzeekust is verwijderd, terwijl Antwerpen respectievelijk tot de Fransche grens, de Duitsche grens en de Noordzeekust een afstand heeft van 110 KM., 100 KM. en 80 KM. Luik is van de Duitsche grens verwijderd 30 KM., Utrecht 100 KM. De verbindingslijn der beide landen Vlissingen-Venlo is ongeveer 180 KM. lang. Deze getallen geven duidelijk aan, dat eene afwachtende houding tegenover een binnendringenden vijand hem onmiddellijk een groot deel van het land in handen speelt, terwijl hij de versterkte plaatsen op korten afstand nadert. De voorbereiding in vreedestijd is daarom te dringender noodig, daar elk tijdverlies zich onmiddellijk wreekt door verlies van grondgebied. Kan men bijgevolg den vorm van de landstreek in horizontalen zin niet als bijzonder gunstig voor de verdediging beschouwen en moet in de snelheid onzer bewegingen een correctief gevonden worden tegen de nadeelen, die deze vorm medebrenkt, te ontkennen valt het niet, dat de natuurlijke gesteldheid van den bodem en de vele en gunstige verkeerswegen, die men daarop aantreft, in menig opzicht onze bondgenooten zijn.

Is n.l. de aanvaller, die uit het Zuiden oprukt, voor zijn opmarsch nagenoeg beperkt tot het terrein tusschen Sambre en Schelde, daar de versterkingen van Namen en Luik het gebruik van het Maasdal beletten en het terrein ten O. van de Maas, de Condroz en de Ardennen, zich niet bijzonder leent tot het gebruik van groote troepenafdeelingen, terwijl de beide Vlaanderens evenzoo een niet bijzonder gunstig terrein voor het offensief aanbieden, zoo wordt ook een groot deel der oostelijke grens door hare natuurlijke sterkte geen gemakkelijke weg voor een vijandelijk offensief. De Belgische oostgrens toch, voert met al haar

wegen door een bergachtig terrein naar de Maas en met name naar de versterkte punten Luik, Hoey en Namen. De Maas vormt verder voor Nederlandsch Limburg de natuurlijke verdedigingslijn, terwijl meer noordelijk deze taak voor het hart van Holland wordt overgenomen door den Rijn, de Waal en den IJsel. Drente, Groningen, Overijssel zien hun bedreigd front voor een groot deel beperkt door de oude Bourtanger moerassen, wel is waar over eene aanzienlijke uitgestrektheid omgezet in vruchtbare veenkoloniën, maar die een aanvaller toch nog belangrijke moeilijkheden in den weg leggen. Doch ook de aanvaller, die de Maas overschreden heeft, vindt in het terrein hinderenissen, die zijn verderen opmarsch belemmeren. Terwijl hij toch, in de Belgische Kempen eene streek vindt, die zich niet bijzonder eigent voor aanvallende bewegingen, vormen de Peel en de Betuwe in Nederland terreinen voor hem, die wat de eerste betreft, het grootste gedeelte onzer regenachtige seizoenen onbegaanbaar zijn, en wat de Betuwe aangaat, als polderterrein gemakkelijk door ons te verdedigen is. Al is de lengte der oostgrens aanzienlijk te noemen, uit die lengte vallen groote stukken, van waaruit de hoofdaanval zeker niet te verwachten is.

De, voor de samenwerking zoo hoog noodige, verbinding wordt uitermate bevorderd door het uitgebreide net van verkeerswegen, dat tusschen beide landen bestaat. Beschouwt men de lijn Vlissingen—Venloo als basis der verbinding, dan voeren van uit die basis naar België de spoorweglijnen Venloo—Luik, Eindhoven—Hasselt, Tilburg—Turnhout en Rosendaal—Antwerpen. Zoolang de Zeeuwsche- en Zuid-Hollandsche eilanden in ons bezit zijn, beschikt men over den waterweg Rotterdam—Antwerpen, terwijl de Zuid-Willemsvaart nog eene verbinding opent tusschen 's-Hertogenbosch en Luik. Te betreuren is het, dat de Limburgsche Maas zoo weinig bevaarbaar is; wel wordt dit bezwaar elk jaar minder, maar het zal toch nog wel jaren duren, vóór de bevaarbaarheid zoodanig wordt, dat er ten allen tijde op gerekend kan worden. Van de basis Venloo—Vlissingen voeren verder naar het noordelijk gelegen deel van Nederland de spoorweglijnen Venloo—Nijmegen, Boxtel—'s-Hertogenbosch—Nijmegen, Tilburg—'s-Hertogenbosch—Utrecht, Breda—Moerdijk—Rotterdam, terwijl de verbinding van 's-Hertogenbosch met de Maas de gelegenheid opent, ook de waterwegen, die tot in het hart van Nederland voeren, te benutten.

Beschikt men, uitgaande van bovengenoemde lijn Venloo—Vlissingen, ook over een zeer groot aantal kunstwegen, die in zuidelijke richting loopen, en kan dus eene verplaatsing van strijdkrachten in die richting, vooral tegen een aanval uit het Zuiden, zeer snel geschieden, de verbinding in noordelijke richting is uit een militair oogpunt niet zoo gunstig. De Maas toch, die aanvankelijk langs de oostgrens in noordelijke richting stroomt, buigt bij Mook naar het Westen af, vereenigt zich bij Loevestein met de Waal en vormt zodoende tot aan zee eene afscheiding tusschen Limburg, Noord-Brabant en Zeeland en de overige

provinciën van Nederland. De overgangen over deze rivieren zijn beperkt tot de brug bij Mook, die bij Ravestein, de bruggen bij Hedel en de brug bij Moerdijk.

Komt de invloed van dit klein aantal verbindingen bij het tegengaan van een aanval uit het Zuiden niet in de eerste plaats in aanmerking, bij de beschouwing van een aanval uit het Oosten en het Westen treden de nadeelen daarvan duidelijker op den voorgrond en maken zij het voor ons dringend noodig, in de eerste plaats het aantal overgangen te vermeerderen, in de tweede plaats zoo lang mogelijk in het bezit van die overgangen te blijven. Door de verlegging van den Maasmond in de richting Geertruidenberg is bovendien de verbinding van het land van Altena met het overige deel van Noord-Brabant beperkt tot de brug bij Heusden. Bij eene nadere beschouwing van de gedragslijn, te volgen bij een aanval uit het Oosten, komen wij op deze gewichtige aangelegenheid nog nader terug.

De uitbreiding, die de verschillende Mogendheden in de laatste jaren aan hunne oorlogsvloten hebben gegeven, maakt, dat, zoowel bij een aanval uit het Z., als uit het O., op Nederland en België, rekening moet gehouden worden met een aanval over de Noordzee. Al moge men dien aanval niet als eene hoofdoperatie beschouwen, de omstandigheid, dat eene gelukte landing den vijand plaatst in het hart van het land, zoowel in Nederland als in België, veroorlooft ons niet deze operatie buiten den kring onzer beschouwingen te plaatsen, te meer, omdat een der uiteinden van de verbindingslijn der beide landen, n.l. Vlissingen, op die kust gelegen is. Beschikt Nederland over eene oorlogsvloot, benevens over de versterkte havens Nieuwediep, IJmuiden, Hoek van Holland en Hellevoetsluis, de Belgische kust is geheel onbeschermd, evenals de haven van Vlissingen en het overige deel der Zeeuwsche eilanden. Men kan dus van eene vijandelijke vloot met zekerheid verwachten eene poging tot vernietiging der Nederlandsche vloot en daarna eene poging tot landen, hetzij in Nederland, hetzij in België. Met het oog op de verdediging aan de zeezijde, zou het dan ook niet anders dan toe te juichen zijn, indien België werkelijk overging tot het scheppen eener oorlogsmarine; de middelen en gegevens, zoowel voor het vormen van het personeel als voor het vervaardigen van het materieel, zijn in Noord-Nederland in ruime mate aanwezig.

Brak op het oogenblik een oorlog uit, dan zou Nederland in zijn eigen havens beschikken over:

- 6 pantserschepen (*Hertog Hendrik, de Ruyter, Piet Hein, Evertsen, Schorpioen en Stier*);
- 3 pantserdekschepen (*Zeeland, Koningin Wilhelmina en Sumatra*);
- 12 monitors;
- 5 riviervaartuigen;
- 20 kanonneerbooten;
- 28 vischtorpedobooten.

Kon België nu over eene, zij het ook geringere, vloot beschikken, dan zou dit voor de verdediging van de Noordzeekust van groot gewicht zijn, omdat de strijdkrachten te land zich dan met te meer kracht kunnen verzetten tegen den aanval, die van de landzijde geschiedt.

In verband met de richting, waaruit een aanval op de onafhankelijkheid van Nederland en België kan geschieden, kunnen wij drie gevallen onderscheiden:

- 1°. aanval van eene Mogendheid, die slechts over zee Nederland en België kan bereiken;
- 2°. aanval op Nederland en België van uit het Zuiden;
- 3°. aanval op Nederland en België van uit het Oosten.

Met den onder 2°. en 3°. genoemden aanval gaat vermoedelijk gepaard een aanval op de kust, terwijl een gelijktijdige aanval op het oost- en zuidfront eene wijziging in de Europeesche staatkundige verhoudingen veronderstelt, die wij voorloopig nog wel naar de toekomst kunnen verwijzen.

Duidelijk is het, dat een aanvaller, die Nederland en België slechts over zee zal kunnen bereiken, moet beschikken over eene krachtige vloot. De lengte der kustlijn, het bestaan eener betrekkelijk sterke marine in Nederland, waarbij misschien op den duur de Belgische marine zich voegt, de aanwezigheid van talrijke havens op die kust, maken het bezit van eene sterke vloot voor den aanvaller noodzakelijk. Doch al is zijne vloot krachtig en al moge het hem ook gelukken de Nederlandsch-Belgische vloot te vernietigen, dan wel vast te leggen, en de kusten te beheerschen, daarmede heeft hij zijn doel, de onderwerping van Nederland en België aan zijn wil, nog niet bereikt. Immers, het Nederlandsch-Belgische leger staat nog, ongeschokt, in zijn geheel tegenover hem; de verbinding der beide landen met het overige deel van Europa, zoowel in zuidelijke als in oostelijke richting, is geheel vrij; in hun eigen landbouw en nijverheid vinden beide een aanzienlijken voorraad; voor oorlogsmaterieel en steenkolen behoeven zij de hulp van het buitenland niet te vragen. Op het blokkeeren onzer kusten en de vastlegging onzer vloot moet dus noodzakelijk volgen de tweede handeling van den vijand, eene poging tot landen, met het doel het Nederlandsch-Belgische leger op te zoeken en te verslaan.

Wel bieden zich voor den gelanden vijand gewichtige aanvalspunten aan in de versterkte plaatsen Amsterdam en Antwerpen, daar, door de vermeestering daarvan, aan de verdediging der beide landen ernstig nadeel wordt berokkend, maar het is duidelijk, dat zonder eene beslissende overwinning op het Nederlandsch-Belgische leger aan een aanval of belegering van beide plaatsen niet te denken valt. Al dadelijk treedt hier voor de strijdkrachten van Nederland en België de buitengewoon gunstige toestand te voorschijn. Het Nederlandsch-Belgische leger treedt op in een voor den aanvaller moeilijk terrein, terwijl het, beschikkende over een goed verkeersnet, in staat is op elk punt der kust met aanzienlijke overmacht tegenover den vijand op te treden. De aan-

valler, reeds gehinderd door de steeds wisselende weersgesteldheid op onze kusten, komt na de landing, in een voor hem zeer moeilijk terrein, tegenover eene overmacht te staan, terwijl het klimaat en de bodem van geen gunstigen invloed zullen wezen op zijne, daaraan niet gewend zijnde, troepen. Bovendien, de geschiedenis der landingen, op onze kusten uitgevoerd, geven ons het recht op dit punt met vertrouwen de toekomst te gemoet te zien.

Met het oog op eventueele landingen kan men de Nederlandsch-Belgische kust in verschillende strooken verdeelen, n.l. de kust van Friesland en Groningen, de strook Helder—IJmuiden, IJmuiden—Hellevoetsluis, de Zeeuwsche en Zuid-Hollandsche eilanden en de Belgische kust. Eene landing op de kusten van Friesland en Groningen kan slechts als eene nevenoperatie beschouwd worden. Zelfs na eene gelukte landing staat de vijand te vèr van de centra van verdediging en geeft hij aan de Nederlandsch-Belgische strijdkrachten te veel gelegenheid, om zich te verzamelen en hem met overmacht terug te werpen. Zoo is het ook weinig waarschijnlijk, dat de vijand het hoofd-landingspunt kiest in het vak Helder—IJmuiden. Wel zal hij de stelling van den Helder aanvallen, met het doel deze, als zijnde een steunpunt voor de Nederlandsche vloot, te vermeesteren, maar al moge hem dit gelukken, voor zijn verderen opmarsch naar het hart van het land, staat hij in de eerste plaats voor het moeilijke Noord-Hollandsche polderterrein, om daarna zijn weg versperd te zien door het noordfront der Stelling van Amsterdam en het kanaal van IJmuiden. Even moeilijk zijn voor den aanvaller de handelingen na de landing in de strook IJmuiden—Hellevoetsluis. Terwijl de vleugels dezer strook hem onmiddellijk brengen voor versterkte punten, moet hij, landende in het midden daarvan, door een moeilijk terrein den marsch aanvaarden naar de eene of andere haven, terwijl het Nederlandsch-Belgische leger volkomen vrijheid bezit tegen hem te ageeren. De Zeeuwsche en Zuid-Hollandsche eilanden bieden een aanvaller uit den aard der zaak eigenaardige moeilijkheden; wel zou het hem, gesteund door eene krachtige vloot, kunnen gelukken zich meester te maken van eene der onbeschermden havens, maar bij zijn voorwaarts gaan is hij gedwongen meerdere rivierovergangen te verrichten, alvorens hij zich tegen een of ander object kan wenden. De Belgische kust biedt hem verschillende onbeschermden havens aan; wel zijn die havens van betrekkelijk geringe capaciteit, maar zij zijn ook het verst verwijderd van de steunpunten der Nederlandsche vloot. Ook hier evenwel komt de aanvaller, eenmaal geland zijnde, te staan in een hoogst moeilijk terrein, terwijl de Belgisch-Nederlandsche strijdkrachten volkomen vrijheid hebben zich tegenover hem te vereenigen. Uit deze beschouwingen moge ten volle blijken, dat eene operatie over zee tegen Nederland en België eene uiterst moeilijke onderneming is. Bij de keuze van het landingspunt zullen dan ook de directe bezwaren mede in rekening moeten gebracht worden en de indirecte voordeelen het eene punt boven het andere doen stellen.

Strijdende tegen eene coalitie moet het streven van den aanvaller in de eerste plaats daarop gericht zijn, de strijdkrachten der coalitie te verdeelen, en dit kan hij niet beter doen, dan door zich te plaatsen op de verbindingslijn der beide machten. Als zoodanig zou hij, door zich meester te maken van Vlissingen, reeds een punt van die verbindingslijn in zijn bezit hebben. Van daar uit zou hij dan kunnen trachten, gesteund door eene nevenoperatie op de Belgische kust — met het doel het Belgische leger naar het Zuiden van België te lokken —, vasten voet in Noord-Brabant te verkrijgen, ten einde zoo doende het Nederlandsche leger noordwaarts over de rivieren te dringen en de Belgische strijdkrachten binnen Antwerpen op te sluiten. Het mag niet ontkend worden, dat deze operatie groote moeilijkheden en gevaren in zich sluit, maar het resultaat van deze onderneming kan dan ook de scheiding der coalitie zijn. Terwijl hieruit reeds onmiddellijk blijkt, van hoe groot voordeel het zou zijn, indien België over eene oorlogsmarine beschikte, ten einde op krachtige wijze te kunnen medewerken tot het beheerschen der Zeeuwsche stroomen, komt aan de andere zijde de instandhouding der vestingwerken bij Neuzen en Ellewoutsdijk, als voorposten der stelling van Antwerpen, zich op den voorgrond dringen.

Neemt men de mogelijkheid van dit aanvalsplan aan, dan komt de noodzakelijkheid van de innige samenwerking der Belgische en Nederlandsche legers en de daaraan verbonden voorbereiding in vredestijd in zijn geheel te voorschijn. Stelt men zich toch voor tot het afslaan van een dergelijken aanval de Zeeuwsche eilanden en het W. deel van Noord-Brabant door het Nederlandsche veldleger bezet; de Nederlandsche marine, c.q. in vereeniging met de Belgische, op de Westerschelde; Neuzen en Ellewoutsdijk door Nederlandsche, Antwerpen door Belgische troepen bezet; Zeeuwsch-Vlaanderen en Belgisch-Vlaanderen door het Belgische leger en deelen van het Nederlandsche leger verdedigd, dan is het duidelijk, dat al deze onderdeelen slechts dan, zonder haperen, tot het gemeenschappelijke doel kunnen samenwerken, wanneer omtrent de bevelvoering en den samenhang der verdediging reeds in vredestijd eene nauwkeurige voorbereiding is getroffen. Regeling van een gemeenschappelijken sein- en veiligheidsdienst, gemakkelijke verbinding der kustwachten van beide landen, kennis van de hydrografische gesteldheid der Belgische kust voor de Nederlandsche vloot, regeling der verhouding tegenover burgerlijke autoriteiten, wanneer Belgische troepen ons land betreden en omgekeerd, aanvulling van wederzijdsche voorraden, wederkeerig gebruik van het spoorwegnet zijn alle onderwerpen, welker voorbereiding in vredestijd van groot nut voor den goeden gang der verdediging zal zijn.

Men zou voor de verdediging van de Schelde en van hare toegangen kunnen aanwijzen een algemeenen bevelhebber voor de geheele troepenmacht, die tot die verdediging medewerkt, ware het niet, dat dan het gevaar ontstond, het veldleger van beide landen aan de Schelde te binden. Beter zouden wij het achten, de oorlogsvloot op de

Schelde met de forten Neuzen en Ellewoutsdijk te stellen onder den Commandant der Stelling van Antwerpen, de Zeeuwsche eilanden en Noord-Brabant te doen verdedigen door het Nederlandsche leger of deelen daarvan, Zeeuwsch-Vlaanderen en de Belgische kust door het Belgische leger. Ter wille van de verhouding tot de Nederlandsche inwoners in Zeeuwsch-Vlaanderen is het gewenscht, dat ook eenige Nederlandsche troepen aan de verdediging van dat gewest deelnemen. Beide Staten bezitten strijdkrachten genoeg om de verdediging van de overige strooken der kust, ieder voor zooveel hun land betreft, voorloopig onafhankelijk van elkaar te voeren.

De opperbevelhebber der Nederlandsch-Belgische strijdkrachten, bij onderlinge overeenkomst aan te wijzen, behoudt dan de gelegenheid om de beschikbare troepenafdeelingen samen te trekken op dat punt, waar de beslissende slag zal geleverd worden.

De bovenstaande korte schets van een oorlogstoestand bij een aanval over zee op Nederland en België toont ons reeds aan, dat de samenwerking in deze van groot nut is.

Niet alleen is voor den aanvaller de lengte der te beheerschen kustlijn aanzienlijk grooter en staat hij, bij eene gelukte landing tegenover eene zeker eens zoo groote strijdmacht, door het verbond tusschen Nederland en België kunnen deze landen bovendien de tijdelijke afsluiting der kust zonder zorg verdragen en zelfs door hunne aanzienlijke voorraden, zoowel op landbouw- als op industrieelgebied, zich grootendeels onafhankelijk van het buitenland maken. Wij gelooven dan ook, dat een aanval over zee tegen het vereenigd Nederland en België weinig kans van slagen heeft en een zoodanige aanvaller zich eerder zal wenden tegen de overzeesche gewesten van beide landen, eene handeling, die wij op het oogenblik buiten den kring van onze beschouwingen zullen laten.

Een aanval uit het Zuiden treft in de eerste plaats het geheele Belgische Rijk. Wel kan met dien aanval gepaard gaan eene operatie tegen de Noordzeekust, doch de omstandigheid, dat de geheele Belgische zuidgrens voor den aanvaller toegankelijk is, en de moeilijkheden, aan eene landing verbonden, brengen te weeg, dat de hoofdaanval van uit het Zuiden zeker te land zal gedaan worden. Dit neemt intusschen niet weg, dat de mogelijkheid van eene landing door ons niet uit het oog mag verloren worden.

Hebben wij boven reeds met een enkel woord op de gesteldheid van den Belgischen bodem, ten opzichte van een aanval uit het Zuiden gewezen, zoo is het hier de plaats om eenigszins nader daarop in te gaan.

Het hoogste gedeelte van België vindt men in de Ardennen. Dit gedeelte strekt zich nagenoeg uit tot de Maas en, alhoewel het op vele punten beslist de kenmerken draagt van een bergachtig terrein, zoo mag het toch niet geheel en al beschouwd worden als eene ontoegankelijke landstreek. Van af de Maas verlaagt zich de Belgische

bodem en gaat over in een heuvelland, dat bij de Schelde uitloopt in eene lage vlakte, die veel overeenkomst heeft met ons polderterrein en zich tot aan zee uitstrekt. Zoo is dus het Belgische grondgebied in drie deelen te verdeelen. Het eerste gedeelte, de Ardennen, is uitermate geaccidenteerd; men vindt daar steile hellingen en diepe insnijdingen. Bovendien levert het land weinig op, de dorpen zijn vèr van elkander verwijderd, zoodat deze streek niet de noodige hulpbronnen bezit om groote troepenmassa's te voeden en onder dak te brengen. Van af de zuidelijke grens voeren kunstwegen over Arlon, Virton en Bouillon in noordelijke richting, welke wegen gedeeltelijk naar de Maas voeren, gedeeltelijk de richting naar de Duitsche grens nemen, terwijl zij doorsneden worden door de rivieren, de Semoy, de Ourthe, de Amblève en de Vesdre. Het kleine aantal spoorwegen voert eveneens naar de versterkte plaatsen Luik, Hoey en Namen, terwijl het gebruik van den spoorweg Neufchateau—Bastogne—Stavelot—Verviers gemakkelijk aan den vijand ontzegd kan worden. Bij een aanval uit het Zuiden zal de vijand deze landstreek niet kiezen tot tooneel voor zijne hoofdoperatiën, te minder, omdat hij, na dit terrein doorworsteld te hebben, op de versterkte Maas stuit. Dit neemt evenwel niet weg, dat bij eene verdediging van België, inzonderheid als Nederland ondersteuning biedt, dit terrein niet uit het oog mag verloren worden, daar een aanvaller, met het doel de verbindingen van Nederland en België te bedreigen, zich over Verviers tegen Maastricht zou kunnen wenden.

De strook tusschen Maas en Schelde is ontegenzeggelijk voor een aanvaller uit het Zuiden de meest gewichtige. Van uit zijne wapenplaatsen Rijssel, Valenciennes en Maubeuge voert een uitgebreid net van spoor-, kunst- en waterwegen tot in het diepste gedeelte dezer strook. Hierin zijn de meest belangrijke plaatsen van België gelegen, het centrum van zijn weerstand wordt hierlangs op de gemakkelijkste wijze bereikt. Hindernissen, tenzij men de Sambre uitzondert, die nog omtrokken kan worden, komen tot bij Antwerpen niet voor; de dichtbevolkte streek vergemakkelijkt de verpleging en het onderdak brengen der troepen; in de centra van industrie vindt de vijand rijke hulpmiddelen tot aanvulling en vernieuwing van zijne voorraden. Ten allen tijde is dan ook deze strook het gevechtveld geweest der legers, die elkander het bezit van België betwistten; het lot van België is steeds in deze vlakten beslist. Het noordelijk gedeelte dezer strook wordt ten deele ingenomen door de Kempen. Alhoewel deze landstreek in den laatsten tijd door ontginning en droogmaking veel van haar onbegaanbaar karakter verloren heeft, biedt zij toch aan een opmarcheerend leger nog tal van hindernissen. Daar België's versterkte plaatsen, Antwerpen, Luik, Namen en Termonde, alle liggen in het hier besproken gedeelte, kunnen zij bij de verdediging daarvan van groot nut zijn.

De streek tusschen de Schelde en de Noordzee heeft, vooral in het noordelijk gedeelte, veel overeenkomst met ons polderterrein. Kan men

dus reeds aan een aanvaller het terrein gemakkelijk betwisten, het eindpunt van zijn marsch voert hem voor de Schelde en voor het moeilijkste gedeelte der Stelling van Antwerpen. Eene handeling des aanvallers in dit terrein kan alzoo niet anders beschouwd worden, dan als eene nevenoperatie, waarbij hij, in vereeniging met zijne vloot, zal trachten zich meester te maken van de Schelde, om zodoende den toevoer naar de Stelling van Antwerpen af te snijden. Ten einde dit zoo lang mogelijk te beletten, mag dit gedeelte van het land, bij eene verdediging van België tegen een aanval uit het Zuiden, dan ook niet uit het oog verloren worden, en zijn wij verplicht ook daar eene krachtige verdediging te voeren. Het terrein is hiérbij, als geheel in ons voordeel, te beschouwen.

De grootste krachtsinspanning tot het behoud der onafhankelijkheid van België zal moeten ontwikkeld worden in het terrein tusschen Schelde en Maas. Hij, die meester is van dit gedeelte, is ook meester van het geheele land. Het is dan ook in deze richting, dat wij den Belgen hulp moeten bieden, en de getalsterkte van het Nederlandsch-Belgische veldleger, dat op 200.000 man te brengen is, geeft ons de kans om met goeden uitslag den vijand het bezit van de genoemde strook te betwisten. Daartoe is het in de eerste plaats noodig, dat de vereeniging van het Belgische en het Nederlandsche leger vóór de beslissing kan plaats hebben. Komen wij den Belgen niet onmiddellijk te hulp en laten wij toe, dat zij in de Stelling van Antwerpen teruggedrongen worden, dan zijn wij verplicht: óf tot een offensief door de Stelling van Antwerpen, in vereeniging met het Belgische leger, óf tot het offensief door de Kempen. Zoowel het eene als het andere is eene hoogst moeilijke operatie; van uit het lage en betrekkelijk onbegaanbare terrein moeten wij dan optreden tegen een vijand, die de hooger gelegen gronden bezet heeft. Bovendien valt zodoende het rijkste gedeelte van België, met de hoofdstad des lands, geheel in handen des vijands. Het streven moet alzoo zijn, voorwaarts van de Stelling van Antwerpen, met gebruikmaking van den steun der versterkte plaatsen Luik en Namen, de vereeniging der beide legers te zoeken.

De ligging der Belgische oorlogsmagazijnen, mede in verband met de uitgestrektheid der bedreigde grens, is oorzaak, dat het Belgische leger zich voor eene ongestoorde concentratie en mobilisatie verzamelen moet in de ruimte Brussel—Termonde—Mechelen—Leuven. Ten einde het Nederlandsche leger, in Noord-Brabant opgesteld, naar België te vervoeren, beschikt men over de spoorlijnen Roosendaal—Antwerpen—Brussel, Tilburg—Turnhout—Aerschot—Leuven, Eindhoven—Hasselt—St. Truyen—Landen, Venloo—Maastricht—Luik. Van deze lijnen voert de eerste door de Stelling van Antwerpen en verder door het concentratiegebied van het Belgische leger; aanbeveling zou het alzoo verdienen langs deze lijn, die vermoedelijk toch al druk bezet zal zijn, geen Nederlandsche troepen te vervoeren.

Voor een aanval uit het Zuiden naar het hart van België treden in

hoofdzaak op den voorgrond drie richtingen: Charleroi—Brussel, Mons—Brussel, Doornik—Brussel. Weet evenwel een aanvaller, dat het Nederlandsche leger het Belgische te hulp komt, dan verliest Brussel, als hoofddoel, voor hem veel van zijne waarde en zal hij trachten de vereeniging der beide legers te verhinderen. In dien zin wordt de richting Mons—Nivelles—Wavre—Tienen voor hem van belang. Blijft dan ook het Belgische leger na de mobilisatie in de ruimte Termonde—Brussel—Leuven staan, dan zou de vereeniging met het Nederlandsche leger in de hooger gelegen streken van België wel eens gevaar kunnen loopen. Het Belgische leger zou daarom na de mobilisatie eene opstelling kunnen innemen in de ruimte Nivelles—Braine l'Alleud—Ottignies, terwijl de Nederlandsche troepen alsdan per spoor zouden kunnen vervoerd worden tot de lijn Ottignies—Gembloux—Namen. Steunende op laatstgenoemde plaats, kan in dit geval het Nederlandsch-Belgische leger tegen een aanval uit elke richting weerstand bieden, of wel tot den aanval voorwaarts gaan. Door de flankstelling ten opzichte van de wegen, die van de zuidelijke grens naar Brussel leiden, wordt de hoofdstad des Rijks vanzelf gedekt, terwijl de verbinding met Nederland, in verband met de Maaslinie, ten allen tijde zal behouden blijven. Deze verbinding met Nederland maakt zelfs het behoud der directe gemeenschap met Antwerpen, bij een ongunstigen afloop van den eersten strijd, voor het Belgisch-Nederlandsche leger niet noodzakelijk. De Stelling van Antwerpen, sterk genoeg om op zichzelf te staan, het Nederlandsch-Belgische leger in Noord-Brabant en Limburg het vrije veld behoudende, zoo kan opnieuw en met kracht den vijand weerstand geboden worden. Het bezit der Maaslinie blijft hierbij voor de verdediging steeds van groote waarde en vormt voor de handelingen van den aanvaller voortdurend eene aanzienlijke belemmering.

Kan nu in het terrein tusschen Maas en Schelde door het vereenigde Belgisch-Nederlandsche leger de strijd met kansen op succes gevoerd worden en moeten wij daarvoor al onze krachten inspannen, de neven-terreinen, n.l. de beide Vlaanderens, het terrein beoosten de Maas en de Noordzeekust, mogen niet uit het oog verloren worden.

Bezit Nederland over eenige jaren in de landweer eene goed georganiseerde reserve, die, terwijl het veldleger in zijn geheel in België optreedt, naast de bezettingstroepen de verdediging van stellingen en van de kust op zich kan nemen, België, dat zulk eene reserve niet bezit, moet voor de nevendoelen zijn toevlucht nemen tot de „garde civique”.

Door deze voor een deel te gebruiken als bezettingstroepen in de Stelling van Antwerpen, Luik en Namen, kan men afdeelingen van het Belgische leger beschikbaar stellen voor de operatiën in Vlaanderen en het terrein beoosten de Maas. Deze afdeelingen, welke in hoofdzaak defensief moeten optreden, kunnen, gesteund door het terrein, een oprukkenden vijand aanzienlijke hinderpalen in den weg leggen. Valt de beslissing in het terrein tusschen Maas en Schelde ten onzen gunste, dan werken zij mede tot eene algeheele verdrijving van den vijand van

het Belgische grondgebied; wordt het Belgisch-Nederlandsche leger tot den terugtocht gedwongen, dan vinden zij eene veilige wijkplaats in Antwerpen of Luik, dan wel op Nederlandsch grondgebied. Voor zoover afdeelingen van het Nederlandsche leger gemist kunnen worden bij de verdediging van de Noordzeekust of in de Stelling van Amsterdam (de Nieuwe Hollandsche Waterlinie behoeft niet bezet te worden), zouden zij in Vlaanderen en het terrein beoosten de Maas te hulp kunnen komen.

Moge men in het voorgaande een ontwerp zien van de wijze, waarop de samenwerking van het Belgisch-Nederlandsche leger tegen een aanval uit het Zuiden zou kunnen tot stand komen, er blijkt reeds duidelijk uit, dat voorbereiding in vredetijd dringend noodig is. Niet alleen toch, eischt de betrekkelijk geringe uitgebreidheid van het oorlogsterrein eene snelle en recht op het doel afgaande wijze van handelen, ook de regeling der bevelvoering en het uitgebreide spoorwegvervoer vorderen eene zorgvuldige voorbereiding. Is op deze aangelegenheden eenmaal orde gesteld, dan kan zelfs tegen een overmachtigen vijand de strijd met kans op goeden uitslag aanvaard worden, inzonderheid als het Nederlandsche en het Belgische volk, achter het leger staande, de overtuiging van hunne kracht en den vasten wil om te overwinnen bezitten.

(Slot volgt.)

Over Infanterie-opleiding.

Schenkt de opleiding, welke aan de infanterie wordt gegeven, voldoende waarborgen, dat deze voor hare oorlogstaak berekend zal zijn, en zijn de oefeningen zóó oordeelkundig gekozen, dat de soldaat — voor zoverre vredestoestanden dit toelaten — volkomen vertrouwd geraakt met zijn optreden op het gevechtveld? Ziedaar vragen, welke in de laatste maanden, vooral in de militaire pers onzer oostelijke naburen, telkenmale worden behandeld, en die ook in onze militaire literatuur niet onaangeroerd bleven.

Het valt toch niet te ontkennen, dat wij leven in een tijdperk van overgang, waarin wij vele denkbeelden en opvattingen moeten wijzigen, waarmede wij in den loop der jaren vertrouwd waren geraakt, terwijl wij ons niet mogen en ook niet kunnen onttrekken aan de geleidelijke evolutie, welke op militair gebied plaats grijpt, en welke niet alleen mag worden toegeschreven aan de evolutie, welke op sociaal gebied wordt waargenomen, doch ook voor een groot deel het gevolg is van de krijgservaringen der laatste jaren.

Die evolutie — in de goede beteekenis van het woord, want vaak wordt het gebruikt als vlag, om eene lading van verdacht allooi te dekken —, die verstandige, geleidelijke ontwikkeling en toepassing van nieuwere denkbeelden is in alle moderne legers waarneembaar en geen wonder, want de strijd in Zuid-Afrika heeft zulke merkwaardige en belangrijke lessen geschonken — welke wij met behulp der thans verschenen rapporten en studies volkomen kunnen begrijpen —, dat men zich op dit oogenblik juiste beelden kan vormen over het verloop van dien oorlog, en gevolgtrekkingen kan maken, van onschatbare waarde voor de opleiding en de oefeningen van het eigen leger.

In zijne „Kriegsgeschichtliche Einzelschriften”, nos. 32 en 33, geeft de Deutsche Generale Staf een schitterend overzicht van den eigenlijken grooten oorlog, welke daar is gevoerd, en waarin wij beoordeelingen krijgen, door onpartijdige toeschouwers gemaakt, beschouwingen over de oorlogshandelingen, welke de behoefte doen gevoelen om die lessen nutte te maken aan de eigen opleiding en gebruik te maken van de ervaringen, welke daar meestal ten koste van bloedige offers werden verkregen.

Want al wordt er wel eens gezegd, dat het niet mogelijk is in vergelijkingen te treden, daar land en volk in Zuid-Afrika hemelsbreed

verschillen met Europeesche toestanden, en het maken van gevolgtrekkingen niet doenlijk is, dit valt niet weg te cijferen, dat de strijd is gevoerd met *moderne vuurwapenen*, over welker materieele uitwerking en moreele waarde wij nog zeer in het duister rondtastten; dat beide partijen in den oorlog zelf hebben moeten leeren, welke vormen zij tegenover het moderne infanterie- en artillerievuur moesten aannemen en op welke wijze de verschillende wapensoorten moesten worden gebruikt, om door gelukkige samenwerking de overwinning te behalen.

En al kennen wij in ons land niet het groote Veld met de talrijke kopjes, al is de dampkring niet zóó helder, dat reeds op verbazingwekkend groote afstanden bewegingen der tegenpartij kunnen worden gezien; er is in Zuid-Afrika ook vaak gestreden op meer vlakke terreinen, zooals de Veluwe ons biedt, het Mausergeweer is in zijne uitwerking, vuursnelheid en trefzekerheid zeer verwant aan ons oorlogswapen en het is dan ook een dure plicht voor ons, om ernstig te overwegen of de oefeningen, welke onze soldaten voor hunne oorlogstaak moeten voorbereiden, de waarborgen schenken, dat zal worden voldaan aan de eischen, welke de oorlog stelt, en die de Engelsche legermacht op het slagveld moest leeren, ten koste van menigen dapperen strijder.

Wij aanschouwen in dezen oorlog een voortdurend zoeken naar — en daarmee gepaard eene voortdurende wijziging van — vechtwijzen en gevechtvormen.

De *stoottactiek*, in den aanvang toegepast, lijdt enorme verliezen onder het moderne vuur, daarna vervalt men in een ander uiterste door alles te *verspreiden* en hierdoor vrijwillig afstand te doen van leiding en zelfs van aanvoering, totdat ten slotte eene verstandige verbinding van verspreide en gesloten vormen, eene oordeelkundige verhouding van breedte- en diepte-opstelling en een gelukkig gebruik der verschillende Wapens, leiden tot het krachtig en volledig benutten der beschikbare krachten. Voeg hierbij, dat ook de opstelling en voortbeweging van den enkelen man, zijn gebruik van het geweer als vuur- en stootwapen alle phasen doorloopt van „SUWAROFF'S wijze bajonet”, tot aan de „mollentactiek” uit VON BLOCH'S „Der Krieg”, en dat de aanvallen, zoo wel over dag als 's nachts, worden verricht, dan heeft zeer zeker het Engelsche leger aan de legerbesturen van het vasteland eene reeks proefnemingen te aanschouwen gegeven, welke moeten worden benut, gedachtig aan de gulden spreuk: „wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht”.

In de militaire wereld zijn dan ook de gevolgen niet uitgebleven. De Duitsche Keizer, voortvarend als altijd, laat bij de legeroefeningen eene gewijzigde aanvalsmethode toepassen; een schema van aanval en verdediging: „Burentaktik” wordt aan het Exerzierreglement toegevoegd; in de pers ontbranden talloze strijdvragen, welke vaak tot geen resultaat leiden, omdat zij veelal berusten op de schetsen en verslagen van personen, die in de opwinding van het oogenblik aan hunne fantasie

den vrijen teugel lieten, en waardoor verkeerde beelden werden gegeven, terwijl de gevolgtrekkingen, waartoe deze merkwaardige oorlog aanleiding kan geven, eerst dan zijn te maken, wanneer onpartijdige, ernstige verslagen zijn ingekomen, welke de vruchten zijn van groote studie, en welke zijn samengesteld door mannen, wier reputatie ons de waarborgen schenkt van den ernst van hunnen arbeid.

Als zoodanig is, naast het werk van den Generaal LANGLOIS, zeer zeker het verslag van den Duitschen Generalen Staf te beschouwen.

Doch ook in eene andere richting zijn de gevolgen niet uitgebleven. Nadat in de pers de strijd heeft uitgewoed van schrijvers, wier pen meer door het hart dan door het hoofd werd bestuurd, zien wij mannen opstaan, welke de richting aangeven, waarin werkelijk practisch nut kan worden verkregen uit de ervaringen van den oorlog en die hunne voorstellen dan ook gronden op eene nuchtere en heldere beschouwing van de feiten, zooals die zich werkelijk voordeden.

In zijn werk: „die Ausbildung der Infanterie” geeft de Generaal VON MEERSCHIEDT HÜLLESSEM ons de vruchten van zulk een arbeid, dien wij des te hooger moeten schatten, waar zij afkomstig zijn van een man, die 43 jaar in het leger werkzaam was, vele beginselen leerde huldigen, die in strijd zijn met de opvattingen, welke thans omtrent opleiding en oefening heerschen, en op wien de gebeurtenissen in Zuid-Afrika wel een machtigen indruk moeten hebben gemaakt, dat hij thans nog de pen opvat om te wijzen op de fouten, welke de opleiding der Duitsche infanterie aankleven, om er met nadruk op te wijzen, dat de aandacht, welke aan de verschillende oefeningen wordt geschonken, niet overeenstemt met het nut, dat er voor den oorlog van kan worden verwacht; dat er derhalve geen logisch verband bestaat tusschen doel en middel, en dat — en in de slotalinea van Heft 33 wordt er ook met klem op gewezen — dit niet het gevolg is van *het reglement, waarin die opleiding is neergelegd, doch van de wijze, waarop dit reglement vaak wordt toegepast.*

Eene opmerking, welke zeer zeker ook op het Nederlandsche leger van toepassing is, want ook de geest van ons infanterie-reglement is ruim en schenkt ons de bevoegdheid om de opleiding te leiden in die banen, welke het moderne gevecht eischt; het hangt er dus maar van af, of men dien ruimen geest naar waarde weet te schatten.

Het is dan ook een genot, vooral het eerste deel van de „Ausbildung der Infanterie”, de z.g. winterperiode, te lezen. Dit deel, dat m. i. voor ons het belangrijkste is, bevat hoofdstukken gewijd aan de opleiding van den enkelen man, van groepen en sectiën in het terrein, waarin een krachtig pleidooi wordt geleverd voor het groote belang, dat aan dezen tak van opleiding moet worden toegekend, en die ook bij onze oefeningen vaak „en bagatelle” wordt behandeld.

Evenzeer wordt door Schrijver met talent gewezen op het voortbewegen en versterken der tirailleurlinie op het gevechtveld, het gebruik van het geweer, als vuurwapen, in alle houdingen en onder alle omstan-

digheden, waarbij het groote nut der gevechtsschietoefeningen zwaar opweegt tegen het concoursschieten op de schietbaan, waaraan te veel tijd, moeite en munitie wordt besteed. Waar de velddienst en het pionieren ter sprake komen, treft het ons, hoe aan dit deel der opleiding ook niet die aandacht wordt gewijd, welke het verdient, terwijl in tegenstelling daarvan — en Schrijver wijst er met nadruk op — overal overdrijving bestaat in zake gesloten exercitiën, parademarschen, kortom oefeningen, die uit een disciplinair oogpunt aanbeveling mogen verdienen, doch waaraan buitensporig veel tijd wordt besteed; oefeningen, die ten onrechte vaak den doorslag geven bij de beoordeeling der geoefendheid van den troep, wat het gevolg is van het feit, dat de beoordeeling dezer oefeningen gemakkelijker is en minder tijd vordert dan een onderzoek bij velddienst, gevechtsschieten en gevecht in de verspreide orde.

Ik geloof, dat zij, die dit boek lazen, wel tot de overtuiging zullen zijn gekomen, dat daarin ook de vinger wordt gelegd op menige wonde plek in onze opleiding, dat onze infanterie in vele opzichten niet op de hoogte is van de taak, die haar wacht, en dat wij dit feit niet mogen schuiven op den zeer korten oefeningstijd, alhoewel deze natuurlijk een nadeelige factor is, doch meer moeten toeschrijven aan de wijze, waarop die tijd wordt benut, en wanneer wij dan onzen blik wenden naar de slagvelden in Natal en Oranje-Vrijstaat, dan ligt daar voor ons een waarschuwend voorbeeld, dat wij niet mogen voorbijzien, zonder er leering uit te trekken voor de eigen toekomst. Want al had „Tommy Atkins” weinig opleiding genoten, en al waren zijne militaire geoefendheid en schietvaardigheid in den aanvang gering, hij bezat eene dosis moed, welke wij hem wellicht zullen benijden, wanneer de toekomst ons eens mocht verplaatsen in omstandigheden, als waarin hij den strijd moest aanbinden, en al wordt de verhouding dubbel nadeelig voor „Tommy”, waar hij geplaatst wordt tegenover den Boer, wiens schietvaardigheid groot en wiens gevoel voor afstanden en dekkingen sterk ontwikkeld is, wij mogen ons niet schuldig maken aan onderschatting van deze eigenschappen bij onzen toekomstigen vijand, zonder gevaar te loopen van bedrogen uit te komen.

En vooral in zake het verspreide gevecht kunnen door ons uit dien oorlog lessen worden getrokken, zóó kostbaar en m. i. zóó noodig, dat door mij met buitengewone belangstelling kennis werd genomen van het bewuste Hefst 33, waar, meer nog dan elders, de nadruk wordt gelegd op de noodzakelijkheid, dat zoowel aanvoerder als troep het terrein leeren kennen, dat zij leeren waardeeren de dekkingen, welke aan den aanvallenden tirailleur op zijn moeilijken weg een oogenblik verademing schenken, dat zij, bij gemis dier dekkingen, zoowel houding als beweging leeren voegen naar het terrein, waardoor groote en noodelooze offers worden voorkomen.

Voor al bij het onderricht van dit hoofdstuk heerschen ten onzent vaak luchthartige opvattingen; de zaak schijnt eenvoudiger dan zij is. In ons reglement worden er slechts enkele bladzijden aan gewijd en

te recht, want in theorie valt er niet veel van te zeggen, en de practijk schiet veelal te kort, omdat aan de andere hoofdstukken van R.I. te veel tijd wordt besteed.

En toch brengt eene miskenning van de wijze, waarop — en den vorm, waarin — het verspreide gevecht moet worden gevoerd, behalve groote materiele verliezen, eene ontzettende moreele vernietiging te weeg. Ook dit ervoeren de Engelschen, want het vertrouwen zoowel van aanvoerders als troepen, zoowel in de leiding als in hun eigen kunnen, werd dermate geschokt, dat van krachtige aanvallen geen sprake was.

De verliezen bij Paardeberg op 18 Februari 1900, en hiervan zijn, zooals later zal worden aangetoond, de gevechtsvormen en niet de vechtwijze de oorzaak, deze verliezen hadden ten gevolge, dat het gevecht bij Poplar Grove (begin Maart) zonder eenig resultaat blijft voor de Engelschen, die niet krachtig durven aanvallen, ondanks het feit dat de Boeren nagenoeg geen weerstand bieden.

De groote verliezen, geleden ten gevolge van eene onjuiste toepassing van het verspreide gevecht, demoraliseeren leiding en troepenmacht dermate, dat men de tegenpartij uit de stelling manoeuvreert, zonder haar verliezen toe te brengen, ten einde zelf die offers te vermijden, welke noodzakelijk moeten worden gebracht om den tegenstander te vernietigen.

Het spreekt wel vanzelf, dat in ons land eene dergelijke wijze van oorlogvoeren ondoenlijk is; trouwens daar zou de tegenpartij wel voor zorgen.

Werd zoeven gezegd, dat niet de vechtwijze de oorzaak was van de reusachtige verliezen, dan geldt dit voor de periode van den oorlog, welke aanvangt met ROBERTS' komst in Zuid-Afrika. Vóór dat oogenblik hadden de Engelschen, ook op het gebied der vechtwijze, eene harde leerschool doorlopen, doch wanneer wij de verschillende bataljons bij Paardeberg zien optreden, dan kunnen wij vaststellen, dat de vechtwijze, d.w.z. de wijze, waarop de tirailleurs hun doel trachten te bereiken, door eene oordeelkundige afwisseling van vuur en beweging, niets te wenschen overlaat, dat het onderling verband wordt bewaard, terwijl ook de wijze, waarop de versterkingen de linie bereiken, als voorbeeld kan dienen.

Dat ondanks deze gunstige factoren, het gevecht bij Paardeberg op een bloedig échec voor de Engelschen uitloopt, moet dan ook worden toegeschreven aan de onoordeelkundige verhouding van breedte- en diepte-opstelling, het ontbreken van voldoende krachten om de vuurlinie op sterkte te houden en gaandeweg te versterken, en door het brengen van versche troepen in de linie, de reeds strijdende tirailleurs mede te slepen. Hier schuilt de fout dus niet meer bij den man, doch bij de leiding; het gevecht van den 18^{en} Februari schokt dan ook het vertrouwen, dat soldaten en aanvoerders in de leiding hadden, wat niet zonder gevolgen blijft voor de volgende weken.

Het gezegde van LORD KITCHENER tegen den Amerikaanschen attaché,

Kapitein SLOCUM: „Als ik gisteren vroeg had geweten, wat ik thans weet, zou ik de Boeren in het rivierdal niet hebben aangevallen; dat is zelfs onmogelijk tegenover het moderne geweer”, is bekend. In dit gezegde tracht de tijdelijke opperbevelhebber de schuld van den mislukten aanval ten onrechte te schuiven op het moderne geweer, terwijl zij volgens bevoegde beoordeelaars geheel voor rekening van de leiding behoort te komen.

Hoe de schrik er echter in zit, bewijst de omstandigheid, dat LORD ROBERTS bij zijn aankomst te Paardeberg in den morgen van den 19^{en} Februari elken verderen aanval verbiedt, en er de voorkeur aan geeft, de Boeren door honger tot de overgave te dwingen.

Doch wanneer ook door harde ervaring verbetering wordt verkregen in het gebruik der gevechtsvormen, wanneer de Engelschen door de practijk hebben geleerd, op welke wijze, in welken vorm de troepen opvolgend in het gevecht moeten worden gebracht, hoe de samenwerking der Wapens moet zijn om een gelukkig resultaat te verkrijgen, dan zien wij de 6^e divisie onder Generaal KELLY KENNY op 10 Maart een aanval verrichten op de Boerenstellingen bij Driefontein, welke in het Deutsche Stafwerk en ook door Engelsche schrijvers wordt beschouwd als het leerrijkste gevecht van den geheelen oorlog, doch, en er zij nogmaals op gewezen, voordat de Engelsche leiding en troepenmacht zulk eene gelukkige uitkomst konden verkrijgen, waren offers gebracht zóó bloedig, dat het onze plicht is om deze aan onze soldaten te besparen, wanneer dit door eene welbegrepen vredesopleiding kan worden verkregen.

Met het oog op de vredesoefeningen verdient het dan ook bijzonder de aandacht na te gaan, op welke wijze de tirailleurs, zoowel aan Engelsche als aan Boerenzijde, bij den aanval terrein winnen, de methode, welke de oorlog hun heeft geleerd en welke tot dusverre hier weinig toepassing vond, n.l. „*het kruipend voortwaarts gaan*”.

Zeer zeker zijn er bezwaren aan verbonden en verkies ik eene andere wijze van terreinwinnen, wanneer deze door de gesteldheid van den bodem wordt veroorloofd, doch op vlakke terreinen, en hiermede heb ik op het oog de vlakke heidestrecken van een groot deel onzer Veluwe en ook onze polderterreinen, is het zeker de moeite waard om eene dergelijke methode te beproeven en na te gaan, op welke wijze de „tommies”, voorzichtig geworden door het moorddadige vuur hunner tegenstanders, vooruitgingen.

Op blz. 44 van het meergenoemde Heft wordt geschetst, hoe de 6e divisie op 18 Februari bij Paardeberg ten aanval oprukt — in voorste linie 2 à 3 compagnieën, in tirailleurlinie ontwikkeld met 5 à 6 pas afstand tusschen de tirailleurs, daarachter op 300 M., ook in tirailleurlinie ontwikkeld, 3 compagnieën tot ondersteuning, volgende de overige gesloten compagnieën op 400 M.

Het vuur der Boeren wordt reeds op 2000 M., dat der Engelschen op 1600—1700 M. geopend, maar, naderbij komende, wordt vooruitgegaan in sprongen van 70—80 M. De versterkingen sleepen de tirailleur-

linie mede, deze afdeelingen gingen in verspreide orde met 8—10 pas tusschenruimte meestal sprongsgewijze vooruit; de laatste 100—180 M. tot de vuurlinie werden op de korte afstanden kruipend afgelegd, daar het vijandelijk vuur voornamelijk tegen deze, ter versterking oprukkende, linie gericht werd.

Op ongeveer 500 M. gekomen, ging ook de tirailleurlinie meestal slechts nog kruipend vooruit, en wel in elk bataljon compagniesgewijze, terwijl het gedeelte, dat bleef liggen, levendig vuurde; de afstanden, welke telkens kruipende werden afgelegd, bedroegen 25—30 M.

In den loop van den voormiddag gelukte het aan de West Ridings en Yorkshires om zich op deze wijze tot op ongeveer 3 à 400 M. van de vijandelijke stelling „heranzuarbeiten”.

Welk een uitstekend gevonden woord, dat zoo volkomen de wijze aangeeft, waarop de aanvaller, met gebruikmaking van het terrein, de verdedigende stelling nadert.

Ook het bataljon DUKE OF CORNWALL en de Canadeezen bereiken kruipende en zonder te vuren (de Boeren waren in dit gedeelte hunner stelling zeer gedekt opgesteld) den afstand van 450 M.

In de beschouwingen op blz. 69 wordt dan ook gezegd, dat het voorwaarts kruipen in dezen oorlog voor het eerst goed heeft voldaan; het ging betrekkelijk snel en de verliezen waren gering. Ook aan Boerenzijde wordt het kruipende terreinwinnen toegepast; zij gingen daarbij, als volgt, te werk: terwijl een tirailleur vuurt, kruipt zijn nevenman eene halve tot heele manslengte vooruit, daarbij het bovenlijf zoo min mogelijk opheffende, daarna draaien zij de rollen om en zoo gaat het onafgebroken voorwaarts.

De tirailleurlinie kon op deze wijze voortdurend blijven vuren en zich onafgebroken langzaam voortbewegen, eene wijze van vooruitschui-ven, die bij den stilstaanden en aan zijn stelling gekluisterden verdediger een verontrustend en verlamdend gevoel moet hebben verwekt; een gevoel, dat steeds heviger werd, naarmate de vurende en vooruitschuivende „Schlangelinie” dichterbij kwam. Hierbij bedenke men, dat de verdediger nagenoeg niet in staat was om aan deze kleine, liggende doelen werkelijk ernstige verliezen toe te brengen, terwijl hijzelf voortdurend onder werkzaam vuur werd gehouden.

Een Duitsch officier, die den aanval der Boeren bij Nitralsnek medemaakte, waar deze methode ook werd toegepast, geeft eene belangwekkende schildering van de uitwerking ervan op de Engelschen.

„Toen wij op deze wijze, vurende en kruipende tot op ongeveer 300 M. naar den vijand waren geschoven, zagen wij vele witte zakdoeken bij hen zwaaien als teeken van overgave; daar wij echter uit vroegere ervaring weinig geloof hechtten aan dit teeken van onderwerping, bleven wij vooruitkruipen en eerst toen wij zagen, dat de meeste manschappen bij de tegenpartij de wapens wegwierpen, stonden wij op om de Engelschen gevangen te nemen!”

„Toen wij naderbij kwamen, zag ik hoe talrijke manschappen alle

moreele kracht hadden verloren, en toen ik later tegenover Engelsche officieren mijne verbazing uitte over den toestand van hunne afdeelingen, schreven zij dezen toe aan de huiveringwekkende wijze van vooruitgaan.

„Het gevoel van het gevaar steeds meer en meer te zien naderen, zonder er zich krachtig tegen te kunnen verzetten, had op den troep eene buitengewoon demoraliseerende werking, want de over de vlakke vooruitschuivende Boeren, welke tevens partij trokken van de dekking, die verspreide steenklompen gaven, boden zulke slechte doelen, dat het vuur der Engelschen weinig uitwerking had, terwijl zijzelf voortdurend door de Boeren werden beschoten. Dit alles had krachtig medegewerkt om de zenuwen van den troep te schokken.”

„Deze en soortgelijke ervaringen leeren, dat op de korte afstanden, bij het vooruitgaan over vlak terrein, veel meer aandacht moet worden geschonken aan het voorwaarts kruipen, dan tot dusverre het geval was, de tirailleurlinie moet dan, om het zoo eens te noemen, eene voortdurend voorwaarts schuivende „Feuerwalze” zijn, die steeds in beweging is, zonder dat daarbij de enkele man voor de tegenpartij een gunstig doel mag vormen.”

Bij het vooruitgaan over volkomen vlak terrein kan zich zelfs somtijds het geval voordoen, dat op enkele gedeelten de laatste beslissing niet moet worden verkregen door den stormaanval, doch door een voorwaarts schuiven, gepaard aan onafgebroken vuur. Aldus het oordeel in het Generale Stafwerk.

Wordt aan de hand van dergelijke ervaringen in ons leger wel gedaan, wat moet worden gedaan; wordt dit gedeelte der opleiding niet stiefmoederlijk behandeld, daar, waar veelal uit traditie, aan andere oefeningen zooveel aandacht wordt gewijd? In de Tweede Kamer werd bij de behandeling van de Wet op het snelvuurgeschut gezegd, dat onze soldaten moeten worden voorzien van de beste hulpmiddelen, welke de *moderne techniek* biedt, opdat het leven der landskinderen en het voortbestaan onzer onafhankelijkheid niet noodeloos in de waagschaal worden gesteld, doch worden omgekeerd die zelfde soldaten wel toegerust met die eigenschappen, welke door de *moderne tactiek* dringend worden geeischt, opdat ook in deze noodeloze offers worden vermeden, en kunnen wij op grond van de ervaringen, welke de Zuid-Afrikaansche oorlog ons schonk, deze vraag volkomen toestemmend beantwoorden?

Ik vermeen dit te mogen betwijfelen, doch wij staan hierin niet alleen, ook elders is men, met die feiten voor oogen, aan het twijfelen geraakt en de oorzaak ervan wordt gezocht in de omstandigheid, dat de vredes-oefeningen nog te weinig eene afspiegeling zijn, van wat ons in den oorlog te wachten staat.

De slotalinea van Heft 33 legt hiervan getuigenis af. Het hoogste orgaan van het Duitsche leger schroomt niet openlijk te erkennen: „dat in de meeste gevallen, vooral in het begin van den oorlog, de aanvaller zich vergist in de uitwerking van zijn vuur en te vroegtijdig

„op de vijandelijke stelling stormt; eene dwaling, die meestal met buitengewoon bloedige verliezen wordt gestraft. Het *snelle* en meestal *verkorte* verloop van onze vredesoefeningen wekt maar al te gemakkelijk in den troep valsche denkbeelden omtrent den duur van het „hedendaagsche gevecht op”.

Is deze merkwaardige uitspraak niet volkomen op onze manoeuvres van toepassing, en zou hierin niet op eenvoudige wijze verbetering kunnen worden gebracht, zij het dan ook, dat er wat meer energie, ongemakken en ontbering van den troep zouden worden gevraagd, welke zaken in den oorlog toch dagelijks op het programma staan?

Wat nu de individueele opleiding van den man voor het verspreide gevecht betreft, n.l. het op de kortere afstanden voorwaarts kruipen, de gelukkige verbinding van vuur en gedekt voorwaarts bewegen, het volledig gebruik maken van het terrein, mij dunk, dat er aan deze oefeningen in verhouding zeer weinig belangstelling wordt geschonken, en toch is dit om de boven ontvouwde redenen dringend noodig.

Wellicht vinden sommigen het denkbeeld van zulk eene kruipende linie vreemd; ik geef toe, het is een weinig verheffend schouwspel, ook zal het wellicht weinig strooken met de stramme en ridderlijke opvattingen over den strijd, welke velen nog in hunne oefeningen trachten te verwezenlijken, of vinden anderen, dat de man eene zoodanige aanvalsmethode later, als het noodig is, spoedig genoeg leert. Helaas, het feit, dat vele dier leerlingen thans den eeuwigen slaap in Zuid-Afrika's bodem slapen, zij voor ons eene waarschuwing, dat men in deze niet te lichtvaardig mag oordeelen en veroordeelen.

De moderne tactiek vordert van ons te zorgen, dat de mannen, welke in het moderne gevecht handelend moeten optreden, aan deze eischen kunnen voldoen.

Zuinigheid op kleeding mag hierin niet medespreken, en is trouwens te voorkomen door verstrekking van meer solide werkkleeding, wat ook in menig ander opzicht niet overbodig zou zijn; met de hygiëne moet natuurlijk rekening worden gehouden; de tijd en gelegenheid tot het houden van dergelijke oefeningen bestaan ruimschoots.

Voor al het tweede oefeningstijdperk kan er grootendeels beschikbaar voor worden gesteld, terwijl in de Legerplaats bij Harskamp en ook in sommige garnizoenen de gelegenheid wordt geboden om, bij het gevechtsschieten, practisch de verbinding van vuur en voorwaarts bewegen (sprongsgewijs en later kruipende) te beoefenen, terwijl daarna de vuuruitwerking kan worden opgenomen en leerrijke gevolgtrekkingen kunnen worden gemaakt. Ik geloof, dat op deze wijze veel nuttige arbeid zou worden verricht.

Ook is het duidelijk, dat bij eene opleiding, als hierboven werd geschetst, het denkbeeld van eene passieve verdediging verre is gebannen, want al zullen de omstandigheden ons wellicht dwingen den strijd aanvankelijk verdedigend te voeren, dit mag slechts een middel blijven, om met meer succes het offensief op te nemen. Laten wij het geloof

in de moreele kracht van den aanval hoog houden, zij het dan ook, waar het den tegenaanval geldt, en laten wij nimmer ons leeren vereenzelvigen met het denkbeeld eener lijdelijke verdediging, want het gevoel van machteloosheid en moedeloosheid, dat zelfs in vreedstijd daarvan het gevolg zou zijn, zou niet nalaten zijn stempel te drukken op de geheele opleiding, welke het leger ontvangt, en de gevolgen daarvan zouden niet zijn te overzien.

Het zijn alweder geen nieuwe denkbeelden, welke hierboven werden ontwikkeld, doch het terrein is nog weinig ontgonnen. Veel belangstelling en krachtige medewerking van allen zijn noodig om in dezen tak der opleiding te bereiken wat mogelijk en dringend noodzakelijk is, voor eene weerkracht, die op de hoogte wil zijn van de taak, welke de moderne tactiek aan haar zal stellen.

DE B.

De afstandsrit Salatiga-Banjoe-Biroe-Ambarawa- Bawen-Tjandi-Bawen-Toentang-Salatiga in December 1903.

Alhoewel het jaargetijde, zoowel wat de vereischte „training” als het „effort” zelf betreft, zich naar veler meening minder leende tot het rijden van afstandsritten, zoo maakten de omstandigheden het toch noodzakelijk, als datum voor den, door de „*Salatigasche Militaire Sportvereniging*” uitgeschreven rit, vast te stellen den nacht van 3 op 4 December 1903.

Voornamelijk de races te Djokjakarta en meerdaagsche oefeningen van het garnizoen oefenden op dit besluit belangrijken invloed uit.

De af te leggen weg, over een afstand van 93 KM., voerde van Salatiga langs den grooten binnenweg Banjoe-Biroe over Bawen en Oenarang naar de societeit te Tjandi en van daar terug over Oenarang-Bawen-Toentang naar Salatiga. Het waren omstandigheden van financieelen aard, welke ons garnizoen zoowel tot begin- als tot eindpunt deden verkiezen; slechts voor enkelen toch, kan het zijn weggelegd, met een behaalden prijs, de onkosten voor verblijf en terugreis van een ander eindpunt te kunnen bestrijden, terwijl buitengewoon veel prijs werd gesteld op algemeene deelname.

De voornaamste bepalingen, door het bestuur voor dezen rit vastgesteld, waren de volgende:

1. Winner is hij, die het traject in den kortsten tijd aflegt, en wiens paard daarna in voldoende conditie verkeert, te beoordeelen door eene, uit 3 leden bestaande, jury. Hij, die onder deze voorwaarden den naastvolgenden kortsten tijd maakt, wint een 2^{en} prijs.

2. Aan alle deelnemers, die den afstand binnen 10 uur afleggen, en wier paarden in voldoende conditie verkeerden, wordt een diploma toegekend.

3. Verschillende bepalingen omtrent contrôlekaarten, gelegenheid tot verversching, stationneeren van hoefsmeden op twee punten van den weg.

4. Ten einde een ieder de gelegenheid te geven, naar verkiezing des nachts of bij dag te rijden, wordt afgereden tusschen 6 uur n.m. van den 3^{en} en 5 uur v.m. van den 4^{en} December, evenwel met dien verstande, dat de deelnemers met een half uur tusschenruimte vertrekken. Het door ieder gewenschte uur moet bij de weging worden bekend

gemaakt. Wanneer twee of meer deelnemers op het zelfde uur willen afrijden, zal onderling worden geloot.

5. Burgerkleeding en naast het paard loopen in stap en in draf is toegestaan. Samenrijden, tenzij door „force majeure”, is verboden.

(Het laatste gedeelte dezer bepaling werd niet met algemeene instemming ontvangen. Het schijnt dan ook niet recht duidelijk, waarom hier niet, evenals overal elders, het een ieder werd vrijgelaten, hetzij alléén, hetzij in gezelschap van anderen te rijden. Alleen bij nagenoeg gelijkwaardige paarden kan toch het voordeel worden verkregen, dat een betere tijd zou worden gemaakt, doordien deze in elkanders gezelschap meer opgewekt loopen. Het wordt in dat geval slechts eene kwestie van de juiste keuze van den partner. Bovendien had deze bepaling het nadeelige gevolg, dat thans eenige Heeren ervan af zagen eene poging te wagen.)

6. Elk deelnemer mag gedurende den afstandsrit slechts één paard berijden.

7. Meting der paarden en weging van ruiter met zadel in den ochtend van den 3^{en} December.

8. Paarden van alle klassen kunnen deelnemen onder het gewicht van eigen ruiter en zadel.

Paarden 1 ^{ste} klasse. (boven	1.491 M.)	normaal gewicht	80 KG.
„ 2 ^e „ (van	1.413—1.491 M.)	„ „	75 KG.
„ 3 ^e „ (van	1.334—1.413 M.)	„ „	70 KG.
„ 4 ^e „ (beneden	1.334 M.)	„ „	65 KG.

Elk KG., zwaarder dan het normaal gewicht, geeft eene tijdsomheffing van 1 minuut, elk KG., lichter dan het normaal gewicht, eene tijdsvermeerdering van 1 minuut. Het aantal KG. verschil in normaal gewicht voor paarden van twee verschillende klassen geeft voor het paard uit de lagere klasse eene tijdsomheffing van een gelijk aantal minuten.

9. De jury bestaat uit 3 leden, waaronder zoo mogelijk een paardenarts. Bij de weging worden de paarden door de jury beoordeeld en kunnen eventueel bestaande gebreken worden bekend gemaakt.

10. In den morgen van den 5^{en} December ten 7^{1/2} uur verzameling der deelnemers aan den afstandsrit en beoordeeling door de jury. Daarna proefrit (1 paal stap, 1 paal draf, 1 paal galop) en uitspraak der jury, welke in hoogste instantie beslist.

Onder deze bepalingen valt ons in de eerste plaats op de indeeling der paarden in klassen naar de hoogte en de daarbij vastgestelde normaalgewichten.

Men kan vrijwel met zekerheid aannemen, dat de tegenwoordige officiers-dienstpaarden, wat de Australische poneys betreft, alle ressorteeren onder paarden der 2^e en 3^e klasse, zijnde 1.45 M. vooralsnog de maximumhoogte, welke voor het legerpaard wordt toegestaan. Het Bestuur der Sal. Mil. Sp. Ver. had voor deze paarden, als normaal te dragen gewicht van ruiter + harnachement, aangenomen respectievelijk

75 en 70 KG. Het komt mij voor, dat dit in verband met de zeer gunstige bepalingen voor hen, die zwaarder wegen (zie boven), wel wat gering is, aangezien het normaal gewicht van den ruiter alleen, gemiddeld reeds tusschen 70 en 75 KG. bedraagt. Wenschelijker zou het daarom m.i. zijn, als norm voor 2^e klasse paarden 80, en voor 3^e klasse 75 KG. aan te nemen en daarnaar te handicappen in dien geest, dat de lichtere ruiter aan den onder het normaal gewicht rijdende eene tijdsontheffing van 1 minuut per KG. gewichtsverschil moet geven. Het komt mij echter niet billijk voor om aan ruiters boven het normaal gewicht eene nog grootere tijdsontheffing toe te staan; hierdoor wordt de handicap voor de lichtereren te zwaar en zijn deze genoodzaakt noodlooze krachtsinspanning van hunne paarden te vragen door ze te doen loopen onder overwicht, ten einde aan de al te groote voorgift te ontkomen. Indien een ruiter van meer dan gemiddeld gewicht winkans wil hebben, zal hij zijn toevlucht nemen tot het besteden van meer geld voor een superieur paard. Op de wijze, als thans werd vastgesteld, komt het ons voor, dat al te veel de aandacht is gewijd aan de belangen van die bereden officieren, wier gewicht het normale overtreft.

Wat aangaat de 4^e klasse paarden, waarvan in de bepalingen voornoemd sprake is, daaronder heeft men uitsluitend te verstaan die enkele Overwallers, die nog in het bezit zijn van officieren. Waar men voor hen een normaal gewicht vaststelde van 65 KG., daar is de maximumbelasting der Australiërs van 70 KG. beslist te laag. In de uitzonderingsgevallen, dat de eigenaar van een Sandelwood of Makassar het durft ondernemen zijn paard tegen het andere ras bij een dergelijk effort den strijd te doen opnemen, daar is het wel wat veel gevegd, dat een zoodanig paard, het normaal gewicht dragende, aan verscheidene Australische mededingers nog tijdsontheffing moet geven, gelijk hier het geval is geweest.

Aangezien het evenwel in de naaste toekomst, in verband met de meer en meer voortgezette invoering van Australische legerpaarden, wel niet meer zal voorkomen, dat een Overwaller zich tegen hen behoeft te meten, zoo kunnen wij dit enkele geval buiten beschouwing laten.

De af te leggen weg valt zeer zeker niet te rekenen onder die, welke het maken van een buitengewoon fraaien tijd zouden kunnen bevorderen, daar hij voor een groot gedeelte door zeer geaccidenteerd terrein voert en door de aanhoudende regens bepaald slecht te noemen was, ja, op sommige gedeelten zelfs in een modderpoel was herschapen. Daarbij dient nog te worden opgemerkt, dat de maan, die volgens den almanak vol moest zijn, zich voortdurend achter donkere wolken verborg, waardoor vooral het traject Salatiga—Banjoe-Biroe, voor meer dan de helft onder dicht geboomte voerend, bijzonder moeilijk werd. De weg is van uit Salatiga over de eerste 6 KM. een goed onderhouden rijweg, doch wordt dan veel slechter, grootendeels met geklopte, nog niet voldoende ingelooopen steenen belegd, waardoor het noodzakelijk werd, voortdurend te trachten het pad te volgen, door voetgangers op den berm gevormd,

wat — gegeven de duisternis — zeer moeilijk was. Bovendien werden tot Banjoe-Biroe in den weg, naar schatting, 20—25 bruggen, bruggetjes en vonders gevonden, wel is waar goed onderhouden kunstwerken, maar door den gevallen regen bijzonder glad en daardoor gevaarlijk (door de zorgen van het civiel bestuur werden in het district Salatiga (± 6 paal) de bruggen met droog zand overdekt en door inlanders met toortsen bewaakt). Voorts maakt de weg ontelbare bochten, heeft eenige hellingen, waaronder eene zeer lange, en leverde bovendien eene onverwachte hindernis op in den vorm van een dwars over den weg gevallen boom, op een der duisterste punten; voor de meesten eene zeer onwelkome verrassing.

Te Banjoe-Biroe vormde de societeit een contrôlepunt; vandaar voert een mooie, vlakke, goed onderhouden grindweg naar Ambarawa, waar eene geleidelijke stijging begint over ± 1500 M. Hier is men reeds op de heirbaan Magelang-Semarang, die in het door ons gebezigde gedeelte talrijke hellingen, uitloopers van den Oengaran, telt, waarvan vooral de Merak Mati bekend is. Ik heb verzuimd alle „ups and downs” tot Oengaran te tellen, trouwens de aandacht werd voor andere zaken dringend vereischt; genoeg zij het echter op te merken, dat het aantal vrij groot is en verscheidene ervan voor het paard zeer vermoeiend zijn.

Van af 4 paal vóór Oengaran wordt het terrein weer vlak, stijgt en daalt dan weer eenigszins in de richting van Tjandi, om ± 3 paal van dit keerpunt verwijderd, met 2 vrij steile hellingen belangrijk te dalen (de z.g. Gombel). Naar mijne schatting zijn verscheidene der hellingen 5° , enkele gedeelten van den Gombel 7° — 8° .

De societeit te Tjandi gaf gelegenheid tot verfrissing van paard en ruiter en was tevens contrôlepost.

Het wegen der ruiters met harnachement, benevens de loting voor de keuze van het uur van afrit in den ochtend van den 3^{en} December plaats hebbende, werd als volgorde van vertrek vastgesteld:

- a. 1 u. 30 min. v.m. 1ste Lt. der Cavie. J. G. BOON, met *Tjot Tjitjim* Australische ruiter, hoog 1.41 M., oud 7 jaar, totaal gewicht 82 KG. = 12 KG. boven normaal (3^e kl. = 70 KG.), dus 12 minuten ontheffing.
- b. 2 uur v.m. 1ste Lt. der Cavie. P. H. HEKKEMA met *First*, Sandelhouthengst, hoog 1.27 M., oud 10 jaar, totaal gewicht 65 KG. = normaal, krijgt alleen ontheffing voor klasseverschil.
- c. 2 u. 30 min. v.m. 1ste Lt. der Artie. G. J. PITLO met *Starlight*, Australische merrie, hoog 1.52 M., oud 7 jaar, totaal gewicht 79 KG. = 1 KG. beneden normaal (1ste kl. = 80 KG.) = 1 min. tijdsvermindering.
- d. 3 u. v.m. 2^e Lt. der Cavie. H. L. STENNEKES met *N. N.*, Australische merrie, hoog 1.45 M., oud 8 jaar, totaal gewicht 78 KG. = 3 KG. boven normaal (2^e kl. = 75 KG.) = 3 min. ontheffing.
- e. 3 u. 30 min. v.m. 1ste Lt. der Cavie. J. J. DE WIT met *Bob*, Australische ruiter, hoog 1.49 M., oud 7 jaar, totaal gewicht 103 KG. = 28 KG. boven normaal = 28 min. ontheffing.

f. 4 u. v.m. Majoor der Cavie. A. B. J. W. POSNO met *Cake Walk*, Australische ruïn, hoog 1.46 M., oud 7 jaar, totaal gewicht 69 KG. = 6 KG. beneden normaal = 6 min. vermeerdering.

g. 4 u. 30 v.m. 2^e Lt. der Cavie. A. WIEMER met *Maggy*, Australische merrie, hoog 1.44 M., oud 7 jaar, totaal gewicht 83 KG. = 8 KG. boven normaal = 8 min. ontheffing.

Voor het gemakkelijk overzicht diene het volgende staatje, waarbij alle voorgiften werden herleid tot de normaal van 1ste kl. paarden.

NAMEN.	Klasse paard.	Gewicht.		Krijgt voor 1ste kl.		Totaal aantal minuten voorgift.	1ste kl. op 0 herleid, voorgift in minuten.
		Nor-maal.	Wer-kelijk.	Wegens kl.verschil minuten.	Wegens gewicht boven normaal minuten.		
1ste Luit. BOON.	3de	70	82	10	12	22	23
1ste Luit. HEKKEMA.	4de	65	65	15	"	15	16
1ste Luit. PITLO.	1ste	80	79	"	-1	-1	0
2de Luit. STENNEKES.	2de	75	78	5	3	8	9
1ste Luit. DE WIT.	2de	75	103	5	28	33	34
Maj. POSNO.	2de	75	69	5	-6	-1	0
2de Luit. WIEMER.	2de	75	83	5	8	13	14

Gerangschikt naar de gemaakte tijden, was de uitslag de volgende:

- I. *Cake Walk* (Austr.), Maj. POSNO: 93 KM. in 5 uur 42 minuten = 16.3 KM. per uur of 272 M. gemiddeld per minuut.
- II. *First* (Sandelhout), 1ste Lt. HEKKEMA: 93 KM. in 6 uur 33 minuten = 14.2 KM. per uur = 236.5 M. gem. per minuut.
- III. *Tjot Tjitjim* (Austr.), 1ste Lt. BOON: 93 KM. in 6 uur 38 min. = 14 KM. per uur = 233.5 M. gem. per minuut.
- IV. *Bob* (Austr.), 1ste Lt. DE WIT: 7 uur 10 min. = 12.96 KM. per uur = 216 M. gem. per minuut.
- V. *Starlight* (Austr.), 1ste Lt. PITLO: 7 uur 14 min. = 12.84 KM. per uur = 214 M. gem. per minuut.
- VI. *N. N.* (Austr.), 2^e Lt. STENNEKES: 8 uur 43 min. = 10.68 KM. per uur = 177 M. gem. per minuut.

De 2^e Luit. WIEMER bracht den rit niet ten einde, doch keerde reeds te Banjoe-Biroe terug.

Bij de verdeling der prijzen moest aan Lt. BOON de 2^e, aan Lt. HEKKEMA de 3^e worden uitgereikt, aangezien *First* van zijn voorgift van 7 min. er slechts 5 had ingehaald.

Opzettelijk gaf ik hierboven aan den gemiddeld afgelegden afstand per minuut. Vierkant dravende, vermeen ik te mogen aannemen, dat een 2^e klasse Australiër, van 1.45 M. hoogte, gemiddeld ongeveer 240 M. per minuut kan afleggen; een 3^e kl. Austr., van 1.40 M., ± 225 M. per minuut; voor den Sandelhout is dit door proeven reeds herhaaldelijk vastgesteld en in de reglementen voorgeschreven, als te zijn 200 M. per minuut. Vergelijkt men deze getallen met den uitslag van

den gehouden afstandsrit, dan vallen voornamelijk de gemiddeld per minuut afgelegde afstanden door *Cake Walk*, *First* en *Tjot Tjitjim* in het oog, resp. met 272 M., 236.5 en 233.5 M. per minuut of resp. 32, 36.5 en 8.5 M. meer, dan gemiddeld voor hunne klasse werd aangenomen. Wanneer deze paarden, dravende, uit Salatiga waren weggegaan, met een tempo gelijk aan het boven als normaal aangenomene, en zij hadden den geheelen afstand van 93 KM. in dat zelfde tempo doorgedraafd, dan zouden zij respectievelijk hebben noodig gehad *Cake Walk* $\frac{93000}{240} = 387.5$ min. = 6 uur 27.5 min., *First* $\frac{93000}{200} = 465$ min. = 7 uur 35 min., *Tjot Tjitjim* $\frac{93000}{225} = 413$ min. = 6 uur 53 minuten.

Niet alleen is het mogelijk gebleken deze tijden te bereiken, doch *Cake Walk* blijft nog 45 min., *First* 1 uur en 2 min. en *Tjitjim* 15 min. daar beneden, wat dus dient te worden toegeschreven aan sterkeren draf en herhaalde galopprises. Beneden zullen wij zien, in welke tempo's deze paarden werden gereden, om eene dusdanige prestatie mogelijk te maken.

Aangezien het rijden van afstandsritten in onze koloniën nog een tak van hippische sport is, waarvoor zeer weinig gegevens, op de practijk berustende, ons ten dienste staan, en wij, wat betreft het gebruik der nieuw ingevoerde Australische paarden, thans van de eerste groote proef kunnen spreken, achtte ik het niet ondienstig, mij gegevens te verschaffen, aangaande de wijze, waarop de mededingende paarden voor den rit werden voorbereid, welke inlichtingen mij door de deelnemers welwillend werden verstrekt en waarvan ik hier een beknopt verslag laat volgen, dat bij latere proeven vermoedelijk van nut kan zijn.

I. *Cake Walk* is een Australische ruin met zeer veel bloed, veulen van den volbloedhengst *Karrawang* (racepaard) en de championraceponey *Violet*.

In Mei 1903 te Batavia geland, leed hij langdurig en herhaaldelijk aan goedaardigen droes, zoodat hij niet regelmatig kon worden gereden. Eéne week vóór den afstandsrit vatte de Majoor Posno het besluit op mede te rijden, indien de ruin bij enkele proefritten zou toonen voldoende krachtig te zijn voor eene dergelijke prestatie. De adem was goed, hetgeen bekend was door de omstandigheid, dat hij een paar maal in de manege een uur had gedraafd, zonder zich te vermoeien.

Cake Walk is een difficiël paard met zeer ruimen gang en veel temperament, schuinen schouder, breede borst, breed kruis en zware achterbeenen.

Van regelmatige training kunnen wij, zooals boven reeds werd aangegeven, niet spreken. Het voeder bestond uit 4 KG. gaba en 20 KG. gras.

De volgende proeven werden genomen:

1ste dag. 2 maal 1 uur draf op 10' stap naast het paard (4 KG. gaba).

2e dag. 3 maal 1 uur draf op 10' stap, waar de gelegenheid gunstig

was, in mindering van den draf 1 à 2 paal galop in elk draftempo (5 KG. gaba).

3e dag. Rust. Afstappen aan de hand (6 KG. gaba).

4e dag. 4 maal één uur draf, als boven, in het 2e tempo in mindering van den draf 3 paal galop, in het 4e tempo 4 paal galop (7 KG. gaba).

5e dag. Rust. Afstappen aan de hand (7 KG. gaba).

6e dag. 2 maal één uur draf, als boven. Zeer weing galop (7 KG. gaba).

7e dag. Rust. Afstappen aan de hand (7 KG. gaba).

8ste dag. $\frac{1}{2}$ uur manegerijden in den vroegen morgen, des nachts ten 4 $\frac{1}{2}$ uur afgereden (7 KG. gaba).

Het spreekt vanzelf, dat *Cake Walk* zich gedurende en na elken proefrit uitstekend hield, anders ware voorzeker de proef gestaakt geworden. Waar de Majoor Posno destijds met zijn Sandelwood „*Warcry*” den afstandsrit naar Djokjakarta won met een tempo van 30' draf op 10' stap, had hij besloten, met dezen goeden Australischen poney het dubbele van dat draftempo te rijden, vooral ook in verband met hetgeen hij in Australië door de paarden had zien presteeren.

Het plan van rijden, dat tot het einde is volgehouden, was: tot Semarang 1 uur draf — de paal in 6 minuten dravende (d. i. dus 250 M. per minuut) — op 10' stap naast het paard; te Tjandi in stede van het staptempo 10' rust; galop bij uitzondering, indien de weg zich daartoe uitstekend leende. Verder zou op den terugweg uit den ruïn worden gereden, wat hij, zonder overnemen, zou kunnen geven. Na het verlaten van Tjandi werd dan ook na enkele minuten in draf gegaan, veel galop gereden, daar de Australische poney dezen gang liever aanneemt dan een zeer langdurigen draf, het langste galoptempo bedroeg 4 paal. Aldus werd in het 1ste uur 14 paal of 21 KM. afgelegd en vervolgens 10 minuten gestapt. Op de zelfde wijze voortgaande, moest echter in het volgende tempo meer worden gedraafd, in verband met de vele hellingen. De laatste 4 paal werden in galop afgelegd, de laatste kilometer in zeer vlotten gang.

Onderweg heeft *Cake Walk*, uitgezonderd $\frac{1}{2}$ emmer water en eenig gras te Tjandi, niet gedronken, noch gegeten; bij de rust werd ook het hoofd van het paard flink nat gemaakt. Één uur voor het vertrek uit Salatiga was $\frac{1}{4}$ emmer water en 1 KG. gaba verstrekt, in den vooravond ten 6 uur 4 KG. gaba en volop gras, overigens het paard absolute rust gegeven. Gedurende den rit werden alle hellingen op- en meestal ook afgedraafd, bij hooge uitzondering werd bij het dalen gestapt, bij eene enkele lange helling werd in draf naast het paard geloopt.

Bij aankomst was *Cake Walk* in zeer goede conditie, de paardenarts, lid der jury, constateerde niets abnormaals.

Behandeling bij thuiskomst: Eerst laten drinken, toen laten stallen, vervolgens flink met koud water gesiramd, daarna drooggewreven en op stal gezet met 2 KG. gaba en volop gras. De eetlust bleef normaal.

II. De Sandelwood *First* werd door schrijver dezes getraind en gereden. Langen tijd heb ik gearzeld mijn paard aan den afstandsrit te

doen deelnemen, wegens het groot verschil in taille met de Australiërs. *First* is een zeer nerveus paard, oud 10 jaar, hoog 1.27 M., slank gebouwd, doch zwaar gespierd met droge, thans nog gave beenen. Hij moet zeer rustig worden gereden; zoodra de zenuwen de overhand verkrijgen, is alle kans op succes verloren.

In Juni 1900 winner van den afstandsrit Salatiga—Willem I—Magalang—Djokja—Klaten—Solo, 165 KM., waarbij als tempo gedurende de laatste 65 KM. 30' draf op 10' stap werd gereden en slechts de laatste 4 paal in galop werden afgelegd, begreep ik, dat, indien ik eenig kans op een prijs wilde hebben tegen de Australische mededingers, ik mijn paard zou moeten gewennen aan buitengewoon langdurige draftempo's, af en toe af te wisselen met enkele palen galop.

Juist drie weken vóór den afstandsrit begon ik de training. Het paard was toen, wel is waar nog absoluut niet stelselmatig voorbereid, doch mijne paarden zijn gewoon minstens éénmaal 's weeks lang te draven, ($\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ uur), waardoor zij zeer goed op adem zijn. Het gewone voeder, dat *First* gedurende de $4\frac{1}{2}$ jaar, dat hij in mijn bezit is, wordt toegewezen, bestaat uit 4 KG. gaba en 25 KG. gras, een voeder, dat wat het ration gaba betreft, aanmerkelijk verschilt van dat der troepenpaarden ($2\frac{1}{2}$ KG.).

Ik beweer te mogen aannemen, dat dit meerdere graanvoeder, in verband met geregelde arbeid, veel heeft bijgedragen tot het verkrijgen van een uithoudingsvermogen, als thans, na $4\frac{1}{2}$ -jarigen dagelijkschen dienst werd getoond.

De training heeft bestaan uit:

12	November.	2 $\times$ $\frac{1}{2}$ uur draf op 10' stap. Afgelegde afstand 10 paal (1 paal = 1507 M.). 5 KG. gaba.	
13	"	3 $\times$ $\frac{1}{2}$ uur draf op 10' stap. " " 15 paal. 5 KG. gaba.	
14	"	Als 13 Nov.	
15	"	Proefrit van 24 paal. Tijd ruim 3 uur. Tempo 30' op 10'. 5 KG. gaba.	
16	"	Rust. Afstappen aan de hand. 5 KG. gaba.	
17	"	2 $\times$ 45' draf op 10' stap. Afgelegd 14 paal 6 KG. gaba.	
18	"	Als 17 Nov.	
19	"	Proefmarsch 17 paal, 6 door sterk geaccidenteerd terrein. Tijd 2 uur.	
20	"	1 tempo van 1 uur draf op 10' stap. 6 KG. gaba.	
21	"	Als 20 Nov.	
22	"	Proefmarsch 34 paal. Tijd $4\frac{1}{2}$ uur. 6 KG. gaba.	
23	"	Rust. 5 KG. gaba. Slobbering voor de doorstraling.	
24	"	2 $\times$ 1 uur draf op 10' stap. Afgelegd 20 paal. 6 KG. gaba.	
25	"	Als 24 Nov.	
26	"	1 tempo van $1\frac{1}{4}$ uur draf op 10' stap. Afgelegd 12 paal ruim.	
27	"	Als 26 Nov. 7 KG. gaba.	

- 28 November. 1 tempo van 1½ uur draf op 10' stap. 7 KG. gaba.
 29 " Proefmarsch 24 paal. Tijd 2 u. 40 min. 7 KG. gaba.
 30 " Rust. Voeder, als op 23 Nov.
 1 December. Proefrit van 2 uur draf. Afgelegd 18 paal. 7 KG. gaba.
 2 " 1 tempo van ½ uur draf. 7 KG. gaba.
 3 " Rust. 's Morgens en 's middags ½ uur stap aan de hand.

Bij het draftempo werd de paal gemiddeld in $6\frac{3}{4}$ minuut afgelegd; het paard is in staat daarover 6 minuten te loopen, doch de practijk leerde mij, dat een ietwat korter tempo veel langer kan worden volgehouden en alzoo beter tot het doel voert. Gedurende de training bleef het grasvoeder onveranderd (niet gedroogd); het ration gaba klom geleidelijk tot 7 KG. op. *First* bleef zeer opgewekt, at goed en had klaarblijkelijk van de training geen hinder. Bij de minste abnormale verschijnselen zou ik trouwens onmiddellijk gestaakt en van verdere deelname afgezien hebben. In den vooravond van den 3^{en} December werd 's avonds ten 6 uur 4 KG. gaba verstrekt, vervolgens absolute rust gegeven tot half twee, waarna het paard werd opgezadeld en aan de hand naar het punt van vertrek geleid. Mijn plan was, zoodanig te rijden, dat ik in ± 4 uur Tjandi via Banjoe-Biroe-Willem I (51 KM.) zou bereiken, dan 10 minuten te rusten en op den terugweg (42 KM.) uit mijn paard te rijden, wat het, zonder overnemen, zou kunnen geven. Ten 2 uur reed ik in draf af en bereikte Banjoe-Biroe (15 KM.) in 65 minuten, zonder in stap over te gaan. Het weggedeelte Banjoe-Biroe-Ambarawa, zich daartoe uitstekend leenende, werd in korten galop (300 M. per minuut) in 10 min. afgelegd, waarna de lange Ambarawahelling werd opgestapt. Van de zware hellingen in den grooten weg Bawen-Tjandi werd gebruik gemaakt om te stappen; galop werd niet gereden. Juist 3 paal vóór Tjandi ontmoette ik Luit. Boon, die ½ uur voor mij was vertrokken en die mij dus 6 paal voor was. Ik begreep daaruit, dat ik niet alleen niets gewonnen, doch zelfs iets op mijn voorganger was ten achter geraakt, hield daarom te Tjandi slechts 4 min. rust, waarbij het hoofd van het paard werd nat gemaakt en *First* ½ emmer water dronk. Aan het beslag mankeerde niets. Ten 5 uur 58 werd de terugreis aanvaard. Het was vol dag geworden, zoodat ik de palen tellen en gunstige weggedeelten tot galop kon bezigen (de palen zijn langs den weg geplaatst en bestaan uit steenen zuiltjes). De na mij afgereden ruiters ontmoette ik op zoodanige punten van den weg, dat ik kon nagaan, op hen veel winkans te hebben (ten opzichte van *Cake Walk* faalde de berekening, door eene verandering in het tableau van afmarch, waarvan ik onkundig was gebleven). Van uit Tjandi reed ik in één draf door, hellingen werden opgegaloppeerd en afgedraafd, in het 1ste uur werd 18 KM. afgelegd. Te Bawen kreeg ik inlichtingen, dat mijn voorganger juist 20' vóór mij was gepasseerd, zoodat ik reeds meer dan de voorgift had ingehaald. Dientengevolge werd gedraafd tot 4 paal van het eindpunt, waarna een galop van 3 paal. Van de laatste paal werd 5 minuten gestapt, omdat ik in ren wenschte binnen

te komen; ten 8 uur 33 werd Salatiga (societeit) bereikt. Laatste 42 KM. in 2 uur 35 minuten. Gedurende den ganschen rit was ik niet uit den zadel geweest, uitgezonderd te Tjandi.

Bij aankomst was het paard in zeer goede conditie; na 10 minuten te zijn rondgeleid, waterde het en begon gras van den grond te eten; na weging van den ruiter met harnachement, bleek dat 1 KG. aan gewicht was verloren, gelijk bij ongeveer alle deelnemers het geval was.

Behandeling bij thuiskomst: $\frac{1}{2}$ emmer water, flink droog wrijven, de beenen met jenever, deze vervolgens, evenals dagelijks gedurende de training, gebandageerd. Volop gras. Èèn uur na thuiskomst drinken naar believen (ruim 1 emmer water); eerst ten 12 uur $\frac{1}{2}$ KG. gaba. Toestand den volgenden morgen uitstekend.

Alvorens tot de overige paarden over te gaan, acht ik het, ten einde verkeerde gevolgtrekkingen te voorkomen, noodzakelijk er op te wijzen, dat men de prestatie van *First* niet als argument moet gebruiken, om voor het Sandelwood ras, in het algemeen, als legerpaard te pleiten. In de eerste plaats toch, is, zooals ik boven reeds zeide, *First* reeds $4\frac{1}{2}$ jaar in mijn bezit, steeds goed verzorgd en krachtig gevoerd, daarbij geregeld gereden onder een gewicht van 60 KG. (ruiter = 54 + harnachement = 6 KG.) gemiddeld; voorts is het een vaststaand feit, dat juist die Sandelwoods het meest presteeren, welke, evenals *First*, veel temperament hebben en daarom, gegeven de zeer geringe rijkunst onzer gewone soldaten, voor legerpaard dus niet geschikt zijn, afgezien nog van de andere, overbekende factoren. De tijd, door *First* gemaakt, is voor een Sandelwood ongetwijfeld zeer voldoende. Natuurlijk zou het gemakkelijk geweest zijn, de enkele minuten, die van de voorgift van den Luitenant Boon nog niet waren ingehaald, te verbeteren, indien ik had kunnen vermoeden, dat zulks noodig was.

Ten slotte zij hierbij nog vermeld, dat van twee onderofficieren alhier in garnizoen, die de training van een Sandelwood beproefden, het ééne na enkele proefritten kreupel werd, het andere duidelijk toonde, de training niet te kunnen doorstaan.

III. De ruï, waarop Luitenant Boon den afstandsrit volbracht, was, volgens mededeeling van dien officier, niet stelselmatig getraind. Hij kwam 3 weken te voren in het bezit van zijn tegenwoordigen eigenaar, was toen gewond en moest herhaaldelijk onder behandeling van den paardenarts worden gesteld. Toch besloot Luitenant Boon zijn paard te laten mededingen, zoo het aan twee proefritten voldeed van 25 en 40 paal, respectievelijk 2 en 1 week voor den afstandsrit gereden. In den daartusschen liggenden tijd werd eenige malen gedurende één uur, waarvan drie kwartier draf, gereden. De toestand van het paard, bij die proeven voldoende blijvend, werd het ingeschreven. Gedurende het trainingstijdperk, als men dit ten minste zoo wil noemen, werd 25 KG. gras en 8 KG. gaba verstrekt.

De gereden tempo's waren:

Gedurende de eerste 51 KM.: achtereenvolgens 8 paal draf, 2 paal galop, $\frac{2}{3}$ paal stap. Te Tjandi werd 15 minuten gerust.

Van Tjandi tot Oenarang werd gereden 5 paal draf en 5 paal galop, waarna wederom 25 minuten rust werd gegeven.

Van Oenarang tot Salatiga (18 paal) werd aanhoudend gedraafd en gegaloppeerd, respectievelijk 17 en 10 KM.; deze laatste afstand werd afgelegd in 88 minuten.

De toestand van het paard was bij aankomst vrij goed en den volgenden morgen uitstekend.

Naar ik later vernam, is omtrent de afstamming van dit paard bekend, dat de vader een bekende Australische renponey was, die waarschijnlijk de overbrenger was van het goede bloed, dat ook dezen afstammeling kenmerkt.

Omtrent de wijze van rijden van Luitenant Boon valt op te merken, dat een belangrijk deel van den afstand door hem in galop werd afgelegd, daardoor werd hem de gelegenheid gegeven tweemaal behoorlijk rust te nemen; deze rust was, zooals mij de eigenaar verzekerde, dringend gewenscht om het paard wat te doen uitblazen. In aanmerking genomen het bereikte resultaat, wil het mij toeschijnen, dat bij gebruik van langdurige drafttempo's met een minimum rust, het paard zich minder zal vermoeien; men bezige dan den galop, b.v. gedurende 2 KM., elk half uur of uur, naarmate de toestand van het paard en van den weg dit gedoogen. In ieder geval blijft deze verrichting voor een weinig getraind paard, slechts 1.40 M. hoog en onder een gewicht van 82 KG., eene zeer mooie en pleit o.i. wel voor de qualiteit van dezen Australischen poney.

IV. Bijzonder mooi werk gaf Luitenant DE WIT met zijn 1.49 M. hoogen Australiër te zien, onder een totaal gewicht van zegge 103 KG. Met een dergelijken last op den rug, gedurende ruim 7 uur een afstand van gemiddeld bijna 13 KM. per uur af te leggen en dan in goeden toestand het eindpunt te bereiken, toont, dunkt ons, eene superioriteit van den Australiër, welke kenschetsend is.

Alhoewel voor het gewone Indische legerpaard de totale belasting dit hooge cijfer van 103 KG. niet bereikt, zoo blijft zij toch niet zoo heel ver daarbeneden en het is m.i. aan geen twijfel onderhevig, dat geen enkele der thans aanwezige Overwalsche legerpaarden een dergelijken rit zou kunnen volhouden. Toch is de poney van den Luitenant DE WIT volstrekt geen paard, dat wegens groote superioriteit boven andere door den eigenaar met eene abnormaal hooge geldsom is betaald geworden en zouden vermoedelijk ook meerdere, goed voorbereide paarden het zelfde werk hebben verricht. *Bob* was getraind voor de races te Djokjakarta in November j.l. en was toen goed op adem, voorts was hij aan sterken draf gewoon; herhaaldelijk toch, werden 3 à 4 paal achtereen in een tempo van $\pm$ 275 M. per minuut afgelegd, welk tempo hij, dank zijne hoogte, gemakkelijk zonder in de ijzers te klappen, noch uit den schouder te draven, kon volhouden.

Na terugkomst van Djokja werden elken Zondag proefritten gemaakt,

de overige dagen, na aftrek van 2 etmalen rust, gedurende welke het paard tweemaal 1 uur werd afgestapt, werden lange draftempo's, gevolgd door 3 à 4 minuten vloten galop, gereden. Het ration gaba, dat drie weken voor de races reeds op 9 KG. was gebracht, werd de eerste week daarna verminderd tot 7 KG.; van 9—15 November vermeerderd tot 8 en van 16 November tot den afstandsrit weder tot 9 KG.; het gras werd altijd gedroogd, terwijl tweemaal daags een halve emmer drinkwater werd verstrekt. Luitenant DE WIT maakt de opmerking, dat gaba voor de Australiërs in een trainingstijdperk misschien niet het gewenschte voeder is. Hij constateerde althans, gedurende al den tijd, dat zwaar gevoederd werd (daaronder te verstaan meer dan 6 à 7 KG. gaba per dag), abnormaliteiten in de ontlasting (dunne mest, hinderlijke stank). Onverteerde gabakorrels werden echter niet in de mest aangetroffen. Eigenaars van renpaarden in de tropen zijn dan ook gewend, steeds het z.g. „crushed food” te voederen; hierbij komen dergelijke abnormaliteiten niet voor.

Na de Zondagsche proefritten werden de onderbeenen met kamfer-spiritus gemasseerd en daarna gedurende 4 à 5 uur gebandageerd. (Aan bandageeren wordt door velen — en te recht — zeer veel waarde gehecht. De beenen worden gedurende de training, en het effort zelf, werkelijk daardoor beschermd. Men wake echter voor te sterk binden en denke aan den bloedsomloop!)

8 November. Eerste oefeningsrit, 27 KM., waarvan 8 langs een sterk geaccidenteerd weg. Tempo 20' draf op 10' stap. Tijd 2 uur. Tempodraf steeds ongeveer 275 M.

15 November. Tweede oefeningsrit 37 KM. Tempo als boven. Tijd ruim 3 uur.

22 November. Derde rit. 50 KM. in $\pm 4\frac{1}{2}$ uur.

29 „ Vierde rit. Tempo 30' draf op 10' stap, laatste tempo 45' draf op 10' stap. Afstand 37 KM. Tijd 2 uur 52 min.

Bij de keuring der paarden door de jury, vóór den afstandsrit, werden eenige kleine schavingen onder het zadel geconstateerd; deze werden vóór het afrijden flink met vaseline ingewreven en waren bij thuiskomst niet verergerd. Vóór den rit werd ten 12 uur 's nachts 2 KG. gaba gevoederd, ten 3 uur werd opgezadeld en ten 3 uur 30' afgereden. 5 uur 34' aankomst te Bawen (25 KM.), 7 uur 25' te Tjandi (51 KM.), 7 uur 25'—7 uur 35' rust, waarbij eenig gras en water werd verstrekt. Terug te Bawen 9 uur 30', daar wederom 10' rust; 10 uur 40' aankomst bij den eindpaal. Totale tijd 7 uur 10 min., gewicht bij aankomst 99 $\frac{1}{2}$ KG. Afname 3 $\frac{1}{2}$ KG.

Gedurende het eerste gedeelte van den rit werd regelmatig 30' draf op 10' stap gereden, in stap steeds naast het paard loopende. Na de rust te Tjandi kon niet meer zoo regelmatig worden gereden, daar zich geringe sporen van vermoeidheid voordeden; herhaaldelijk werd het draftempo door een eindweegs vloten galop onderbroken, wat het paard blijkbaar opfrischte.

Behandeling bij thuiskomst. Water en gras werden onmiddellijk verstrekt, de beenen werden behandeld, als boven is aangegeven. 2 uur na thuiskomst werd 1 KG. gaba gevoerd. De eetlust was vrij goed. De hartslag was bij thuiskomst zeer goed te noemen; de laatste kilometer werd in meer dan vloten galop afgelegd. Bij den proefrit, den volgenden dag, was *Bob* opgewekt en krachtig; ook de rug had zich uitmuntend gehouden.

V. Bij de training der Australische merrie *Starlight*, hoog 1,52 M., gewicht 79 KG., eigenaar Luitenant PITLO, werd met kleine afwijkingen gevolgd het schema in der tijd door Majoor Posno in het Ind. Mil. Tijdschrift aangegeven, zoodat, beginnende met een tempo van 10 minuten stap op 10 minuten draf, na 6 weken een tempo van 30' draf op 10' stap was bereikt.

Het ration gaba werd geleidelijk van 5 tot 9 KG. verhoogd, met 30 KG. vooraf gedroogd gras. Door eene verwonding kon de merrie in de voorlaatste week vóór den afstandsrit niet worden gereden, in die week werd zij dagelijks, uitgezonderd 2 rustdagen, gedurende 1½ uur gelongeerd.

Het tempo van draf bedroeg 300 M., van stap 100 M. in de minuut. De eigenaar zelf was zoodanig getraind, dat hij een kwartier achtereen in draf naast zijn paard kon loopen.

De afstandsrit zelf werd in het tempo 30' draf op 10' stap afgelegd, in stap steeds naast het paard, langs hellingen afwaarts in draf, eveneens afgezeten; na den eersten draf van 30' werd met het paard aan de hand nog 15' doorgedraafd, daar de duisternis en de toestand van den weg (zie beschrijving Salatiga—Banjoe-Biroe) met zijne hellingen, groote keien en gladde bruggen dit minder goed te paard toelieten.

Te Tjandi werd 20 minuten gerust, het paard gedrenkt en met jenever geheel afgewreven, tevens werd eenig gras verstrekt. Op den terugmarsch werd in Bawen wederom 15 minuten rust genomen.

Daar Luitenant PITLO vóór Tjandi de voor hem afgereden ruiters ontmoette, kon hij nagaan, dat de kans op een prijs voor hem vrij wel verloren was gegaan en reed hij toen in kalmer tempo (± 7 à 8 paal per uur) huiswaarts.

Galop werd alleen gereden ongeveer 1 KM. voor binnenkomst te Tjandi en 1 KM. bij binnenkomst te Salatiga.

Dit paard kwam in bijzonder goede conditie aan den eindpaal. Behandeling bij thuiskomst: onmiddellijk afwrijven, een weinig drinken, in den stal geheel drooggewreven met jenever en verder gedrenkt en gevoerd; de merrie at onmiddellijk gaba en gras en bevond zich den volgenden morgen bij den proefrit in uitstekende conditie.

Zooals boven werd aangegeven, werd door Luitenant PITLO het schema van Majoor Posno in hoofdzaak gevolgd. Hierbij dient te worden aangegevend, dat bedoeld trainingstableau bestemd was voor Sandelwoods en, daar de toenmalige Ritmeester op den rit naar Djoka reeds 30' draf op 10' stap had gereden, was het vrij wel met zekerheid aan te nemen,

dat 30' draf op 10' stap wel het minimum-tempo der mededingers zou zijn en dus geen kans op winnen kon geven.

Luitenant PITLO wilde echter in de eerste plaats zijn paard in goeden toestand aan het eindpunt brengen; tevens wenschte hij een goeden tijd te maken; aan beide voorwaarden werd door hem uitstekend voldaan.

VI. De 2de Luitenant STENNEKES volbracht den afstandsrit met een geheel en al ongetraind paard (Australische merrie) in 8 uur en 43 minuten. Vermoedelijk doordien op de heenreis naar Tjandi te snel werd gemarcheerd, moest op den terugweg herhaaldelijk worden gerust; dit paard was bij aankomst te Salatiga zeer vermoeid en kon den daarop volgenden dag ook niet aan den proefrit deelnemen, zoodat het diploma door de jury niet aan Luit. STENNEKES kon worden toegekend.

Het is natuurlijk wenschelijk, om met onvoorbereide paarden vooral niet te sterke tempo's te nemen; een tempo van 10' draf op 10' stap wordt evenwel door elken Australiër, die den gewonen troependienst verricht, zeer lang volgehouden, zonder dat van vermoeienis behoeft sprake te zijn. Indien dit tempo was gebezigd, zou de rit gemakkelijk, met inbegrip van $\frac{1}{2}$ uur rust, binnen 10 uur in goede conditie zijn volbracht, en dus voldaan zijn geworden aan de voorwaarden, voor het diploma gesteld.

VII. De 2de Luitenant WIEMER, eindelijk, oordeelde zijn paard niet voldoende voorbereid, om eenige kans op een prijs te kunnen verwachten, en staakte daarom de poging, na 10 paal te hebben afgelegd.

Uit de verkregen resultaten kan, naar onze meening veilig worden afgeleid, dat de Australische poney, zelfs minder zorgvuldig voorbereid, voor het leger over voldoende duurzaamheid en uithoudingsvermogen beschikt. De als maximum toegestane tijd van 10 uur, die ongeveer overeenkomt met een tempo van 10' stap op 10' draf door den Sandelwood ($10' \text{ draf} = 10 \times 200 = 2000 \text{ M.}$, $10' \text{ stap} = 10 \times 100 = 1000 \text{ M.}$, alzoo in 20 min. 3 KM. = 9 KM. per uur), werd door geen der deelnemers gebruikt; de eerste 5 paarden kwamen in goede conditie alle binnen $7\frac{1}{4}$ uur aan het eindpunt en legden per uur gemiddeld van $12\frac{1}{2}$ —16 KM. af; alle deze paarden werden door de jury bij den proefrit op den 5^{en} December in uitstekenden toestand bevonden.

Het valt te betreuren, dat niet meerdere officieren, te Salatiga in garnizoen, door hunne deelname het getal onzer gegevens hebben uitgebreid; eenigen hebben de training begonnen, doch staakten om verschillende redenen al zeer spoedig. Zooals wij in den aanvang van dit opstel reeds opmerkten, was voor velen het natte jaargetijde eene belemmering, aangezien de vele regens, in den namiddag, de training alleen des ochtends of des nachts mogelijk maakten. Daartegenover staat evenwel, dat de goede kunstwegen, zooals er in de omstreken van dit garnizoen verscheidene zijn, van de regens weinig of geen nadeel ondervinden; zelfs wordt de bodem minder hard, waardoor de beenen en voeten minder te lijden hebben en men van hinderlijke stofwolken verschoond blijft.

Dagelijksche *langdurige* oefening voor de training van een afstandsrit, de 100 KM. niet te boven gaande, schijnt mij niet noodzakelijk; men houdt zijn paard zeer wel in conditie door lange drafttempo's, afgewisseld door eenige kleine galopreprises, bij een gemiddelden dagelijkschen arbeid van 1½ uur. Eénmaal 's weeks kan dan een proefmarsch worden gereden, eenvoudig te beginnen en geleidelijk uit te breiden tot een maximum-afstand van ongeveer de helft van den gewenschten afstandsrit. En over 1½ uur per dag voor de training is toch gemakkelijk genoeg te beschikken!

Voorts dient vooral te worden gewezen op den factor „onrust van den ruiter”, welke reeds zoo menigmaal bij afstandsritten in Europa den dood van mededingende paarden ten gevolge had. Men houde vooral, welke berichten omtrent concurrenten tot ons mochten komen, onveranderlijk vast aan het voorgenomen tempo, dat de einduitkomst is van zorgvuldige voorbereiding en waarbij men de zekerheid heeft, zijn paard niet te overnemen. Dáárom vooral is het rijden van een afstandsrit, waarbij de deelnemers elkander ontmoeten, beslist nadeelig en had het o. i. ook de voorkeur verdiend het parcours zoodanig te kiezen, dat zulks onmogelijk ware geworden. Ware b.v. de heenmarsch naar Semarang over Kedoeng—Djati gekozen, de terugmarsch langs den grooten weg, dan zou, met behoud van Salatiga als begin- en eindpunt, dit doel zijn bereikt.

Het hoefbeslag heeft zich bij alle deelnemende paarden uitstekend getoond, van de beide gestationneerde smeden te Bawen en te Tjandi werd niet de minste hulp gevraagd. Het meermalen geuite voorwendsel, dat de hoornschoen der Australische paarden van zoo slechte hoedanigheid zou zijn, dat het beslaan onoverkomelijke bezwaren met zich zou brengen, wordt hierdoor voldoende ontzenuwd. Ook bij de troepenpaarden te Salatiga heeft men volstrekt geen redenen tot klagen. Voorzeker zijn de hoeven der Sandelwoods oneindig veel sterker en van meerdere vastheid, doch bij goed beslag behoeft ook bij de Australiërs van veelvuldig verloren gaan van ijzers geen sprake te zijn. Waar dit tot heden wel het geval was, ligt de fout ongetwijfeld bij den smid, die het eerste beslag legde. Wij teekenen hierbij tevens nog aan, dat bij afstandsritten ook voor de Sandelwoods een vierkant beslag dringend noodzakelijk is; zelfs gedurende de training worden de niet-beslagen voeten al zeer spoedig pijnlijk.

Wat het beslag zelf betreft, geloof ik, dat niet te dikke stalen ijzers het best zijn; ikzelf gebruikte ze o. a. bij den afstandsrit in 1900 en zij voldeden daarbij zeer goed. Het verstandigst is, te trachten het daarheen te leiden, dat ongeveer eene week voor den afstandsrit het beslag wordt vernieuwd; op deze wijze heeft het paard nog gelegenheid zich z.g. „in de ijzers in te loopen”.

Ten slotte schijnt het mij niet van belang ontbloomt de resultaten van dezen rit te vergelijken met die, in Frankrijk bij de twee laatste groote proeven verkregen, waarvan de eene over 400, de tweede

over 85 KM. voerde; de laatste ongeveer overeenkomende met den door ons afgelegden afstand (93 KM.), met dien verstande, dat aan den rit Rouaan—Deauville alleen deelnamen 32 paarden, die den afstand Parijs—Rouaan den dag te voren hadden afgelegd. De winner reed 85 KM. in 4 uur 14 min. = 20.07 KM. per uur, de 10de aankomende in 4 uur 28 min.; verschil dus slechts 14 minuten. De 4de aankomende (4 uur 21 min. 30 sec.) liep geheel ongetraind mede en was 3 maanden vóór het effort nog trompetterspaard.

Slechts enkele paarden bevonden zich den volgenden dag in goeden toestand, onder hen de prijswinner; vele waren bij de keuring geheel stijf, 2 paarden werden doodgereden. Bij een daarvan had de eigenaar zich van zijne mededingers (allen reden te gelijk af) losgemaakt, door met een tempo van 25 à 26 KM. per uur (416 M. per minuut) weg te galopperen; dit paard viel 5 KM. van het eindpunt neer en was toen zijne mededingers ruim $\frac{1}{2}$ uur voor. Slechts met kunstmiddelen („doping”) gelukte het dit dier nog naar den eindpaal te sleepen, waar het een uur daarna stierf.

Een zeer lang parcours (Sedan—Brussel en terug) werd door Luitenant BAUSIL op *Midas* (tevens winner van Parijs—Deauville) afgelegd, 400 KM. binnen 50 uur. De beide paarden, die dezen rit volbrachten, waren zeer zorgvuldig geoefend, steeds te zamen, daardoor zeer aan elkander gewend. Zij werkten gemiddeld 5 uur per dag, tempo van draf $\pm$ 220 M. per minuut, bij klimmen iets minder, bij dalen iets meer. Bij den rit zelf werd $10\frac{1}{2}$ —11 KM. per uur afgelegd, veel naast het paard gelooopen, de drafttempo's niet langer dan 4—6 KM., het eindpunt werd in $48\frac{1}{2}$ uur bereikt, beide paarden kwamen in uitstekende conditie aan.

Eene dergelijk groote proef werd op Java nog niet genomen. Wel volbracht de 2^e Luitenant der Cavie. PHILIPPI eenige jaren geleden op een Sandelwood een afstandsrit van Salatiga naar Batavia, doch deze proef werd niet genomen, ten einde een record voor den afstand te scheppen.

Ik houd het echter voor zeker, dat het mogelijk is, met eene goede, geheel geacclimatiseerde Australische poney b.v. van Soerabaja naar Batavia te rijden en per etmaal 75 KM. af te leggen, zelfs zonder rustdag.

Voorzeker stellen de door de Fransche officieren gemaakte tijden de onze in de schaduw; men vergeete echter niet, dat zij beschikken over een buitengewoon paardenmateriaal, bijna uitsluitend volbloeds, dat zij op dit gebied reeds veel practische ervaring opdeden en hunne ritten bovendien volbrengen in een geheel ander klimaat.

En neemt men dan de hoofdzaak, het tailleverschil, in aanmerking, dan is er voor ons alle reden, om met voldoening op de door ons verkregen uitkomsten terug te zien.

Voegen wij er eindelijk aan toe, al valt deze opmerking feitelijk buiten het bestek van dit opstel, dat erkend goede terreinruiters uit dit garnizoen met hunne Australische poneys de meest verrassende uit-

komsten hebben verkregen en van oordeel zijn, dat zij ook op dit gebied de Sandelwoods minstens evenaren, dan gelooven wij te kunnen besluiten met den tolk te zijn van velen, die als hunne meening te kennen geven, dat de invoering van het Australische ras, als cavaleriepaard, eene belangrijke schrede is geweest op den weg, die als einddoel heeft het verkrijgen eener goede, voor hare taak volkomen berekende ruitery.

Salatiga, Januari 1904.

P. H. HEKKEMA,

1ste Luitenant der Cavalerie.

Het rijden bij de Bereden Artillerie.

Sedert de oprichting der Trekschool voor de Bereden Artillerie bestaan er in Nederland verschillende meeningen over rijkunstige vraagstukken, welke hunne uiting hebben gevonden in de rijkunstige voorschriften van Cavalerie en Artillerie.

De redenen, waarom de Artillerie, bij de oprichting dier Trekschool, zich van de Cavalerie verwijderde, waren gegrond op de overweging, dat bij de rijkunstige opleiding van den man en bij de africhting van het paard rekening moet gehouden worden met de eischen, welke de tegenwoordige tijd aan de Bereden Artillerie stelt, met betrekking tot hare beweegbaarheid in alle terreinen en onder alle omstandigheden.

De ondervinding had namelijk geleerd, dat er, *afhankelijk van het gebruiksdoel en den eisch van het oogenblik*, voor ieder paard eene houding bestaat, waarin het met de minste krachtsinspanning het meeste arbeidsvermogen kan ontwikkelen en waarbij alzoo duurzaamheid en volharding het best zijn gewaarborgd.

Aangezien nu het paard uit zichzelf deze houding zelden aanneemt, zoo moesten den ruiter de middelen verschaft worden om het daartoe te noodzaken. Daartoe is noodig, dat de ruiter zoodanig leert zitten, dat hij op het paard *kan* inwerken, terwijl het paard zoodanig moet afgericht worden, dat het op zich *laat* inwerken.

Daarom werd in de nieuwe rijkunstige voorschriften der Bereden Artillerie het streven gericht naar den *in evenwicht zittenden ruiter* en naar het *in evenwicht gaande paard*.

De in evenwicht zittende ruiter is noodig:

- a. Om het in evenwicht gaan van het paard *mogelijk* te maken.
- b. Om den ruiter de bewegingen van het paard te kunnen laten *voelen*.
- c. Om den ruiter de vrije beschikking over zijn verschillende lichaamsdeelen te waarborgen, noodzakelijk vereischte om op het paard *te kunnen inwerken*.

Het in evenwicht gaande paard is noodig:

- a. Voor de vereischte *gehoorzaamheid, handelbaarheid, duurzaamheid en volharding*.
- b. Om zich te kunnen bevinden in den toestand van „Losgelassenheit”, noodzakelijk vereischte om op zich *te laten inwerken*.

Onder dit laatste wordt verstaan, dat ieder krampachtig vasthouden of verzet met spieren, door welke oorzaak ook, moet verdwenen zijn; daarbij moeten voor- en achterhand zich in een zeker onderling verband be-

vinden; de strekspieren van rug en achterhand moeten door den hals, zonder krampachtig verzet, hunne werking uiten door eene zekere mate van spanning in de teugels.

Daar nu velen nog steeds in de meening verkeeren, dat de verschillen tusschen de rijkunstige voorschriften van Cavalerie en Artillerie slechts denkbeeldig zijn, waaruit steeds een elkander niet begrijpen voortspuit, willen wij nogmaals eene poging in het werk stellen, om deze verschillen uiteen te zetten. Hierbij ligt het geenszins in onze bedoeling te willen doen uitkomen, welk van de beide voorschriften het betere zou zijn, maar wel om er op te wijzen, dat de rijkunstige voorschriften der Cavalerie, bij haar toepassing in de practijk, blijkens de ondervinding, voor het Artillerie-paard voerden tot onvoldoende resultaten, wat aangaat het voor het Artillerie-paard vereischte arbeidsvermogen, en dus de redenen te verklaren, waarom de Artillerie zich van de Cavalerie verwijderde.

Bespreken wij daartoe in de eerste plaats de voorschriften, betrekking hebbende op de africhting van het paard.

Het Cav-voorschrift kent eene *voorbereidende* africhting en eene *eigenlijke* africhting. De voorbereidende africhting vormt den *grondslag*; zij dient, gelijk het voorschrift zegt, tot eigenlijke basis der dressuur.

Ook het Art.-voorschrift kent een *eerste* en een *tweede* tijdperk van dressuur, waarvan het eerste den *grondslag* legt voor de oefeningen van het tweede tijdperk. Het is daarom allereerst van belang na te gaan, welke strekking deze voorbereidende oefeningen hebben en vooral welke resultaten er van te verwachten zullen zijn, waarbij minder gelet zal worden op den blooten inhoud van enkele op zichzelf staande zinsneden, dan wel op hetgeen met de aanwezige krachten te bereiken is. Dit is te meer noodig, aangezien in het Cav.-voorschrift enkele zinsneden voorkomen, die er op zouden wijzen, dat het voorschrift iets anders wil, dan het met de aangegeven middelen kan bereiken.

Beide voorschriften streven in dit 1ste tijdperk van dressuur naar het verkrijgen van de *natuurlijke houding onder den ruiter*. Beide voorschriften verstaan hieronder die houding, waarbij het paard zich beweegt in *natuurlijk evenwicht*, en waarbij dus de ruiter niet streeft naar het verkrijgen van eene andere gewichtsverdeeling over vóór- en achterhand. Beide voorschriften geven aan, dat het paard in deze natuurlijke houding onder den ruiter moet leeren *opschieten voor den druk der beenen, en met vertrouwen het bit* of wel *beide teugels moet leeren aannemen*. Het Art.-voorschrift zegt daarbij echter bovendien, dat het paard zich moet bewegen in de *onvoorwaardelijk bijgebrachte houding*, zijnde die opwaartsche boog van den hals, *waaraan ook de onderste halsvervels deelnemen*, en welke alleen op de juiste wijze te verkrijgen is, wanneer de halsbuiging het *gevolg* is van *rugwelling*, terwijl het *aan den teugel zijn in die houding hoofdzaak* is. Van de

houding van het hoofd ten opzichte van den hals (bijbrengen van den neus) wordt *niets* voorgeschreven, daar deze geheel afhangt van de meer of minder gunstige aanzetting van hoofd en hals. Wel wordt gezegd, dat de stand tusschen hoofd en hals in het nekgewricht alleen dan de juiste is, wanneer de voortdrijvende kracht, door het nekgewricht heengaande, voelbaar wordt in de hand van den ruiter, *zich uitende doordien het paard beide teugels veerkrachtig spant*.

Het Cav.-voorschrift kent geen halsbuiging, als gevolg van rugwelling, en spreekt alleen van een „*veerkrachtig spannen der rugspieren*”, doch geeft geenerlei oefening aan, waardoor het paard er toe gebracht zou worden, den rug elastisch te welven en te ontwelven, en dientengevolge den hals te buigen en aanleuning te nemen.

Het Art.-voorschrift stelt als hoofddoel van het 1ste tijdperk van dressuur „*de ontwikkeling van de volle voortdrijvende kracht tegen de hand van den ruiter*”, welke slechts mogelijk is onder voorwaarde, dat het paard gaat in de onvoorwaardelijk bijgebrachte houding aan den teugel.

Tot het verkrijgen dier houding wordt onder het aannemen van een eenigszins vooroverhellenden zit, met kort aangenomen teugels en laag, rechts en links van de schoft, geplaatste handen, door aandrijvende hulpen met de onderbeenen, ondersteund door inwerkingen met zit en bovenlijf, gewerkt op:

1. de buiging van den hals, waarbij de gezamenlijke halswervels, in één vertikaal vlak gelegen, een opwaartschen boog moeten vormen, en iedere valsche buiging of knik in den hals moet verdwenen zijn;
2. de buiging van het nekgewricht in verticalen zin, waarvan de stand zoodanig moet zijn, dat de voortdrijvende kracht der achterhand, door het nekgewricht heen, rechtstreeks tegen de hand van den ruiter werkt; in den regel is eene lage, bij moeilijke nekgewrichten eene zeer lage stelling hiertoe een vereischte;
3. de elastische welving en ontwelving van den rug, noodig voor het paard om als rugganger onder het gewicht van den ruiter te kunnen gaan;

terwijl als oefeningen, welke dienstbaar gemaakt worden voor het verkrijgen van die gewenschte buigingen, zijn voorgeschreven:

1. *Longeeren*, waarbij het paard op de lange *recht* moet worden gericht, in welk geval de halsbuiging een gevolg is van rugwelling en het paard aanleuning neemt aan of op de bijzetteugels.
2. *Trekoefeningen* aan de hand en onder den ruiter.
3. Het rijden van rechte lijnen *in stap*, waarbij de ruiter normaal rechtop zit en het paard *met lange teugels vrij* laat stappen.
4. Het rijden van zooveel mogelijk rechte lijnen *in draf* (galop), waarbij de ruiter *met veerkrachtig polsgewricht de lengte der teugels regelt, naar gelang het paard den hals, als een gevolg van de werking der halsspieren, langer of korter maakt, zoodanig, dat het elastisch gespannen zijn der teugels een gevolg is van de strekking der halsspieren, als uiting van de voortdrijvende kracht*.

5. Het *afbuigen in den gang*, toegepast bij de oefeningen onder 2, 3 en 4 genoemd, ten einde het paard te brengen tot het strekken van den hals, dat gemeenlijk vooraf gaat aan de vorming van den opwaartschen boog van den hals.

Volgens het Cav.-voorschrift zal het aandrijven met de onderbeenen tegen de *stilstaande* vuist van den ruiter, ten gevolge hebben:

1. dat het paard *steun* zoekt in de teugels en dientengevolge het bit aanneemt;

2. dat de nek en de hals, zoowel als de achterste ledematen, zich eenigszins zullen buigen.

De *steun*, waarvan het Cav.-voorschrift spreekt, zal wel nimmer de zelfde zijn, als de vereischte teugelspanning, welke het Art.-voorschrift bedoelt, waartoe als eisch werd gesteld, dat het paard zich beweegt in de onvoorwaardelijk bijgebrachte houding aan den teugel.

Behalve het feit, dat het Art.-voorschrift, tot het verkrijgen dier houding, bijzondere oefeningen voorschrijft, is het verschil in de vuistwerking, bij het rijden van rechte lijnen in stap en in draf, van ingrijpend belang.

Het Art.-voorschrift wil, dat de ruiter moet hebben eene *meegaande* vuist, d. w. z. *stil ten opzichte van den mond van het paard*; het Cav.-voorschrift spreekt steeds van eene *stilstaande* vuist, hetgeen in de praktijk veelal wordt opgevat als: *stil ten opzichte van het zadel*, waartoe het gestelde op blz. 53 van het Cav.-voorschrift allicht aanleiding geeft. Ook de Deutsche Reitinstruktion van 1882 zegt: „Durch das gleichmässige Vortreiben der Hinterbeine gegen die *stet* gegenhaltenden Fäuste wird die Hinterhand und das Genick gebogen”.

Bij het volmaakt gebouwde rijpaard, in buigzaamheid gelijkstaande met het geheel afgerichte schoolpaard, zou het verschil van doen minder uitkomen; des te meer evenwel, naarmate het paard, door gebreken in zijn natuurlijken bouw en gebreken in de rugwerking, verder van het volmaakt gebouwde rijpaard afstaat en dientengevolge meerdere moeilijkheden in de dressuur oplevert. Vooral de gebreken in de rugwerking, welke het remontepaard in den regel van nature bezit, gepaard aan zijne natuurlijke scheefheid, zijn oorzaak, dat alle mogelijke middelen, welke daartoe kunnen leiden, ten dienste gesteld moeten worden, om het paard er toe te brengen onder den ruiter te gaan *met herstelling van de normale werking van rug- en buikspieren*, d. w. z. onder den ruiter den rug veerkrachtig te welven en te ontwelven, waartoe het meermalen zelfs zonder ruiter reeds niet behoorlijk in staat is, en het is *in de praktijk* wel zeker, dat de storende invloed, veroorzaakt door eene stilstaande vuist, waardoor het paard onwillekeurig van voren in een zekeren vorm wordt gezet, onvermijdelijk ten gevolge moet hebben, dat van eene herstelling van de normale werking van rug- en buikspieren, laat staan van de ontwikkeling eener goede rugwerking, *niets* te recht kan komen.

Wordt het paard aldus tegen de *stilstaande* vuist ingedreven, zoo zal het paard, in het nekgewricht zich buigende, den neus bijbrengen, zonder dat de hals aan de buiging deelneemt. Het zal daarbij meestal *tegen (over)* of *achter* den teugel komen en niet *aan* of *op* den teugel, waartoe het Art.-voorschrift in staat stelt.

Bij het gaan tegen (over) of achter den teugel is van een elastisch gebruik van de rugspieren geen sprake.

In al deze gevallen beweegt het paard zich in den regel *zonder* een pas voor pas, sprong bij sprong, zich herhalend regelmatig spannen en ontspannen van de wervelkolom en van de rugspieren, dus zonder behoorlijke rugwerking, *is en blijft* de elastische verbinding tusschen achter- en voorhand, verstoord door het gewicht van den ruiter, onderbroken; ieder onderdeel van het paardelichaam functionneert op zichzelf, en het paard gaat als *schenkelganger*.

Het intensieve verschil tusschen beide voorschriften tijdens het voorbereidende 1ste tijdperk van dressuur bestaat dus kort genomen daarin, dat het Art.-voorschrift alle mogelijke middelen ten dienste stelt om het paard er toe te brengen zich onder den ruiter in natuurlijk evenwicht te bewegen als *rugganger*, terwijl het Cav.-voorschrift dit resultaat met de aangegeven middelen wel nimmer zal bereiken, maar integendeel, door het zonder meer voorschrijven van de *stilstaande* vuist, dit resultaat *rechtstreeks tegenwerkt*, waardoor het reeds in het 1ste tijdperk van dressuur op het paard den stempel drukt van den *schenkelganger*. Uitgaande van dezen grondslag en basis der dressuur, spreekt het wel vanzelf, dat alle verdere oefeningen, welke moeten dienen om het paard te brengen in de evenwichtshouding, hemelsbreed uit elkander moeten loopen, en is het dan ook nutteloos verdere verschillen te bespreken tusschen twee wijzen van doen, die feitelijk niets meer met elkander gemeen hebben.

Het rijden van gebogen lijnen op één hoefslag, gepaard gaande met het verzamelen, tot het maken van goede overgangen en het verkrijgen van rijkunstig evenwicht in den gang, aangegeven in het Art.-voorschrift, zijn oefeningen, welke alleen waarde hebben voor den rugganger; het stilstaande bijbrengen, het buigen in gang, het rijden met hoofdstelling en tal van andere oefeningen, welke het Cav.-voorschrift aangeeft, zullen, *toegepast in dit tijdperk van dressuur*, het gaan als rugganger eveneens rechtstreeks tegenwerken. Het bezwaar tegen deze oefeningen is, blijkens het cursief aangehaalde, niet zoozeer gericht tegen de oefeningen, als zoodanig, dan wel tegen het tijdstip, waarop, en het verband, waarin zij zijn voorgeschreven. Dergelijke oefeningen konden, *na vol-eindiging der algeheele dressuur*, welke het Art.-voorschrift aangeeft, ook daarin zijn opgenomen, maar zijn vermoedelijk weggelaten, omdat men het toch nimmer zoover brengt, dat dergelijke oefeningen voor den rugganger werkelijk waarde hebben.

Toegepast in het tijdperk van dressuur, waarin zij in het Cav.-voor-

schrift zijn opgenomen, zullen zij dienstbaar zijn om het paard in een vorm te brengen, waarbij voornamelijk het oog gericht is op den vorm van hoofd en hals, doch stellen practisch alle verband in het paard, het gaan als rugganger, buiten werking.

Oberleutn. LAUFFER zegt in zijn geschrift: *Vergleichende Würdigung der Reitsysteme von BAUCHER, FILLIS, PLINZNER und der Instruktion zum Reitunterricht für die Kavallerie vom 31 August 1882*: „Im allgemeinen müssten die Hauptgrundsätze der Reitinstruktion bestehen bleiben, insbesondere jener treffliche Grundsatz der relativen Aufrichtung aus der Tiefe. Neu wäre aufzunehmen die HOLLEUFFER'sche Theorie des Rückengangs und der STEINBRECHT'sche Grundsatz, nämlich: „*Reite dein Pferd vorwärts und richte es gerade*”.

In verband met de eischen door het gebruik aan het Artillerie-paard gesteld, moest, voor de opleiding van den man, die toch de aldus afgerichte paarden moet berijden en besturen, de Ruiterschool van de Artillerie worden vastgesteld, omdat deze een innig verband dient te houden met de wijze van africhten van het paard.

De op een (al dan niet volmaakten) rugganger gezeten ruiter berijdt en bewerkt het paard, als één geheel beschouwd, tracht door aandrijvende hulpen verband in het paard te brengen en aanleuning te verkrijgen en door gewichts- en zithulpen het paard in zijn gangen te leiden en te beheerschen. De op een *niet*-rugganger gezeten ruiter plaatst het paard in de voorgeschreven houding van hoofd en hals, welke het in de dressuur heeft leeren aannemen, en weet door teugelen en beenhulpen, in verband met een rustigen zit, eveneens het meesterschap over het paard te verkrijgen.

De voorschriften voor de opleiding van man en paard bij de Cavalerie en die bij de Artillerie vormen elk een op zichzelf staand geheel, zij hebben ieder voor zich hunne waarde, doch het is absoluut noodzakelijk, dat beide streng van elkander gescheiden blijven, zoodat een compromis tusschen beide onmogelijk tot eenig resultaat kan leiden en slechts ten nadeele van de beoogde resultaten zal voeren.

Het begrip, dat het rijden van een rugganger iets geheel anders is en geheel andere hulpen en inwerkingen vereischt, dan het rijden van een schenkelganger, is in het wapen der Artillerie geheel onvoldoende doorgedrongen, hetgeen aanleiding heeft gegeven tot de meest uitgebreide begripsverwarringen, waardoor de ruiters vandaag bij den eenen onderwijzer zus en morgen bij den anderen juist omgekeerd moeten handelen, ten gevolge waarvan de resultaten vrijwel nihil zijn gebleven.

Men zij daarbij wel indachtig, dat de rugganger, gebracht op het standpunt, waartoe wij dat vermogen, zich absoluut niet eigent voor het geven van vertooningen, de schenkelganger daarentegen in hooge mate.

In het algemeen gesproken eigent de africhting als rugganger zich echter daarom in het bijzonder voor oorlogsgebruik, omdat de duurzaamheid en het volhardingsvermogen van den rugganger belangrijk

grooter zijn dan van den schenkelganger. Voor het Artilleriepaard is de africhting en het gaan als rugganger bovendien daarom een bepaald vereischte, omdat het Artilleriepaard trekkracht moet kunnen ontwikkelen, waarvoor het gebruik der rugspieren absoluut noodzakelijk is, terwijl aan het Artilleriepaard niet zulk een hooge eisch van handelbaarheid en wendbaarheid behoeft te worden gesteld, als aan het Cavaleriepaard.

Voor dit laatste treden handelbaarheid en wendbaarheid ongetwijfeld meer op den voorgrond dan voor het Artilleriepaard, en zouden de paarden, als rugganger gaande, veel verder moeten doorgereden zijn, dan men vermoedelijk in de practijk zal kunnen bereiken, waarom het nog lang geen uitgemaakte zaak is, dat de ontwikkeling van de rugwerking, welke voor het Artilleriepaard beslist noodig is, ook de gewenschte resultaten zou geven voor het Cavaleriepaard, daar men hierbij wel in het oog moet houden, dat de, door de ontwikkeling van de rugspieren in het paard ontwikkelde, kracht door het paard ook dienstbaar gemaakt kan worden, om zich bij plotseling arrêteren tegen den wil van den ruiter te verzetten.

C.

Eentonige parade-bewegingen.

Wij moeten den Heer W. RIDDER VAN RAPPARD dankbaar zijn, dat hij ons, na eene detachering bij het Fransche leger, in de Spectator-aflevering van Maart j.l., de indrukken mededeelt, die Z.H.W.G. omtrent de Fransche infanterie verkreeg.

Al zou de opmerking gemaakt kunnen worden, dat de gezichtskring natuurlijk beperkt was, daar blijkbaar slechts de oefeningen van het 66ste Linie-Regiment besproken worden, zoo maakt het geheel den indruk van, zonder vooringenomenheid, te zijn nagegaan en onderzocht. Wat goed voorkwam, wordt vermeld, maar er wordt evenveel plaats ingeruimd, aan wat de Schrijver minder juist oordeelt.

Daar hier dus een o. i. onpartijdig oordeel werd gegeven, gelooven wij dan ook, dat de Schrijver met het publiceeren van zijn arbeid een goed werk verrichtte. Is het den lezers van De(n) Militaire(n) Spectator echter gegaan als ons, dan zullen zij onzen uitroep begrijpen: „Het schijnt dan toch, dat wij met de oefening onzer infanterie op beteren weg zijn dan in het groote Frankrijk”.

Om dien uitroep te verklaren zouden wij wel eene bloemlezing uit des Heeren v. R.'s artikel kunnen samenstellen van alle punten, die den toets van vergelijking met overeenkomstige Nederlandsche toestanden niet kunnen doorstaan, maar wij zullen ons daarvan onthouden, omdat zij van geen dienst zijn bij het bespreken van het eene, groote bezwaar, dat wij tegen de beschouwing van den Schrijver hebben, dáár waar hij zijne zienswijze over, wat hij noemt „eentonige parade-bewegingen”, aan de bespreking der Fransche infanterie meent te moeten vastknoopen.

Een paar aanhalingen moeten wij thans wel neerschrijven.

Sprekende over de „exercices à rangs serrés” (wat voor een zeker aantal officieren synoniem schijnt te zijn met parade-eischen en parade-cultuur), zegt de Schrijver omtrent de Fransche toestanden op blz. 187:

„En dat er werkelijk overdadig veel tijd aan dat soort oefeningen „werd besteed (en nog besteed wordt) moge blijken uit de in Frankrijk zoo „algemeen bekende legerorder van den Generaal SAINT-MARS. . . enz.”

En op blz. 188:

„. . . . . heb ik mij zelf kunnen overtuigen, dat de voorliefde voor „parade-exercitiën bij sommige chefs nog zeer groot is. Gedurende een „maand lang, ongeveer driemaal in de week te moeten exerceeren uit „de bataljonsschool op eene wijze, welke een ouden „troupiër” zou doen „watertanden, was werkelijk geen kleinigheid”.

Maar dan deelt de Schrijver ons mede, dat sedert 1903 in Tours ge-
Mil. Spect. 1904.

oefend werd volgens een „*règlement provisoire*”, waaromtrent hij het volgende aanteekeut:

„Voor al de jongere generaties waren met die nieuwe exercitie-regle-
„menten bijzonder ingenomen en al is het waar, dat met het Reglement
„van 1884 eene even groote evolutie-vaardigheid der infanterie kon ver-
„kregen worden, zoo kon de zoogenaamde „*assouplissement*” der com-
„pagnie, welke daarin niet imperatief was voorgeschreven, niet algemeen
„tot zijn recht komen, door den tegenstand van vele chefs, die nog
„immer het criterium van geoefendheid van den troep willen zien in
„het zoo gelijkmatig uitvoeren van bewegingen en handgrepen, m.a.w.
„die de voorkeur geven aan parade-exercitiën boven die, welke men
„in Duitschland met den naam „*kriegsmässig*” bestempelt”.

Nu hebben wij tegen dit alles niet het minste bezwaar, waar het geldt
toestanden in een ander leger, maar wel meenen wij protest te moeten
aanteekeuen, dáár waar de Schrijver aan zijue opmerkingen het navol-
gende, met het oog op onze Nederlandsche infanterie, toevoegt.

De Heer v. R. schrijft dan:

„Het is dan ook mijn innige overtuiging, dat, wanneer het aan onze
„compagnieën vergund werd zich te oefenen op de wijze, zooals het
„Fransche reglement aangeeft, in plaats van den uiterst beperkten
„tijd te moeten gebruiken met het uitvoeren dier eentonige parade-
„bewegingen, welke onze compagniesschool voorschrijft, die noch het
„verstand, noch het oordeel der aanvoeders ontwikkelen, en zonder
„eenige belangstelling van de zijde van den soldaat gevolgd worden,
„zeer zeker de opmerking niet gemaakt zou worden, welke in een in-
„spectie-rapport van 1902 van een onzer divisie-generaals voorkomt:
„„De Compagniescommandanten en hunne officieren betoonen in het
„algemeen zeer weinig handigheid in het doen evolutionneeren hunner
„compagnieën. Gewoonlijk duurt het geruimen tijd eer de sectiën in
„den vorm opgesteld zijn, gewenscht in verband met een aangegeven
„onderstelden toestand””.

Wij hebben verbaasd gestaan toen wij deze uiting lazen. En wij vragen:

*Waar in Nederland is de compagnie te zoeken, welke commandant
den uiterst beperkten tijd (?) nagenoeg geheel MOET GEBRUIKEN met het
uitvoeren dier „eentonige parade-bewegingen”, welke onze Compagnies-
„school (bedoeld is zeker R. I. II, Hoofdstuk V, eerste onderdeel) voor-
schrijft, die..... enz.”*

Wij zouden zeggen, de kapitein van die compagnie is een officier,
die voor de ernstige taak, welke op hem rust, minder geschikt is.

De woorden „*moet gebruiken*”, door den Schrijver gebezigd, zouden
echter doen onderstellen, dat een dusdanig onpractisch optreden, als
waarvan de Heer v. R. gewaagt, door de hogere chefs geëischt werd,
maar ook dit achten wij volkomen onjuist.

De aanhaling uit een der inspectie-rapporten van een divisie-com-
mandant bewijst o. i. juist, dat deze Generaal van meening is, dat de
subalterne officieren zich niet voldoende ingewerkt hebben of hadden

in den geest onzer voorschriften. Er wordt dus juist aangedrongen op toepassing van beginselen, die door den Heer v. R. worden voorgesteld, als voor onze infanterie nog tot de vrome wenschen te behooren.

Onze ondervinding is, dat in ons leger sedert jaren reeds gebroken is met het stelsel van parade-cultuur.

Zij, die nog steeds propaganda trachten te maken voor beperking der gesloten exercitiën (door hen met parade-cultuur gelijk gesteld), zijn o. i. bezig „*d'enfoncer une porte ouverte*”.

Wij herinneren ons levendig hoe een kwart eeuw geleden, toen wij als jongeling in Kampen werden opgeleid, het ideaal der opleiding gezocht werd in klappende handgrepen, onberispelijke zwenkingen, enz., maar wij hebben tevens opgemerkt, hoe de geest in het leger zich sedert dien tijd met elk jaar meer in practischen oorlogszin gewijzigd heeft.

De Heer v. R., die bij de zelfde divisie dient als wij, zal uit de aanschrijvingen, die hij zeker onder de oogen gehad heeft, toch wel bespeurd hebben, dat daarin allerminst sprake was van parade-exercitie en parade-cultuur.

Hoe aanlokkelijk het ook zou zijn, wij kunnen hierop niet verder ingaan, daar wij dan in beschouwingen zouden treden, die in een publiek geschrift beter vermeden dienen te worden.

Wel kunnen wij verklaren, gedurende den tijd, dat wij het voorrecht hadden eene compagnie te commandeeren, steeds door onze vier achtereenvolgende chefs — en ook door de hoogere autoriteiten — volkomen vrij te zijn gelaten onze compagnie zóó te oefenen, als wij dat, met het oog op punt 1 van den „*Grondslag, opleiding infanterie*”¹⁾, noodig en wenschelijk achtten.

Flink en goed gesloten exerceeren MOET eene compagnie kunnen, maar tusschen dezen eisch en de voorstelling van den Heer v. R. ligt eene breede kloof.

En na de belangrijke opmerkingen, die de Schrijver ons ten opzichte der Fransche infanterie gegeven heeft, zijn wij nog versterkt in onze meening, dat onze infanterie, wanneer zij volgens de bestaande reglementen en de daarop betrekking hebbende aanschrijvingen geoefend wordt, zich in het rechte spoor beweegt en onze oefenmethode allerminst bij de Fransche ten achter staat.

En waar sommigen — blijkens enkele tijdschrift-artikelen — nog redenen meenen te hebben tot klachten over parade-exercitie en parade-cultuur bij de Nederlandsche infanterie, daar zoeke men niet de schuld bij onze reglementen, voorschriften en aanschrijvingen, maar bij eene verkeerde toepassing van het initiatief van den compagniescommandant.

SCHÖNSTEDT.

¹⁾ „De opleiding bij het Wapen heeft ten doel: Aanvoerders en manschap „pen individueel, zoomede den troep als tactisch geheel, te vormen en geschikt te maken voor de behoorlijke vervulling van de oorlogstaak.”

NASCHRIFT

van den Heer W. RIDDER VAN RAPPARD.

Ofschoon ik niet geloof, dat het veel nut zou hebben, en ik ook over te weinig tijd beschik, om uitvoerig te antwoorden op bovenstaand schrijven van den Heer SCHÖNSTEDT, zoo wensch ik toch eene enkele opmerking te maken, omdat ik vermeen, dat de geachte Schrijver mijne bedoelingen niet goed heeft begrepen.

Waar ik toch zeide, dat het mijne innige overtuiging was, dat wanneer aan onze compagnieën *vergund* werd, zich te oefenen op de wijze, zooals het Fransche reglement voorschrijft, in plaats van den uiterst beperkten tijd *te moeten gebruiken* enz., heb ik niet gedacht aan eene mogelijke „vergunning” daartoe van Hoogerhand; evenmin mag men in de woorden „*moeten gebruiken*” de bedoeling zoeken, die de Heer SCHÖNSTEDT daaraan toeschrijft. Ik kan met de meeste beslistheid verklaren zelfs in de verste verte niet aan de juiste opvattingen of zienswijzen van chefs getwijfeld te hebben, in verband met punt 1 van den „Grondslag”. Het is ook, dunkt mij, verstandiger die chefs geheel buiten de discussie te laten; òf men komt in het gevlei, òf men maakt aanmerkingen; beide zaken zijn verkeerd.

Enkel en alleen heb ik willen doen uitkomen, dat het Fransche reglement de „*exercices d'assouplissement*” geheel op den voorgrond doet treden en aan de „*exercices à rangs serrés*” slechts eene zeer bescheiden plaats inruimt. In ons reglement is juist het omgekeerde het geval en wanneer de Heer SCHÖNSTEDT zich de moeite wil geven het Fransche reglement te bestudeeren, dan zal hij het zeker met mij eens zijn, dat dit voorschrift zich beter eigent tot het doen uitvoeren van gesloten gevechts-exercitiën dan het onze.

Gegeven ons reglement, betwijfel ik dan ook, of het „*gesloten gevechts-exerceeren*” zóó veelvuldig wordt beoefend, als de Heer SCHÖNSTEDT het wil doen voorkomen. Uit hetgeen is vermeld in het inspectie-rapport zou ik juist het tegenovergestelde opmaken. Heb ik daarin echter ongelijk (mijn beperkte gezichtskring is wellicht daaraan schuld), des te beter!

Arnhem, 29 April 1904.

VAN RAPPARD.

Aanteekeningen betrekkelijk den Russisch-Japanschen oorlog. ¹⁾

(Ontleend aan RASWJEEDTSCHIK.)

Het onstuimige weder in het verre Oosten, gedurende het einde van Maart (begin April), heeft blijkbaar belemmerend gewerkt op de Japansche operatiën.

In den morgen van den 30sten Maart (12 April) had bij de voorposten (in de nabijheid van Wijoe) wederom eene schermutseling plaats, waarbij aan Russische zijde 1 luitenant, 1 sergeant en 2 scherpschutters gedood en 2 scherpschutters gewond werden. De verliezen der Japanners zijn onbekend.

Volgens berichten van Generaal KASCHTALINSKIE stonden de Russische

¹⁾ Aan snelvuurveldgeschut wordt in het verre Oosten door Rusland beschikt over:

1°. 9 *Oost-Siberische scherpschuttersartilleriebrigades*, elke bestaande uit 4 batterijen van 8 stukken;

2°. 1 *Kaderdepotbatterij*;

3°. 2 *Reservebatterijen*.

(Besluiten van 16 November, 5 en 27 December 1903 en 7 en 22 Januari 1904.) Een deel der in Siberië reeds bestaande artillerieformaties is in de nieuwe formatie begrepen. De overige veldartillerie behoudt hare samenstelling en benaming, met uitzondering van de 7^e en 8ste batterij van de 1ste Oost-Siberische artilleriebrigade, welke voortaan 1ste en 2e *Oost-Siberische bergbatterijen* geheeten worden.

Uit benoemingen van officieren voor de regimenten van de 2e categorie blijkt de mobilisatie van minstens 12 regimenten der *Orenburg-kozakken*.

Eveneens blijkt hieruit, dat zich op den 13^{en} (26) April nog minstens 22 torpedobootjagers (312 à 350 ton, 26 à 33 mijl) te *Port-Arthur* bevonden.

Zou hieruit ook afgeleid moeten worden, dat het personeel dier vloot niet compleet was?

Ten einde de snelheid der Russische mobilisatie te kunnen beoordeelen (zie Mil. Spectator blzn. 224 en 225) mogen de volgende officieele data dienen, waarop de Siberische kozakkenregimenten van de 2^e en 3^e categorie gemobiliseerd waren:

Staf Siberische kozakkendivisie	17	Februari (1 Maart).
„ 1 ^e brigade	17	„ (1 „).
„ 2 ^e „	12	„ (25 Februari).

voorposten op 4 (17) April op de eilanden op 600 pas van de Japanners, welke zich gedurende den nacht steeds van de rivier terugtrokken. Zich eene meening te vormen, of er spoedig een overtocht met gevecht bij Wijoe of noordelijker, dan wel bij de mondingen van de Jaloe zal plaats vinden, blijft bezwaarlijk.

Rechtervleugel. Om 10 uur v. m. van den 2^{en} (15) April opende een Japansch eskader, in twee smaldeelen verdeeld, het vuur op Port-Arthur en de kustbatterijen. Het bombardement duurde tot 1 uur n. m. en had blijkbaar slechts ten doel den toestand, waarin het Russische eskader verkeerde, uit te vorschen. De Japanners verschoten 185 granaten. Aan Russische zijde werden 5 minderen van de landtroepen gewond; de vloot leed geen verliezen. ²⁾

Den 1sten (14) April werd de Vice-admiraal SKRIEDLOF tot commandant van het eskader in de Oost-Aziatische wateren benoemd.

Staf en 6 sotnies van het 4 ^e Siber. koz. regt.	7—15	„	(20—28 Febr.).
„ „ „ „ „ 7 ^e „ „ „	11—17	„	(24 Febr.-1 Mrt.).
„ „ „ „ „ 5 ^e „ „ „	6—9	„	(19—22 Febr.).
„ „ „ „ „ 8 ^{ste} „ „ „	9—12	„	(22—25 „).
„ „ „ „ „ 6 ^e „ „ „	12—23	„	(25 Febr.-7 Mrt.).
„ „ „ „ „ 9 ^e „ „ „	15—25	„	(28 „ 9 „).

De staf van het 4^e Siberische legerkorps 29 Febr. (13 Maart).

„ „ de 2^e „ infanteriedivisie 5 (18) Maart.

De regimenten van deze divisie van 1—14 (14—27) Maart.

De staf van de 3^e Siberische infanteriedivisie 27 Febr. (11 Maart).

De regimenten van deze divisie 21—26 Febr. (5—10 Maart).

Het 1ste West-Siberische scherpschuttersbataljon 29 Febr. (13 Maart).

8 zelfstandige bataljons van 21—28 Febr. (5—12 Maart).

De 2^e en 3^e Siberische infanteriedivisiën zijn gevormd respectievelijk uit de 2^e en 3^e Siberische reserve-infanteriebrigades.

4 zelfstandige Siberische artilleriedivisies, genummerd 1 tot en met 4, werden geformeerd van 20 Febr.—24 Maart (4 Maart—6 April).

6 depotbataljons van Siberische infanterieregimenten van 26 Febr.—16 Maart (10—29 Maart).

Verder:

1ste Siberische reservesotnie 25 Februari (9 Maart).

2^e „ „ 11 „ (24 Februari).

3^e „ „ 5 „ (18 „).

Het 6^e en 9^e Siberische kozakkenregiment staan niet in divisieverband.

Bij beschikking van den Stadhouder in het verre Oosten zijn 2 mortierbatterijen geformeerd.

Bij Keizerlijk besluit van 7 (20) April zullen deze batterijen in den vervolge „1ste en 2^e Oost-Siberische mortierbatterij” genaamd worden.

(Russ. Invalide, N°. 93.)

²⁾ Volgens de Russische Invalide werd een der nieuwe Japansche kruisers de *Nishin* of de *Kasoga* ernstig beschadigd, terwijl een andere kruiser zonk. De Japanners bewaren een hardnekkig stilzwijgen over de door hen geleden verliezen.

Linkervleugel. Hier hadden tot den 6^{en} (19) April geen veranderingen plaats.

Bij het leggen van torpedoversperringen op de reede van Port-Arthur op den 9^{en} (22) April werd eene stoomsloep door eene ontijdige ontploffing tot zinken gebracht, waarbij de Luitenant PELL en 20 minderen omkwamen.

Door Russische patrouilles, welke ten N. van Wijoe verkenden, werd bericht, dat belangrijke Japansche strijdkrachten (ongeveer eene divisie) aldaar werden samengetrokken en dat de Japanners voortgingen met de concentratie van troepen te Wijoe, dat door de bewoners verlaten was. Pontons werden afgeladen, booten verzameld en brugmaterieel in gereedheid gebracht.

Bij het dorp Galoetsie (19 werst ten N. van Wijoe) en bij de mondingen van de Jaloe werden loopgraven aangelegd.

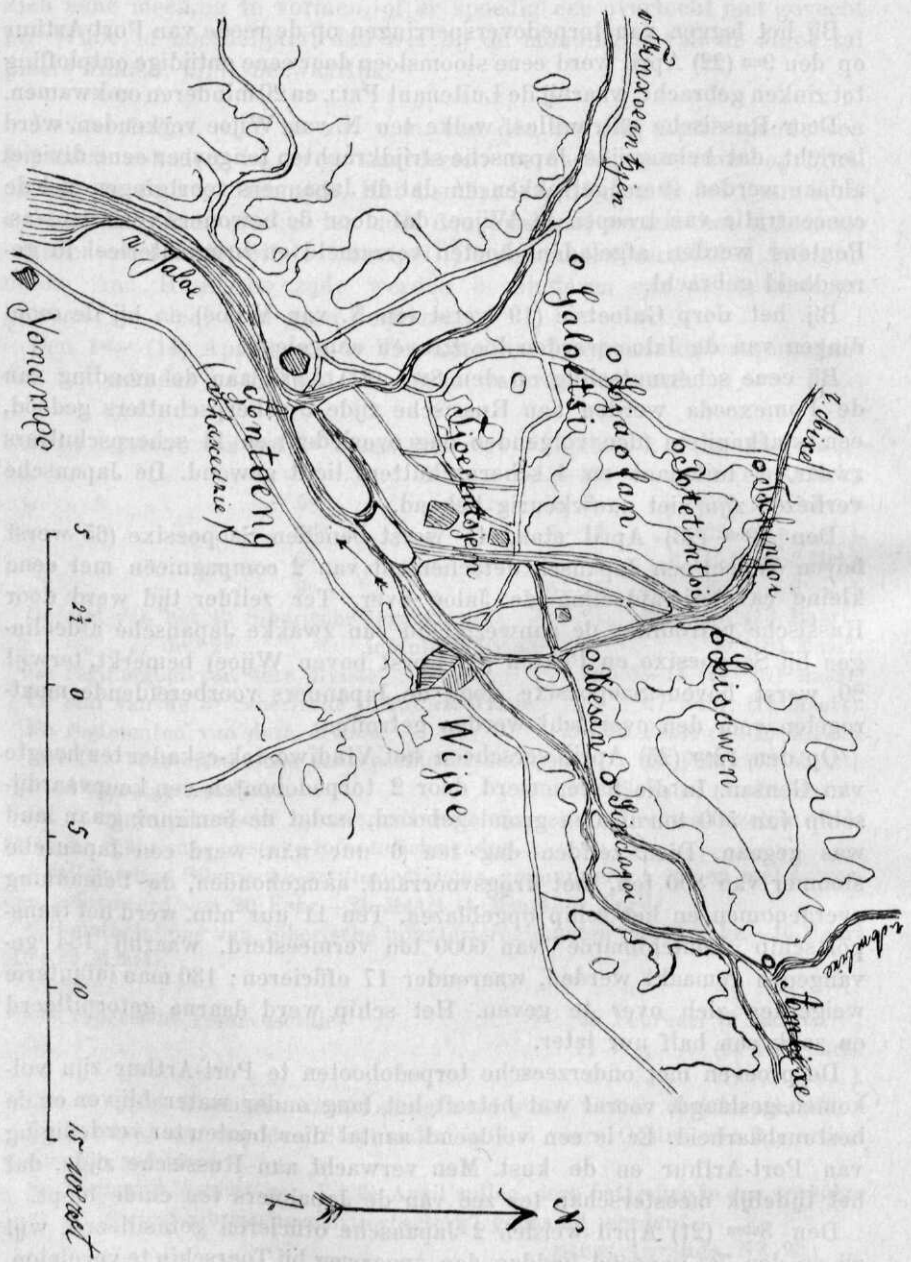
Bij eene schermutseling op den 8sten (21) April aan de monding van de Pomexoeda werden aan Russische zijde 3 scherpschutters gedood, een stafkapitein (den volgenden dag overleden) en 11 scherpschutters zwaar, 1 luitenant en 4 scherpschutters licht gewond. De Japansche verliezen zijn niet nauwkeurig bekend.

Den 10^{en} (23) April stak, 15 werst beneden Saopoesixe (65 werst boven Wijoe) een Japansch detachement van 2 compagnieën met eene kleine cavalerie-afdeeling de Jaloe over. Ter zelfder tijd werd door Russische patrouilles de aanwezigheid van zwakke Japansche afdeelingen bij Saopoesixe en Pekton (80 werst boven Wijoe) bemerkt, terwijl 20 werst boven Saopoesixe door de Japanners voorbereidende maatregelen voor den overtocht werden getroffen.

Op den 12^{en} (25) April verscheen het Vladiwostok-eskader ter hoogte van Gensan. In die haven werd door 2 torpedobooten een koopvaardij-schip van 500 ton in den grond geboord, nadat de bemanning aan land was gegaan. Dien zelfden dag ten 6 uur n.m. werd een Japansche stoomer van 800 ton, met krijgsvoorraad, aangehouden, de bemanning overgenomen en het schip opgeblazen. Ten 11 uur n.m. werd het transportschip „Kontchimaroe” van 6000 ton vermeersterd, waarbij 183 gevangenen gemaakt werden, waaronder 17 officieren; 130 man infanterie weigerden zich over te geven. Het schip werd daarna getorpilleerd en zonk een half uur later.

De proeven met onderzeesche torpedobooten te Port-Arthur zijn volkomen geslaagd, vooral wat betreft het lang onder water blijven en de bestuurbaarheid. Er is een voldoende aantal dier booten ter verdediging van Port-Arthur en de kust. Men verwacht aan Russische zijde, dat het tijdelijk meesterschap ter zee van de Japanners ten einde loopt.

Den 8sten (21) April werden 2 Japansche officieren gefusilleerd, wijl zij op den 7^{en} gepoogd hadden den spoorweg bij Toerschin te vernielen.

12 (25 April)—19 April (2 Mei). Slag aan de Jaloe.

Het eerste Japansche leger, onder Generaal KOEROKI, bezette op den 12^{en} (25) April den linkeroever van de Jaloe van Yonampo tot Pekton (80 werst van Wijoe), met de hoofdmacht bij Wijoe en Tschang-sieng.

Den 10^{en} (23) was een Japansch detachement bij Saoposixe de Jaloe overgestoken. Den 12^{en} (25) April begonnen de Japanners bruggen te slaan over den oostelijken arm van de Jaloe tegenover Tjoerentsjen en bij Tschandexekoi (20 werst boven Wijoe).

Ten 3 uur n.m. van dien dag werd het eiland Somalinda door hen bezet, hetgeen waargenomen kon worden door de Russische jachtcommando's bij Sindagoi.

Dien zelfden dag kwamen de Japansche kanonneerbooten *Oedsjie* en *Mata*, 2 torpedobooten en 2 bewapende stoomschepen voor Yonampo aan.

In den nacht van den 13^{en} (26) April begonnen 1500 Japanners den overtocht bij het eiland ten N. van Sindagoi (4 werst stroomopwaarts van Wijoe); zij werden door de Russische ochotniks met geweervuur ontvangen. Deze laatsten trokken daarop voor de overmacht in bootjes terug op Xoesan, bezetten het smalle bergpad, dat aan den voet van eene steile rots langs den oever voert, en openden een hevig vuur op de, in dichte drommen aanrukkende, Japanners, die ongetwijfeld zware verliezen leden. De ochotniks verloren hun commandant, Luitenant SEMENOF, en 18 minderen aan dooden en gewonden. Ten 3³⁰ v.m. van dien zelfden dag had een vuurgevecht plaats tusschen afdeelingen van de Garde en de 2^e divisie en Russische jachtcommando's op de eilanden tegenover Tjoerentsjen. De jachtcommando's trokken terug op laatstgenoemde plaats, vanwaar door artillerievuur eene brug vernield werd, welke de Japanners over den oostelijken arm van de Jaloe naar het eiland Somalinda geslagen hadden. De Japansche overtocht vond daarna met pontons ten Z. van Wijoe plaats.

Om 12 uur middag rukte een Japansch detachement met eene batterij tegen Tjoerentsjen op, het werd echter door het Russische artillerievuur genoodzaakt in wanorde terug te wijken.

Den 14^{en} (27) April trokken de Japanners troepen samen op het eiland Somalinda; het Russische artillerievuur werd door hen niet beantwoord.

Om 9 uur n.m. staken ongeveer 3 bataljons Japanners, ter hoogte van Matoetseo (bij de monding van de Aixé, 2 werst van Wijoe), den oostelijken arm van de Jaloe over.

De nacht van den 14^{en} op den 15^{en} April verliep rustig.

In den morgen van den 15^{en} (28) April bemerkten Russische verkenners, dat de Japanners het eiland tegenover Sindagoi bezet en eene veldwacht geplaatst hadden op den rechteroever van de Jaloe aan den voet van den rotswand. Volgens bericht van Generaal KOEROKI was het geheele 4^e Garderegiment hier geconcentreerd.

Ten 2 uur n.m. van dien dag werden Japansche colonnes waargenomen, welke van Yonampo naar Wijoe marcheerden.

De nacht van den 15^{en} op den 16^{en} April ging rustig voorbij. De Japanners gingen met zwakke afdeelingen op den rechteroever van de Jaloe over en bezetten de hoogten bij Xoesan en Lisawen, welke door de ochotniks verlaten waren. Bij Rischien werd eene Russische afdeeling van 20 man teruggedreven.

Op den 16^{en} (29) April opende de Russische artillerie bij Tjoerentsjen het vuur op Wijoe en de eilanden.

Bericht ontvangen hebbende, dat de Japanners Xoesan en Lisawen bezet hadden, gelastte de Lt.-Generaal ZASOELITSCH, na eene nauwkeurige verkenning, den Lt.-Kolonel van den Generalen Staf LINDA, hen vandaar te verdrijven.

De stelling bij Lisawen en Xoesan werd verdedigd door 2 bataljons van het 4^e Garderegiment, eene bergbatterij en eene kleine afdeeling Garde-cavalerie. Na eene voorbereiding door artillerievuur verdreef het Russische detachement, met een verlies van 2 dooden en 13 gewonden, de Japanners uit hunne stelling. Deze laatsten lieten 10 dooden en 26 gewonden achter en voerden de overige gewonden mede. De Japanners trokken deels langs de Jaloe, deels naar het Noorden terug.

Nadat de Russen de hoogten aan de Jaloe bij Sindagoi bezet hadden, kwamen zij onder het vuur van eene Japansche batterij, ten N. van Wijoe opgesteld. Desondanks slaagden zij er in met 2 stukken het vuur te openen op eene pontonbrug, welke de Japanners gedwongen werden uiteen te nemen.

Den 16^{en} (29) April ten 10 uur v.m. begon eene Japansche afdeeling (2 bataljons van de 12^e divisie), ter sterkte van bijna 1500 man met 2 batterijen, den overtocht van de Jaloe bij Ambixe en Schagopoedza. De Russische afdeeling bij den mond van de Ambixe, onder bevel van Lt.-Kolonel GOESEF, werd door het Japansche artillerievuur tot den terugtocht gedwongen: de Russische bergartillerie kon, wegens den grooten afstand, het vuur niet beantwoorden.

Van den 13^{en} tot den 16^{en} (26—29) April hadden aan de beneden Jaloe slechts onbeteekenende schermutselingen plaats.

Ten 3 uur v.m. van den 17^{en} (30) April was de brug naar het eiland bij Sindagoi gereed en namen afdeelingen van de Japansche Garde daar stelling.

Ten 10³⁰ v.m. begon de eigenlijke overtocht onder dekking van 36 vuurmonden, waarbij 12 houwitsers van 12 cM. Ten 11¹⁵ v.m. werd het vuur door de Russische batterijen bij Tjoerentsjen gestaakt. Intuschen waren de Russische detachementen bij Xoesan en Lisawen gedwongen geworden op de stelling bij Potetintsi terug te gaan. Ten 8 uur n.m. was de brug over den hoofdarf van de Jaloe gereed en werden de hoogten ten N. van Xoesan door de hoofdmacht der Japanners bezet.

's Avonds van den 17^{en} (30) April waren door de Russische troepen

stellingen bezet bij Antoeng, Tjoerentsjen en Potetintsi, terwijl door de Japanners de linkeroever van de Jaloe bij Wijoe, het eiland Kipri en de stellingen bij Xoesan en Lisawen bezet waren. Achter den rechtervleugel der Japanners stonden de troepen, die bij Ambixe de Jaloe waren overgestoken.

Op den 18^{en} April (1 Mei) opende de Japansche artillerie bij het aanbreken van den dag een krachtig vuur op den rechtervleugel van de Russische stellingen, uit belegeringsgeschut, dat bij Wijoe, en uit veldgeschut, dat op de eilanden opgesteld was. Nadat het artillerievuur eenigen tijd daarna gezwegen had, begon het weder met buitengewone hevigheid tegen den Russischen linkervleugel, de hoofdstelling bij Tjoerentsjen en de stelling bij Potetintsi; kort daarop werd ook het infanterievuur geopend. De Russische stelling was bezet door het 12de en 22ste regiment en de 2e en 3e batterij van de 6e artilleriebrigade. De Japanners gingen, de rivier Aixé doorwadende, tot den aanval over. De toestand van den verdediger, in het bijzonder bij Potetintsi, in front en op de flanken beschoten, werd meer en meer onhoudbaar. Tegenover de Russische batterij bij Potetintsi stonden 30 vuurmonden in stelling. Nadat de bedoelde batterij eene Japansche bergbatterij tot zwijgen had gebracht, verlegde zij haar vuur op de vijandelijke infanterie en leed slechts geringe verliezen tot op het oogenblik, waarop zij gedwongen werd eene meer achterwaartsche stelling in te nemen, doordat de eigen infanterie van de oevers der Jaloe terugtrok.

De Japanners, overstelpt door het Russische vuur, brachten voortdurend nieuwe troepen in linie, doch gingen niet tot den bajonetaanval over. Bij de overgangen lagen dooden en gewonden opgehoopt. Te gelijk met den aanval op Potetintsi, werd de linkervleugel van de stelling bij Tjoerentsjen aangevallen en werden de Russen door het enfileerend geschutvuur van den tegenstander gedwongen de onderste loopgraven te ontruimen.

Door het inbrengen van reserves konden de Russen nog gedurende geruimen tijd hunne stellingen handhaven, maar moesten ten slotte, daar ondersteuning door de hoofdreserve, wegens den grooten afstand, uitgesloten was, terugtrekken op eene tweede stelling, achter Tjoerentsjen gelegen. De Japanners vervolgden slechts door vuur en waagden het niet van den kam der hoogten af te dalen, waar zij, door het vuur van de Russische batterijen en mitrailleurs ontvangen, zich begonnen in te graven.

De nieuwe Russische stelling werd door de vijandelijke artillerie krachtig onder vuur genomen, terwijl de Japanners den Russischen linkervleugel bij Tschingoi begonnen om te trekken.

Uit de hoofdreserve rukten twee bataljons van het 11^e regiment en de 3^e batterij van de 3^e artilleriebrigade naar Ljaofan op, waar zij, naar twee zijden front makende, eene stelling innamen en aldus aan de voorste Russische afdeelingen gelegenheid gaven terug te trekken.

Op de beide vleugels omgetrokken en in den rug bedreigd, gingen

de bataljons van het 11^e regiment, met den, het kruis dragenden regimentsgeestelijke voorop en onder het spelen van de muziek, eenige malen tot den bajonetaanval over, om zich een doortocht te verschaffen. Onder dekking van een bataljon van het 10^e regiment, konden alle Russische troepen terugtrekken.

Ten 11 uur v.m., toen de stelling der Russische troepen bij Tjoe-rentsjen reeds ontruimd was, trok het detachement (1 regiment infanterie en 2 batterijen), dat zich bij Antoeng bevond, eveneens terug.

De verliezen, door het 11^e en 12^e regiment geleden, zijn zeer groot. ¹⁾ Door gebrek aan paarden en manschappen, alsmede ten gevolge van het bergachtige terrein, moesten de vuurmonden van de 2^e en 3^e batterij van de 6^e brigade, na onbruikbaar gemaakt te zijn, achtergelaten worden. Om de zelfde reden gingen 6 vuurmonden van de 3^e batterij van de 3^e artilleriebrigade en 8 mitrailleurs verloren, na eveneens te voren onbruikbaar gemaakt te zijn.

Het vervoer der Russische gewonden naar Finxoeantsjen ging met groote bezwaren gepaard. De Japanners vervolgden niet, hetgeen trouwens duidelijk blijkt uit het feit, dat het 10e Russische regiment, dat den terugtocht dekte, slechts 6 man verloor.

Zoo hielden dus 5 Russische scherpschuttersregimenten, langs de geheele beneden Jaloe verspreid, gedurende 9 à 10 dagen, 3 Japansche divisies en een reservekorps tegen.

Dat eene ernstige verdediging niet in het plan van den Generaal-Adjutant KOEROPATKIN heeft gelegen, blijkt uit het niet versterken van de, aan de Jaloe opgestelde, troepen, waartoe ruimschoots tijd voorhanden was geweest.

Zoo lang niet bekend is, waar het z.g. 2^e Japansche leger zich bevindt en waarheen de 4 divisies (5, 8, 10 en 11), welke onlangs gemobiliseerd werden, zullen worden gedirigeerd, is de tijd voor beslissende handelingen aan Russische zijde nog niet aangebroken.

Op den rechtervleugel, bij Port-Arthur, werd de rust in de afgelopen week niet verstoord. Slechts in den nacht van den 15^{en} (28) April waren vijandelijke schepen zichtbaar, welke echter 6 mijl uit de kust bleven.

¹⁾ De Russische verliezen, in hun geheel, bedroegen:

	Hoofdofficieren.	Officieren.	Beambten.	Minderen.	Totaal.
Gedood	6	20	—	564	590
Gewond	2	36	2	1081	1121
Vermist	1	5	1	679	686
Totaal	9	61	3	2324	2397

Zoover uit ingekomen berichten blijkt, gaven zich geen Russische troepen over.

De aan Japansche zijde opgegeven verliezen komen niet overeen met de berichten van Russische ooggetuigen. Uit de zeer gedocumenteerde beschouwingen van „Invalide” blijkt, dat zij in elk geval zeer zwaar zijn geweest en waarschijnlijk belangrijk grooter dan die der Russen.

Den 18^{en} April (1 Mei) passeerden op minstens 6 mijl afstand van de kust, westelijk van Senjoetschen (60 werst ten Z. van Inkoy, aan de spoorlijn) 2 Japansche schepen. Ter zelfder tijd kruisten ter hoogte van Tschaitshog (30 werst ten Z.O. van Inkoy, aan de spoorlijn) tot 3 uur n.m. 2 stoomschepen en daarna een eskader van 10 schepen, dat later in N.W. richting verdween. Bij Inkoy (Nioe-chwang) werden geen Japansche schepen waargenomen.

Op den linkervleugel, bij Vladiwostok, was het tot den 14^{en} (27) April eveneens rustig.

Den 15^{en} (28) April, omstreeks 8 v.m., waren in de golf van Oessoeri 10 Japansche kruisers en 6 torpedobooten (torpedojagers) zichtbaar. Ook den 16^{en} (29) April vertoonde zich dit eskader op verschillende plaatsen. Het Vladiwostok-eskader was den 14^{en} (27) April behouden te Vladiwostok teruggekeerd.

Den 16^{en} (29) April had eene sotnie van de grenswacht eene ontmoeting met Xoexoezen, 10 werst ten Z. van het station Findsjatoen.

Den 22sten April (5 Mei) verliet Admiraal ALEXIEF met zijn staf Port-Arthur.

De Jaloe overgetrokken zijnde in het vak Antoeng-Sajopoesixe, stond het leger van KOEROKI op 40 à 45 werst van Finxoeantsjen en op 180 à 220 werst van Liao-yang. In de richting van Finxoeantsjen werd eene voorhoede vooruitgeschoven, terwijl het hoofdkwartier te Tjoerentsjen verbleef.

De Russische troepen waren op Finxoeantsjen teruggetrokken.

Den 20sten April (3 Mei) begonnen de Japanners de voorwaartsche beweging opnieuw. Vermoedende, dat Finxoeantsjen door de Russen bezet was, rukten zij langs twee wegen behoedzaam naar die plaats op. Eene divisie volgde het dal van de Aixé, de beide andere marcheerden langs den hoofdweg, terwijl de reservetroepen voorloopig aan de Jaloe achter bleven.

De positie bij Finxoeantsjen, niet ter verdediging geschikt zijnde, trokken de Russen, onder dekking van cavalerie-afdeelingen, in N. richting terug. Deze cavalerie bleef te Seljoedsjan.

Op den 23sten April (6 Mei) werd Finxoeantsjen door de Japanners bezet; naar Daljandsajapoedse werden 2 compagnieën infanterie en 2 eskadrons vooruitgeschoven.

Op den rechternvleugel. Bij Port-Arthur werd door de Japanners op den 20sten April (3 Mei) ten 1 uur v.m. een branderaanval ondernomen, ditmaal met groote schepen, alle met snelvuurkanonnen en mitrailleurs bewapend. De aanval werd door de gepantserde kanonneerbooten *Gilyak*, *Otvasjnie* en *Gremjaschtschi*, de kustbatterijen en torpedobooten afgeslagen, waarbij 8 schepen en 2 torpedojagers aan Japansche zijde tot zinken werden gebracht. Door de Russen konden van de branders 30

man gered worden; zij zelve leden geen verliezen, slechts één matroos van den torpedojager *Bojewoi* werd licht gewond.

De haveningang bleef geheel vrij.

Den geheelen dag bleef het Japansche eskader, ter sterkte van 12 schepen, in het gezicht van Port-Arthur. Ten 4 uur n.m. voegde zich eene torpedobootflottille bij dat eskader, hetwelk eerst om 5 uur n.m. in O. richting verdween.

Den 21sten April (4 Mei) verscheen een Japansch eskader van 6 schepen opnieuw in het gezicht van Port-Arthur.

In den avond van dien zelfden dag kwamen voor Bitsewo aanvankelijk 6, daarna 40 transportschepen aan.

In den morgen van den 22sten April (5 Mei) begonnen de Japanners, onder dekking van artillerievuur, de ontscheping tusschen Bitsewo en kaap Konetschnie. Waarschijnlijk werd hier de 7e divisie, behoorende tot het 2e Japansche legerkorps, ontscheept. De Russische posten trokken terug. Dien zelfden dag zonden de Japanners 2 colonnes, elke ongeveer één regiment sterk, in W. richting, klaarblijkelijk naar het baanvak Wafandjan-Poelandsjan en Kinchau.

Den 23sten April (6 Mei) verschenen de Japanners bij Wafandjan. Een trein, komende van Port-Arthur, werd op 2 werst afstand van eerstgenoemde plaats door 100 man Japansche infanterie, welke op de hoogten oostwaarts daarvan in stelling stonden, onder vuur genomen. In dezen trein bevonden zich vele passagiers en in wagens, van de Roode Kruisvlag voorzien, bovendien ongeveer 200 zieken. Twee zieken werden aan het been verwond. Onder vollen stoom bereikte de trein Wafandjan en reed in N. richting verder.

Gedurende de volgende dagen werden de spoor- en telegraafverbindingen met Port-Arthur door de Japanners vernield.

De sterkte van de bij Bitsewo gelande Japansche troepenmacht is niet met zekerheid aan te geven; aannemende, dat alleen veldtroepen geland zijn, kan zij, in verband met het aantal transportschepen, hoogstens 3 divisies bedragen.

De afstand tusschen de beide Japansche legers bedraagt ongeveer 200 werst; eene landing van verdere troepen bij Takoeshan, tot het onderhouden van het verband, kan daarom als aanstaande worden beschouwd.

Intusschen begint, ten N. en Z. van het operatieterrein van het 1ste Japansche leger, de Russische cavalerie groote activiteit te vertoonen. Overeenkomstig een telegram van 25 April (8 Mei) van Generaal XARKEWITSCH gaf het Koreaansche garnizoen van 75 man te Pekton zich aan een Russischen rasjeesd (verkenningdetachment, verkenningpatrouille) over.

Den 10^{en} (23) April had een andere rasjeesd te Medaljink (10 werst ten Z. van Pekton) eene ontmoeting met eene kleine Japansche cavalerieafdeeling, zonder dat aan Russische zijde verliezen werden geleden. Deze rasjeesd bezette dien zelfden dag Pekton-Tin (20 werst ten Z. van Pekton), waar belangrijke voorraden vernield werden.

Een derde rasjeesd had den 10^{den} (23) April op 35 werst ten Z.O. van Pekton eene ontmoeting met eene kleine Japansche afdeeling, eveneens zonder verliezen te lijden.

Op 10 werst van Wiwon (50 werst ten N.O. van Pekton) had een gevecht plaats tusschen een Russischen rasjeesd en eene afdeeling van 200 Koreanen en 200 Japanners, die als Koreanen vermomd waren. De laatsten trokken op Wiwon terug; van Russische zijde werden 1 mindere en 7 paarden gedood, terwijl 4 minderen gewond werden.

Den 22sten April (5 Mei) werd te Sajogipoesa ($\pm$ 20 werst ten N. van Takoeshan) een Japansch detachement, ter sterkte van $\pm$ 1 regiment, ontdekt. Japansche patrouilles vertoonden zich eveneens in meer noordelijke richting.

Port-Arthur is voor zeer geruimen tijd (1 jaar) van levensmiddelen en munitie voorzien. Omtrent het lot van deze vesting maakt men zich aan Russische zijde niet ongerust; zij zal het, bij een beleg, uithouden, totdat de Japanners geslagen zijn.

Hoe verder van de zee verwijderd de beslissende strijd tusschen Russen en Japanners gestreden wordt, hoe voordeeliger voor de eersten. In afwachting van dezen strijd, verlieze men niet uit het oog, wat beide tegenstanders wenschen te bereiken. Terwijl de Japanners trachten zich meester te maken van een zoo groot mogelijk aantal belangrijke strategische punten, hebben de Russen slechts een doel: „de volkomen vernietiging van de levende strijdkrachten van den vijand”.

R. L. SCHOLTEN.

Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

AMERIKA. (Vereenigde Staten van Noord-)

Int. Rev., Mei, geeft de bepalingen betreffende de aanvangssnelheden bij scheepsgeschut, voorgeschreven ter voorkoming van ongelukken, als in den laatsten tijd hebben plaats gehad. Ook in Kr. Z., N°. 4, vindt men hieromtrent eene mededeeling met tabel, in verband met het springen van geschut aan boord van de „Jowa”.

Ontleend aan Scient. Am., Suppl. N°. 1444, van 5 Sept. '03, geeft Mitth., Heft 4, een uitvoerig artikel over het meten van stroomsnelheden.

BULGARIJE.

Mil. Woch, N°. 54, bericht de samenstelling van het Dept. v. Oorlog, vastgesteld en in werking getreden kort na 1 Jan. l.l.

DUITSCHLAND.

N. M. Bl., Nos. 19/20, vermeldt eenige gegevens en cijfers omtrent onlangs in dienst gestelde of van stapel gelooopen schepen.

Rev. mil., Mei, geeft een bericht omtrent de detachering van officieren bij de werkplaatsen voor draagbare wapenen te Spandau, Erfurt en Danzig tot het bijwonen van verschillende cursussen over de herstelling van geweren en rijwielen, met eenige cijfers betreffende het aantal officieren en cursussen. Tevens geeft deze afl. eenige cijfers, ontleend aan het verslag over de recruteering in 1902.

Schw. A. u. G., April, bevat eenige wetenswaardige verklaringen van den M. v. O. v. EINEM in den Rijksdag over het „Rohrrücklauf”-geschut.

Groote pionier-oefeningen zullen, naar de zelfde afl. vermeldt, dit jaar bij Neubreisach worden gehouden.

Streffleur, Mei, geeft onder het hoofd „Technische Mittheil.” een uitvoerig artikel over de hoogere technische opleiding van officieren in Duitschland en Frankrijk, en verder een overzicht van de begrooting 1904/05, alsmede eenige bijzonderheden, daaraan ontleend met betrekking tot vredessterkte, organisatie, enz.

Int. Rev., Mei, ontleent aan eene bijlage van het Mar. Verordn. blatt., N°. 11, een overzicht van de samenstelling en indeeling der vloot.

ENGELAND.

Int. Rev., Mei, geeft nog eenige cijfers over de begrooting 1904/05 en tevens eenige bladzijden over het plan van legerhervorming (zie ook Streffleur, Mei), alsmede een uitvoerig artikel over de marine-begrooting 1904/05.

Army and Navy Journal, N°. 2307, geeft de navolgende cijfers over de kosten en de sterkte van de Europeesche legers, bewerkt door het Engelsche Dept. v. Oorlog:

	STERKTE.		Jaar.	Oorlogsbegrooting in vreedestijd (Ponden Sterling).
	In tijd van vrede.	In oorlogstijd (ongeveer).		
Engeland.	217.000	300.000	'04/05	28.830.000
Duitschland.	600.000	3.224.000 a)	'03/04	31.880.455 (zonder uitg. v. Kol. troep.)
Oostenrijk.	325.245	2.000.000	'03	17.493.633
Frankrijk.	602.120	3.200.000 a)	'04	27.053.196
Italië.	225.637	1.900.000 a)	'03/04	11.277.556

Het korps vrijwillige automobilisten schijnt gedurende de laatste groote manoeuvres zoo goed voldaan te hebben, dat besloten is tot het geven van eene toelage van 3000 gulden voor onkosten, reparatiën, enz.

Mil. Woch., N°. 54, geeft de nieuwe organisatie der Engelsche cavalerieregimenten.

Aan de Köln. Ztg. ontleent Schw. A. u. G., April, een kort bericht over het nieuwe veldgeschut, waarmede in tegenwoordigheid van LORD ROBERTS proeven genomen zijn, en hetwelk, behoudens enkele kleine wijzigingen in de sluiting, aangenomen is. Reeds dezen zomer zal men waarschijnlijk met de omwapening der veldbatterijen kunnen beginnen. Verder volgen eenige bijzonderheden.

Rev. mil., Mei, behelst eenige mededeelingen omtrent het, reeds vroeger door ons vermeldde, nieuw uitgegeven tijdschrift: „Army Journal of the British Empire”.

FRANKRIJK.

N. M. Bl., N°. 19/20, geeft een kort bericht over voorgenomen veranderingen aan het veldart-materieel 97, met het doel het gewicht van de afgelegde affuit te verminderen en de „abattage” (verankering in den bodem van de affuit gedurende het vuur) onnoodig te maken.

a) Zonder Kol. troepen.

Voorts wordt melding gemaakt van het plan om de batterijen weder van 4 op 6 stukken te brengen.

Int. Rev., Mei, ontleent aan Armée et Marine eenige gegevens omtrent eene nieuwe geschutsoort voor de marine (in plaats van het M. 1893/96 zou dan komen M. 1902). Tevens vindt men aldaar eenige mededeelingen omtrent de bevordering der officieren.

Jahrb. A. u. M., Mei, geeft weder een uitvoerig artikel over den 2-jarigen diensttijd in de Kamer (zie ook Streffleur, Mei). Het rapport BERTEAUX werd 21 Mrt. j.l. aan de Kamer overhandigd.

Tevens bevat deze afl. eenige uitvoerige overzichten, betrekking hebbende op het vraagstuk der bevordering, op groote en kleine oefeningen en manoeuvres en op de marine, alsmede eenige beschouwingen over het artikel van den Generaal NEGRIER: „L'évolution actuelle de la tactique”, in de Rev. d. deux mondes.

Mith., Heft 4, vermeldt een en ander over de in den laatsten tijd gehouden oefeningen in den z.g. „Service de l'arrière”, ontleend aan Jahrb. A. u. M., Oct. en Nov. 1903, en Mil. Woch., 1903, No. 135, en 1904, No. 4 (reeds vroeger door ons vermeld).

Voorts een bericht over den automobiel-trein, stelsel RENARD-SURCOUF.

Streffleur, Mei, geeft eenige bijzonderheden omtrent den stand van de luchtscheepvaart in Frankrijk.

In la France mil., Nos. 6056/57, vindt men eenige gegevens en cijfers betreffende het, in April te Parijs gehouden, concours hippique (zie ook Mil. Woch., No. 51).

Rev. d. l'I. M., Maart, bevat eenige beschouwingen over de waarde van suiker, als voedingsmiddel voor den soldaat, ontleend aan le Caducée van Jan. 1904.

ITALIË.

N. M. Bl., Nos. 19/20, geeft den inhoud weer van een artikel in la France mil. over het nieuwe Italiaansche voorschrift: Algemeene regelen voor het tactisch gebruik van grootere eenheden, terwijl Int. Rev., Mei, eenige mededeelingen bevat over de remonte en een overzicht der bepalingen over het deelnemen aan schijf-schietoefeningen.

Mith., Heft 4, behelst een belangrijk artikel over de uitwerking van het Ital. repeteergeweer van 6.5 mM. M. 91. op levende doelen en een idem over de Ital. belegeringsartillerie.

Rev. mil., Mei, geeft een lijst van de voornaamste reglementen en instructiën, uitgegeven in 1903 en niet opgenomen in Giornale mil. ufficiale. Tevens vindt men daarin de sterkte der vredesorganisatie (Kon. Besl. van 3 Aug. 1903, opgenomen in Giorn. mil. uff. van 12 Maart 1904, behoorende bij Kon. Besl. van 22 Dec. 1898).

Kr. Z., No. 4, geeft een kort bericht over een nieuwen afstandmeter, welke uitstekende eigenschappen schijnt te bezitten.

Jahrb. A. u. M., Mei, behelst een overzicht van het, op 21 Maart l.l. door het M. v. O. voorgestelde, wetsontwerp betreffende de verbetering

van de positie der subalterne officieren en de veranderingen in de bezoldiging en de vaste toelagen in het leger.

JAPAN.

Int. Rev., Mei, geeft eenige mededeelingen over den aanbouw van schepen, alsmede gegevens omtrent deze laatste; tevens onder „Allgemeines” een uit „The Natal and Mil. Record” vertaald, belangrijk artikel over de torpedo's in den zeeoorlog.

Mith., Heft 4, ontleent een uitgebreid bericht aan onderscheidene tijdschriften over de Japansche oorlogshavens, terwijl Streffleur, Mei, een zeer uitvoerig artikel geeft over de vredesindeeling en dislocatie van het Japansche leger.

De officieel vastgestelde bepalingen betreffende oorlogs-contrabande vindt men in Rev. mil., Mei.

Schw. A. u. G., April, behelst eenige wetenswaardige gegevens omtrent het 7.5 cM. geschut en het Japansche geweer. Tevens nog eenige cijfers omtrent de strijdkrachten van Rusland en Japan.

OOSTENRIJK—HONGARIJE.

Rev. mil., Mei, maakt melding van de, door ons reeds vroeger medegedeelde, marsch-oefening van het garnizoen van Weenen op 26 Mrt. l.l., onder mededeeling van eenige bijzonderheden (indeeling der colonne, enz.).

Mil. Woch., No. 58, geeft een overzicht van eenige voorstellen ter verbetering van de munitie-aanvulling in het infanteriegevecht, ontleend aan een overzicht, in de Vedette van 27 April l.l., van eenige artikelen omtrent dit onderwerp.

Kr. Z., No. 4, bevat een uitvoerig artikel met photo's over het harnachement der artillerie (een in beproeving zijnd haam).

N. M. Bl., Nos. 19/20, geeft een uitvoerig overzicht van oefeningen in het overbrengen van berichten op motor-cycles.

RUSLAND.

Int. Rev., Mei, deelt eenige bijzonderheden mede over de 5 Russische eskaders, terwijl Kr. Z., No. 4, eene korte beschrijving met phot. geeft van de torpedo's der Russische marine.

Van de volgende landen bevinden zich militaire attaché's te Liao-yang:

<i>Engeland.</i>	1 Lt.-Generaal, 1 Kolonel en 1 Majoor.
<i>Frankrijk.</i>	1 Generaal-Majoor, 1 Lt.-Kolonel en 1 Kapitein.
<i>Zwitserland.</i>	1 Kolonel en 1 Kapitein.
<i>Spanje.</i>	1 Kolonel en 1 Kapitein.
<i>Oostenrijk.</i>	1 Lt.-Kolonel en 1 Kapitein.
<i>Pruisen.</i>	1 Lt.-Kolonel en 1 Majoor.
<i>Bulgarije.</i>	1 Lt.-Kolonel.
<i>Zweden.</i>	1 Kapitein.
<i>Amerika.</i>	2 Kapiteins.
<i>Italië.</i>	1 Kapitein.

Bijna allen zijn de Russische taal eenigszins machtig. (Russ. Invalide.)
 In Rev. mil., Mei, vindt men een levensbericht van den nieuw opgetreden Minister van Oorlog SAKHAROV. Tevens de mededeeling, dat opgericht zijn 2 nieuwe compⁿ. mitrailleurs, ingedeeld bij de 1ste en 5^e divisie Siberische jagers, benevens eenige bijzonderheden omtrent de bestaande mitrailleur-compⁿ. Verder de oprichting van eene brigade Kaukasische cavalerie, bestaande uit 2 regimenten (het regt. Terek-Kouban en het 2^e regt. van Daghestan). Onder het hoofd Rusland en Japan vind men de officieel vastgestelde bepalingen en instructiën omtrent oorlogs-contrabande (zie ook Japan).

Streffleur, Mei, geeft een artikel over de, bij de 15^e Inf. Div. (Odessa) genomen, schietproef, om de mogelijkheid na te gaan van het uitvoeren van een frontaanval door infanterie over open terrein, tegen een gekleden vijand (toegelicht met cijfers en tabellen).

SERVIË.

Mil. Woch., No. 54, ontleent aan Rev. mil., Maart, de organisatie der veld-, berg-, rijd.- en belegerings-artillerie, zooals deze is vastgesteld, na de oprichting van 5 nieuwe batterijen in 1903.

SPANJE.

Mil. Woch., No. 54, geeft een kort bericht over de oorlogsbegroeting 1904.

TURKIJE.

Streffleur, Mei, geeft een overzicht van de oorlogsmarine, alsmede een bericht, dat 15 volledige bruggetreinen besteld zijn. (Tot dusverre bezat Turkije geen bruikbaar bruggematerieel.)

ZWITSERLAND.

Allg. Schw. M. Z., No. 16, bericht de verschijning van een nieuw voorloopig velddienstvoorschrift, in plaats van dat van 31 Maart 1882 (beide in de Bibl. Dept. v. Oorlog). Aan Rev. M. S., April, ontleent Mil. Woch., No. 59, eenige bijzonderheden betreffende de invoering van eene nieuwe uniform. Ook Rev. mil., Mei, bevat eenige mededeelingen van de commissie van onderzoek voor dit vraagstuk. De voorgestelde proef-uitrusting is een weinig lichter dan de tegenwoordige.

Een nieuw cavaleriereglement is in bewerking.

Ter aankondiging ontvangen:

Vrijzinnig-democratische Bond. Ontwerp Defensie-paragraaf in het werkprogram, met toelichting.

Militaire Jurisprudentie. Gedrukt en uitgegeven op last van de Departementen van Marine en van Oorlog. Deel I. Afl. 2. 's-Gravenhage. 1904. MOUTON & Co.

Ruiterweelde door MIL VAN HOORN. Amersfoort. VALKHOFF & Co.

Plan van nieuwen Kazernebouw met oefeningsterreinen te 's-Gravenhage, aangeboden door de Maatschappij tot exploitatie van onroerende goederen „WESTDUINEN”.

Ons belang. Vereeniging van actief-dienende onderofficieren en ge-employeerden in den graad van onderofficier bij de Ned. Landmacht. De redenen der Statutenwijziging nader verklaard. Amersfoort. RIEZEBOS & VAN WIJNGEN.
